

בנק מזרחי טפחות

דוח הדירקטוריון וההנהלה

2019

דברי יו"ר הדירקטוריון
הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי
חות דעת רואה חשבון מבקר
דוח כספי מבוקר
פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים ונספחים
נתונים נוספים על בסיס הבנק

גיליים פיקוחיים נוספים
דוח סיכונים
תיאור המאפיינים של מכשירי ההון הנכללים בהון הפיקוחי

תוכן העניינים

12	פתח דבר
13	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
13	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק
17	קבוצת הבנק ותחומי פעילותה
18	סיכונים עיקריים
19	יעדים ואסטרטגיה עסקית
20	התפתחויות במבנה ההון
20	התפתחויות במקורות המימון
21	התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית
23	התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל
24	התפתחויות משמעותיות במערך טכנולוגיית המידע
24	התפתחויות בפריסה הגיאוגרפית הבינלאומית
24	נושאים נוספים
25	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
25	מגמות, תופעות התפתחויות ושינויים מהותיים
25	אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק
25	הסביבה הכללית והשפעת גורמים חיצוניים על קבוצת הבנק
27	אירועי סיכון
28	דוחות רואי החשבון המבקרים
28	אירועים לאחר תאריך הדוחות הכספיים
28	שינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים
29	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר
29	ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר
35	ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
35	נכסים והתחייבויות
41	הון, הלימות הון ומינוף
44	דיבידנד
45	פעילות חוץ מאזנית אחרת
46	תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
46	מגזרי פעילות פיקוחיים
58	חברות מוחזקות עיקריות
60	סקירת הסיכונים
60	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
62	הערכת גורמי הסיכון
63	סיכון אשראי
66	התפתחות בסיכון אשראי בעייתי
80	סיכון שוק וריבית
85	סיכון נדילות ומימון
86	סיכון תפעולי
88	סיכונים אחרים
88	סיכון ציות ורגולציה
89	סיכון חוצה גבולות
89	סיכון הלבנת הון ומימון טרור
89	סיכון מוניטין
90	סיכון אסטרטגי-עסקי
90	סיכונים סביבתיים
90	מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים
93	בקורות ונהלים

רשימת טבלאות (לוחות) הנכללים במסגרת דוח הדירקטוריון והנהלה

13	דוח רווח והפסד - סעיפים עיקריים
15	מאזן - סעיפים עיקריים
16	יחסים פיננסיים עיקריים
17	חלקה היחסי של קבוצת הבנק מתוך חמש הקבוצות הגדולות
26	שערי החליפין היציגים ושיעור השינוי
26	השינויים במדדי המניות העיקריים בישראל
27	השינויים במדדי איגרות החוב העיקריים בישראל
27	השינויים במדדי המניות העיקריים בעולם
29	ניתוח התפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת
30	פירוט סך הכנסות המימון לפי מגזרי פעילות
31	היתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים
31	פערי הריבית (ההפרש בין שיעור הכנסות הריבית על הנכסים ובין שיעור הוצאות הריבית על ההתחייבויות) (ההפרש בין שיעור הכנסות הריבית על הנכסים ובין שיעור הוצאות הריבית על ההתחייבויות) על בסיס יתרות ממוצעות, המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים
31	פירוט התפתחות הוצאות בגין הפסדי אשראי
32	פירוט הוצאות בגין הפסדי אשראי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים בקבוצה
33	נתוני Cost Income Ratio
34	התפתחות תשואת רווחי הקבוצה על ההון, יחס הון עצמי רובד 1, לרכיבי סיכון, יחס כיסוי הנזילות, יחס המינוף בתום הרבעון
34	נתוני הרווח והדיבידנד למניה
35	ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים של קבוצת הבנק
35	נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי בסיסי הצמדה
35	נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
36	פירוט של סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי בהתאם להוראות למדידה
36	וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי
36	התפתחות התפלגות סיכון האשראי בקבוצה לפי גודל לווה
36	סיכון האשראי בענפי משק עיקריים בגין פעילות לווים בארץ
37	ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים של קבוצת הבנק
37	התפלגות ניירות הערך של הקבוצה לפי התיקים השונים
38	התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי מגזרי הצמדה
38	התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי סוגי מנפיקים
39	הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד
39	תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע, שלא נזקפו כהוצאה
39	יתרת נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע
40	התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי הצמדה
40	נתונים על התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
40	התפתחות התפלגות פיקדונות הציבור בקבוצה לפי גודל מפקיד
41	הרכב ההון העצמי
42	חישוב יחס הלימות הון
42	התפתחות יחס ההון לרכיבי סיכון בקבוצה
43	התפלגות נכסי סיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי לפי קבוצות חשיפה
43	נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון שוק, סיכון CVA וסיכון תפעולי
43	יחס המינוף של הבנק
44	פרטים בדבר הדיבידנדים שחולקו על ידי הבנק
45	התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המוחזקים בעבור לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שרותי ניהול, תפעול ו/או משמורת
46	תמצית התוצאות הכספיות של מגזרי הפעילות הפיקוחיים
48	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר משקי הבית
49	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר בנקאות פרטית
50	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים זעירים וקטנים
52	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים בינוניים
53	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים גדולים

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

54	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר גופים מוסדיים
56	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר ניהול פיננסי
57	ניתוח תוצאות הפעילות בחוץ לארץ
59	השקעות הבנק במניות
62	מיפוי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי ההנהלה שמונו כאחראים (Risk Owner) לכל אחד מהם
64	החלוקה הענפית של 6 הלזמים הגדולים בקבוצה ליום 31 בדצמבר 2019
65	אשראי למטרת עסקאות הוניות
65	אשראי לחברות ממונפות
66	תמצית נתוני סיכון האשראי הכולל ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי
66	מדדי סיכון עיקריים הנוגעים לאיכות אשראי
66	ריכוז חובות פגומים בארגון מחדש שבוצעו או כשלו
67	תנועה ביתרת חובות פגומים וחובות פגומים בארגון מחדש
67	ניתוח התנועה ביתרת הפרשה בהפסדי אשראי
68	מדדי סיכון עיקריים הנוגעים להפרשה להפסדי אשראי
68	פרטים על סיכון אשראי לאנשים פרטיים - יתרות ומאפייני סיכון שונים
69	פילוח לפי גודל חבות הלווה
69	התפלגות אשראי מאזני לפי גובה ההכנסה הקבועה
69	התפלגות אשראי מאזני לפי התקופה הנותרת לפירעון
70	סיכון אשראי בעייתי לפני הפרשה להפסדי אשראי
70	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי לאנשים פרטיים
71	פרטים על סיכון אשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי סוג ביטחון הנדל"ן
71	פרטים על סיכון האשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס
72	סיכון אשראי לפי ענפי משק
74	חשיפות עיקריות למדינות זרות - מאוחד
75	נתוני חשיפת הבנק למוסדות פיננסיים זרים
77	היקפי מתן המשכנתאות במגזר משקי הבית
77	פרטים בדבר מאפייני סיכון שונים בתיק הלוואות לדיור
79	פרטים על ההפרשה להפסדי אשראי של הלוואות לדיור שבגינן נעשתה הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי עומק פיגור
83	לפי הנספח להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 314
82	ערך ה- VAR של קבוצת הבנק
82	השפעת תזוזה מקבילה של העקום ב-2% על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי במונחי EVE
82	שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
83	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
83	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
84	ניתוח רגישות הון קבוצת הבנק לשינויים בשיעורי חליפין עיקריים ובמדד המחירים לצרכן
91	ניתוח רגישות סך ההפרשה לזכויות עובדים לשינויים בהנחות העיקריות אשר שימשו בסיס לאומדן האקטוארי, במועד המעבר
268	שכר רואי החשבון המבקרים
269	פירוט תגמולים לנושאי משרה בכירה
272	ריכוז הנתונים בעניין עסקאות בנקאיות שהינן עסקאות עם קבוצת בעלי שליטה
274	מבנה ההחזקות העיקריות של קבוצת מזרחי טפחות
277	נתונים בדבר מספר המועסקים ששכרם דווח כמשכורות והוצאות
283	הכנסות הבנק מביטוח אגב-משכנתא

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

פתח דבר

בישיבת הדירקטוריון של בנק מזרחי טפחות בע"מ שהתקיימה ביום 24 בפברואר 2020 (כ"ט בשבט התש"ף), הוחלט לאשר ולפרסם את דוח הדירקטוריון וההנהלה, דוח סיכונים וגילויים פיקוחיים נוספים ואת הדוחות הכספיים המאוחדים של בנק מזרחי טפחות בע"מ והחברות המאוחדות שלו ליום 31 בדצמבר 2019. דוח זה מוגש לאסיפה הכללית של בעלי המניות.

דוח הדירקטוריון וההנהלה, דוח סיכונים וגילויים פיקוחיים נוספים של הבנק, ערוכים בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו. הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

בעיקר הנושאים, הוראות הפיקוח על הבנקים כאמור מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית (ראה גם ביאור 1 לדוחות כספיים אלה).

דוח הדירקטוריון וההנהלה והדוחות הכספיים לשנת 2019 ערוכים בהתאם למבנה שקבע הפיקוח על הבנקים. בתום חלק הביאורים לדוחות הכספיים נכלל פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו ונספחים לדוחות השנתיים.

מידע נלווה נוסף לדוחות הכספיים נכלל באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrahi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים >> מידע כספי

מידע נלווה נוסף זה כולל:

- דוח סיכונים מפורט בהתאם לדרישות הגילוי של הנדבך השלישי של באזל ובהתאם להמלצות נוספות של הועדה ליציבות פיננסית (ה-FSB).

- ביאורים לדוחות הכספיים הכוללים את נתוני הבנק בלבד ("סולו"), לכל דורש.

אתר האינטרנט של הבנק כולל גם מידע פיקוחי נוסף ובו פרטים על מכשירי ההון שהנפיק הבנק, וכן קובץ של הדוחות הכספיים בפורמט XBRL. בהתאם לתקנות שווין זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמת נגישות לשירות), תשע"ג-2013 כולל האתר גם דוחות מוגשים.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968 (להלן: "החוק").

תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, תוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים גיאופוליטיים, שינויי חקיקה ורגולציה ושינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינוי בתוכניות העסקיות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "תוכנית", "יעדים", "רצון", "צריך", "יכול", "ייהיה", ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות הבנק הנוכחיות לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים בין היתר: תחזיות להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם, ובמיוחד למצב הכלכלי במשק, כולל השפעת תנאים מאקרו כלכליים וגיאופוליטיים; צפי לשינויים ולהתפתחויות בשוקי המטבע ובשוקי ההון; תחזיות הקשורות בגורמים שונים נוספים המשפיעים על החשיפה לסיכונים פיננסיים; תחזיות לשינויים באיתנות הפיננסית של לזויים, להעדפות הציבור, לשינויים בחקיקה ובהוראות רשויות פיקוחיות, להתנהגות המתחרים, למצבו התדמיתי של הבנק, להתפתחויות טכנולוגיות ולהתפתחויות בנושאי כח אדם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם ועל תחזיות והערכות לעתיד בנושאים שונים, כאמור לעיל, באופן שקיימת אפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו כלל או בחלקם.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

פרק זה מתאר את הבנק, תחומי הפעילות שלו, הביצועים, הסיכונים אליהם הוא חשוף וכן את היעדים והאסטרטגיה שלו.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2015	2016	2017	2018	2019
במיליוני שקלים חדשים				
דוח רווח והפסד - סעיפים עיקריים				
3,534	3,778	4,347	4,922	5,340
358	295	136	445	357
1,500	1,567	1,517	1,522	1,609
5,392	5,640	6,000	6,889	7,306
סך ההכנסות				
211	200	192	310	364
3,226	3,299	3,611	⁽¹⁾ 4,384	3,988
1,912	2,035	2,271	2,407	2,562
1,955	2,141	2,197	2,195	2,954
761	833	806	922	1,029
1,134	1,266	1,347	⁽¹⁾1,206	1,842
רווח נקי⁽²⁾				

2018				2019			
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4
במיליוני שקלים חדשים							
דוח רווח והפסד - סעיפים עיקריים							
1,081	1,345	1,236	1,260	1,231	1,543	1,214	1,352
90	129	105	121	57	89	147	64
373	375	378	396	409	395	400	405
1,544	1,849	1,719	1,777	1,697	2,027	1,761	1,821
סך ההכנסות							
82	90	61	77	76	99	70	119
912	⁽¹⁾ 1,325	936	⁽¹⁾ 1,211	986	1,011	998	993
569	557	598	683	636	648	650	628
550	434	722	489	635	917	693	709
192	212	250	268	213	318	251	247
343	⁽¹⁾207	454	⁽¹⁾202	404	576	422	440
רווח נקי⁽²⁾							

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם בשנת 2019 ב-1,842 מיליוני שקלים חדשים, לעומת רווח נקי של 1,206 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד גידול בשיעור של 52.7%. בהשוואה לרווח הנקי ללא חריגים⁽¹⁾ בתקופה המקבילה אשתקד, שהסתכם ב-1,647 מיליוני שקלים חדשים, מגיע הגידול לשיעור של 11.8%.

הרווח הנקי בשנת 2019 מבטא תשואה על ההון בשיעור של 11.9%, לעומת תשואה מדווחת על ההון של 8.5% בשנת 2018 (11.6% ללא חריגים⁽¹⁾).

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-440 מיליוני שקלים חדשים, לעומת רווח נקי של 202 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד גידול בשיעור של 117.8%. בהשוואה לרווח הנקי ללא חריגים⁽¹⁾ ברבעון המקביל אשתקד, שהסתכם ב-378 מיליוני שקלים חדשים, מגיע הגידול לשיעור של 16.4%.

הרווח הנקי ברבעון הרביעי של שנת 2019 מבטא תשואה על ההון, במונחים שנתיים, בשיעור של 11.5%, לעומת תשואה מדווחת על ההון של 5.7% ברבעון המקביל אשתקד (10.7% ללא חריגים⁽¹⁾).

(1) ההוצאות התפעוליות והאחרות כללו בשנת 2018, הפרשה של 546 מיליוני שקלים חדשים בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית (425 מיליוני שקלים חדשים ברבעון השני של שנת 2018 ו-121 מיליוני שקלים חדשים ברבעון הרביעי של שנת 2018). הרווח הנקי של הבנק, ללא חריגים, כלומר - ללא הפרשות בגין החקירה ובהתחשב בהפרשות למענקים שהיו תואמים את רמת הרווחיות מהפעילות העסקית באותה תקופה והוצאות המס הנגזרות מכך.

(2) בכל מקום בדוח הדירקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן הגורמים המרכזיים שהשפיעו על רווחי הקבוצה בשנת 2019 בהשוואה לשנת 2018:

- הכנסות המימון גדלו בשנת 2019 בשיעור של 6.1% בהשוואה לשנת 2018. הגידול בהכנסות המימון הוא תוצאה של המשך הגידול בפעילות השוטפת, שהביא לעלייה של 10.7% בהכנסות מימון נטו מפעילות שוטפת ושל 5.7% בהכנסות מעמלות ומהכנסות אחרות, ומנגד פער של 0.9% במדד הידוע בין שנת 2019 לשנת 2018, שגרע 106 מיליוני שקלים חדשים מהגידול בהכנסות המימון של הבנק. לפרטים ראה ניתוח התפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת להלן.
- שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהאשראי לציבור הגיע בשנת 2019 ל-0.18%, בהשוואה ל-0.16% בשנת 2018. ההוצאות בגין הפסדי אשראי, בשנת 2019, הושפעו מהפרשה פרטנית בגין מספר מצומצם של לוויים. לפרטים נוספים בדבר התפתחות ההוצאות בגין הפסדי אשראי ראה להלן.
- גידול בהוצאות התפעוליות והאחרות ללא חריגים⁽¹⁾: ההוצאות התפעוליות מפעילות שוטפת בשנת 2019 גדלו בשיעור של 3.9%. ראה השפעות נוספות בכל אחד מרכיבי ההוצאות התפעוליות להלן.

נתוני הרווח הרב-תקופתי מצביעים על:

- עמידה ביעדי התשואה על ההון (11.9% בשנת 2019, לעומת יעד של 11.5% לשנת 2021 על פי התוכנית האסטרטגית) ויחס היעילות (54.6% בשנת 2019, לעומת יעד של 55% לשנת 2021 על פי התוכנית האסטרטגית), שנקבעו בתוכנית האסטרטגית של הבנק.
- קצב גידול שנתי ממוצע בהכנסות, החל משנת 2017, בשיעור של 9.0%, בהשוואה ליעד של גידול שנתי ממוצע בשיעור 8% בתוכנית האסטרטגית של הבנק.
- גידול בשיעור דו ספרתי בהכנסות המימון מפעילות שוטפת.
- צמיחת הכנסות בשיעור גבוה, לעומת גידול מתון בהוצאות (בניטרול הוצאות חריגות בשנת 2018).

(1) ההוצאות התפעוליות והאחרות כללו בשנת 2018, הפרשה של 546 מיליוני שקלים חדשים בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית (425 מיליוני שקלים חדשים ברבעון השני של שנת 2018 ו-121 מיליוני שקלים חדשים ברבעון הרביעי של שנת 2018). הרווח הנקי של הבנק, ללא חריגים, כלומר - ללא הפרשות בגין החקירה ובהתחשב בהפרשות למענקים שהיו תואמים את רמת הרווחיות מהפעילות העסקית באותה תקופה והוצאות המס הנגזרות מכך.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

מידע נספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק - המשך

ליום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2018	2019	
במיליוני שקלים חדשים					
					מאזן - סעיפים עיקריים
209,158	230,455	239,572	257,873	273,244	סך כל המאזן
159,204	171,341	181,118	194,381	204,708	אשראי לציבור, נטו
30,489	41,725	41,130	45,162	51,672	מזומנים ופיקדונות בבנקים
11,845	10,262	10,133	11,081	10,113	ניירות ערך
1,583	1,585	1,403	1,424	1,457	בניינים וציוד
162,380	178,252	183,573	199,492	210,984	פיקדונות הציבור
23,719	27,034	29,923	30,616	33,460	איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
1,166	1,537	1,125	625	714	פיקדונות מבנקים
11,847	12,714	13,685	14,681	16,033	הון עצמי ⁽¹⁾

נתוני המאזן הרב-תקופתי מצביעים על צמיחה מתמשכת בפעילות הבנק.

הגידול השנתי הממוצע בשנים 2015-2019 הסתכם ב:

6.6%	-	סך כל המאזן
6.8%	-	אשראי לציבור, נטו
6.7%	-	פיקדונות הציבור
8.2%	-	הון עצמי

(1) בכל מקום בדוח הדירקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

יחסים פיננסיים עיקריים (באחוזים)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2015	2016	2017	2018	2019	
10.0	10.2	10.2	⁽⁸⁾ 8.5	11.9	מדדי ביצוע עיקריים
0.89	0.97	0.99	⁽⁹⁾ 0.83	1.17	תשואת הרווח הנקי ⁽¹⁾
0.56	0.58	0.57	⁽⁹⁾ 0.49	0.70	תשואת הרווח הנקי לנכסי סיכון ⁽²⁾
102.0	104.0	101.4	102.6	103.1	תשואה לנכסים ממוצעים
9.50	10.10	10.20	10.01	10.14	פיקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו
5.32	5.27	5.48	5.42	5.55	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
91	117	118	116	121	יחס המינוף ⁽³⁾
2.66	2.56	2.55	2.79	2.76	יחס כיסוי הנזילות (רבעוני) ⁽⁴⁾
59.8	58.5	60.2	⁽⁸⁾ 63.6	54.6	יחס הכנסות ⁽⁵⁾ לנכסים ממוצעים
4.90	5.46	5.80	5.17	7.86	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות (Cost Income Ratio) ⁽⁶⁾
0.87	0.83	0.81	0.80	0.82	רווח נקי בסיסי למניה (בשקלים חדשים)
1.14	0.98	1.02	1.23	⁽¹⁰⁾ 1.36	מדדי איכות אשראי עיקריים
0.13	0.12	0.11	0.16	0.18	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
0.10	0.11	0.09	0.11	0.11	שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
46.50	56.35	64.19	63.14	92.00	הוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופה לסך האשראי לציבור, נטו
37	80	144	⁽¹¹⁾ 106	⁽¹²⁾ 178	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור
5,961	6,103	6,215	6,285	6,373	נתונים נוספים
1.74	1.72	1.84	1.99	2.02	מחיר מניה (בשקלים חדשים) ליום 31 בדצמבר
0.70	0.65	0.60	0.60	0.58	דיבידנד למניה (באגורות) ⁽⁷⁾
					מספר עובדים ממוצע בקבוצה
					יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים
					יחס עמלות לנכסים ממוצעים

היחסים הפיננסיים מצביעים כי:

- תשואת הרווח הנקי, ללא חריגים⁽⁸⁾, המוצגת לאורך 5 השנים האחרונות הינה דו ספרתית ובמגמת עלייה.
 - השמירה על רמת הוצאות תפעוליות שוטפות, במקביל לעלייה ברמת ההכנסות, הביאה לשיפור ביחס היעילות בשנת 2019, שהגיע ל-54.6%, בהשוואה ליעד של 55% שנקבע בתוכנית האסטרטגית לשנת 2021.
 - הבנק מנהל בעילות את עמידתו ביעדי הרגולציה הנדרשים בתחום הלימות הון, כיסוי הנזילות והמינוף.
 - מספר העובדים בבנק גדל בהתאמה לאסטרטגיית הצמיחה של הבנק ולשימת הדגש על הגורם האנושי בשירות הבנקאי.
- סעיפי רווח והפסד, סעיפי המאזן והיחסים הפיננסיים השונים מנותחים באופן מפורט בדוח הדירקטוריון והנהלה לפי העניין, בפרק "הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי", ובפרק "סקירת הסיכונים".

(1) בכל מקום בדוח הדירקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.
 (2) רווח נקי לסך נכסי הסיכון הממוצעים.
 (3) יחס המינוף (Leverage Ratio) - היחס בין הון רובד 1 (לפי כללי באדל) לסך החשיפות. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218.
 (4) יחס כיסוי הנזילות (Liquidity Coverage Ratio) - סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לתזרים המזומנים היוצא, נטו. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון האחרון בתקופה המדווחת.
 (5) הכנסות ריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית.
 (6) סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כלל ההכנסות התפעוליות והמינוניות לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי.
 (7) שיעור הדיבידנד למניה מחושב לפי סכום הדיבידנד שחולק בפועל בשנה המדווחת.
 (8) תשואת הרווח הנקי על הון יחס היעילות בשנת 2018 הושפעה מהפרשה של 546 מיליוני שקלים חדשים בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית.
 (9) תשואת הרווח הנקי יחס היעילות של הבנק בשנת 2018, ללא חריגים, כלומר ללא הפרשות בגין החקירה ובהתחשב בהפרשות למענקים שהיו תואמים את רמת הרווחיות מהפעילות העסקית והוצאות המס הנגזרות מכך בשנת 2018, הינו: תשואה על הון - 11.6%. יחס יעילות - 57.2%.
 (10) התשואה לנכסי סיכון והתשואה לנכסים ממוצעים, בשנת 2018, הושפעה מההפרשה בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית, כאמור לעיל, קיטון של - 0.30 ו-0.18 נקודות אחוז, בהתאמה.
 (11) כולל גידול הנובע מהפרשה פרטנית בגין מספר מצומצם של לווים.
 (12) לא הוכרו דיבידנד החל מהרבעון השני של שנת 2018 עד וכולל הרבעון הראשון של שנת 2019. לפרטים ראה פרק דיבידנד להלן.
 (13) ברבעון השני של שנת 2019 הוכרו דיבידנד בגין רווחי המחצית הראשונה של שנת 2019. לפרטים ראה פרק דיבידנד להלן.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

קבוצת הבנק ותחומי פעילותה

בנק מזרחי טפחות בע"מ (להלן: "הבנק") נמנה עם הבנקים הראשונים שנוסדו בארץ ישראל. הבנק התאגד כחברה ציבורית ביום 6 ביוני 1923, בשם בנק המזרחי בע"מ, והרישיון להתחיל בעסקים ניתן לו ביום 13 במאי 1924. הבנק הוקם ביוזמת המרכז העולמי של הסתדרות המזרחי, במטרה לסייע במימון פעולות התיישבות, בנייה, חרושת, מלאכה ומסחר של המתישבים החדשים בארץ ישראל. בשנת 1969, עם מיזוג עסקי הבנק עם עסקי בנק הפועל המזרחי בע"מ, שונה שמו של הבנק ל"בנק המזרחי המאוחד בע"מ". בשנת 1983, במסגרת הסדר שגובש בין ממשלת ישראל לבין הבנקים, הועברו מניות הבנק לשליטת המדינה באמצעות חברת בטוחות שהוקמה לשם כך. בשנים 1995 ו-1997 הופרט הבנק בשני שלבים, ועבר לשליטת בעלי השליטה הנוכחיים. בעקבות המיזוג בין בנק המזרחי המאוחד בע"מ לבין טפחות בנק משכנתאות לישראל בע"מ (להלן: "טפחות"), שונה ביום 7 בנובמבר 2005 שמו של הבנק הממוזג לשמו הנוכחי, בנק מזרחי טפחות בע"מ.

לפרטים בדבר בעלי השליטה בבנק ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (בעלי השליטה) בדוחות שנתיים אלה.

קבוצת הבנק פועלת בארץ ובחוץ לארץ. הקבוצה עוסקת בפעילות בנקאית מסחרית (עסקית וקמעונאית), ובפעילות משכנתאות בישראל, באמצעות רשת הכוללת 198 סניפים ומרכזי עסקים ושלוחות בפריסה כלל ארצית. בנוסף, פעילות הלקוחות העסקיים נתמכת על ידי מוקדים עסקיים ועל ידי יחידות מטה מקצועיות בעלות התמחות ענפית. פעילות הבנק בחוץ לארץ מתבצעת באמצעות 3 שלוחות בנקאיות (שני סניפים וחברה בת).

בנוסף לפעילות הבנקאית, עוסקת קבוצת הבנק בפעילויות שונות הקשורות בשוק ההון, לרבות: ייעוץ לפעילות בשוק ההון, הפצה של קרנות נאמנות, ניהול תיקי ניירות ערך עבור לקוחות, ייעוץ פנסיוני, שירותי נאמנות, מתן שירותי רישום ניירות ערך לניירות הרשומים בבורסה בישראל, תפעול קופות גמל, תפעול קרנות נאמנות וביטוח אגב משכנתא. כמו כן, עוסקת קבוצת הבנק בתפעול אשראי ולקחת חלק בעסקאות סינדיקציה.

הבנק נמנה על חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל. להלן חלקה היחסי של קבוצת הבנק מתוך חמש הקבוצות הגדולות (על פי נתוני דוחות כספיים ליום 30 בספטמבר 2019):

19.6%	אשראי לציבור
17.0%	פיקדונות הציבור ⁽¹⁾
17.1%	סך המאזן
13.5%	הון עצמי

(1) חלקה היחסי של קבוצת הבנק בפיקדונות הציבור, מבין חמש הקבוצות הגדולות, ללא פיקדונות מגופים מוסדיים, ליום 30 בספטמבר 2019 הינו 15.9%, בהשוואה ל-15.5% ביום 31 בדצמבר 2018.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

סיכונים עיקריים

להלן הגדרות לסיכונים העיקריים להם נחשף הבנק בפעילותו:

סיכון אשראי - הסיכון שלווה, או צד נגדי, של הבנק לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק. סיכוני ריכוזיות אשראי נובעים מחשיפת יתר ללווה / קבוצת לווים ולענפי משק.

סיכון שוק - הסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוז' מאזניות הנובע משינוי בשווי ההון של מכשירים פיננסיים עקב שינוי בגורמי הסיכון בשוק (שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי מניות, סחורות ואינפלציה).

סיכון ריבית - הסיכון לרווחי הבנק או ולהון הכלכלי שלו, הנובע בעיקרו, מתזוזות בשיעורי הריבית, תזוזות של עקומים שונים שבהם הבנק משתמש לפעילותו העסקית, או מהעובדה ששינוי בריבית יכול לגרום לשינוי במבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנק, כתוצאה ממימוש אופציות לפירעון מוקדם, בגין שינוי ברמת הריבית במשק. שינויים בשיעורי הריבית משפיעים על רווחי הבנק (שינוי בהכנסות) ועל שווי נכסיו (שינוי בשווי הון).

סיכון נזילות - הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו, קרי סיכון הנובע מאי הוודאות לגבי זמינות המקורות, ויכולת מימוש נכסים בזמן קצוב ובמחיר סביר.

סיכון תפעולי - הסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. סיכון זה מובנה בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות. מסגרת הטיפול בסיכון התפעולי כוללת גם את סיכון אבטחת מידע והגנת הסייבר, סיכון טכנולוגיית המידע והסיכון המשפטי כמפורט להלן:

סיכון אבטחת מידע והגנת הסייבר - סיכון אבטחת מידע הינו סיכון הנובע מליקויים בהגנה על מערכות המחשב של הבנק והמידע הנכלל בהן. סיכון הגנת הסייבר נובע מאירוע בו מתבצעת תקיפה של מערכות המחשב על ידי או מטעם יריבים חיצוניים או פנימיים לבנק.

סיכון טכנולוגיית המידע - הסיכון לכשל במידע ו/או במערכות המידע והתפעול של הבנק, וכן תמיכה שאינה הולמת ומספקת את השירותים ותהליכים העסקיים הנדרשים על ידי הבנק למימוש יעדיו העסקיים.

סיכון משפטי - סיכון להפסד כתוצאה מחשיפה לקנסות, תביעות משפטיות ו/או צעדי עונשין מהפרות חוזיות ואי הסכמות. הסיכון המשפטי כולל גם סיכונים הנובעים מחשיפה משפטית בשל התנהלות הבנק עם מחזיקי העניין השונים שלו (כגון: לקוחות, ספקים וצדדים שלישיים אחרים).

סיכון ציות ורגולציה - סיכון להטלת סנקציות משפטיות או רגולטוריות, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות הציות (כגון: הוראות הדין, הרגולציה, סטנדרטים ודרכי התנהגות מקובלים המצופים מתאגיד). כמו כן, חשוף הבנק להשלכות עסקיות הנובעות משינויים בהוראות הרגולציה. סיכון הציות כולל גם את סיכון ההוגנות (conduct risk) שהינו הסיכון לפגיעה במהימנות הבנק בעיני ציבור הלקוחות, המשקיעים, הספקים וכלל מחזיקי העניין, ואף עלול לפגוע באמון הציבור במערכת הבנקאית כולה, הסיכון הינו חוצה בנק ומושתת על יישום ערכי ייסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות.

סיכון חוצה גבולות (Cross-Border) - סיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות חוק או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, הנובעים מאי עמידה של הבנק בהוראות דין שמקורן במדינות אחרות, בין הוראות המחייבות את הבנק, ובין הוראות שאינן מחייבות אך אי קיומן עלול להסב לבנק נזקים, או מפעילות בחוץ לארץ של לקוחות הבנק בניגוד להוראות דין כלשהו.

סיכון הלבנת הון ומימון טרור - הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל תהליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות אור גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, אשר עלולים להיגרם לבנק בשל הפרת הוראות הדין השונות הקשורות בחובות המוטלות על הבנק בקשר עם הלבנת הון ומימון טרור.

סיכון מוניטין - הסיכון לתפיסה שלילית של לקוחות קיימים, לקוחות פוטנציאליים, ספקים, בעלי מניות, משקיעים או רגולטורים, היכולה להשפיע לרעה על יכולת הבנק לשמור או ליצור קשרים עסקיים, ולפגוע בגישה למקורות מימון. כלומר, הסיכון לרווחי התאגיד, ליציבותו או ליכולתו להשיג את יעדיו, כתוצאה מפגיעה במוניטין העשוי לנבוע מפרקטיקות התאגיד, מצבו הפיננסי או פרסום שלילי (אמיתי או כוזב).

סיכון אסטרטגי-עסקי - סיכון בזמן אמת או פוטנציאל עתידי לפגיעה ברווחים, בהון או במוניטין הבנק, הנובע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות, או מהיערכות לא מספקת לשינויים בסביבה העסקית. קרי, הסיכון שהבנק בחר אסטרטגיה שגויה או שהוא לא יוכל לממש את התוכנית העסקית והאסטרטגית על פי התכנון.

לפרטים בדבר סיכונים מובילים ומתפתחים ראה פרק אירועי סיכון להלן.

לפרטים נוספים ראה פרק סקירת הסיכונים, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

יעדים ואסטרטגיה עסקית

התוכנית האסטרטגית

ביום 21 בנובמבר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית חומש אסטרטגית חדשה לשנים 2017-2021 (להלן: "התוכנית האסטרטגית"). התוכנית האסטרטגית מכוונת להשגת היעדים שלהלן:

- להציג בשנת 2021, תשואה מרווח נקי המיוחס לבעלי המניות להון עצמי ממוצע, בשיעור של כ-11.5% וכן תשואה דו ספרתית לאורך שנות התוכנית האסטרטגית; שיעורים אלה מתבססים על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון של הבנק, בשיעור המזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים, בתוספת שולי ביטחון נאותים;
- המשך הצמיחה האורגנית בפעילויות הליבה של הבנק, בשיעור הגבוה מהצמיחה במערכת הבנקאית בישראל; זאת, במטרה להוביל להגדלת נתחי השוק של הבנק במערכת הבנקאית בישראל;
- מנועי הצמיחה של הבנק מכוונים להגדלת רווחיות הבנק, כפועל יוצא, בין היתר, מצמיחת ההכנסות בשיעור שנתי ממוצע של כ-8% (אם כי לא לינארי), מול שליטה ברמת ההוצאה השנתית הממוצעת בשיעור גידול מתון של עד כ-6% בלבד (שגם הוא אינו לינארי);
- שמירה על יעילות תפעולית גבוהה - השגת יחס יעילות (יחס בין סך כל ההוצאות לבין סך כל ההכנסות) הנמוך משיעור של 60% לאורך שנות התוכנית, ונקיטת מאמצים לשיפורו אף לרמה הנמוכה מ-55% בשנת 2021.

על פי תוצאות הפעילות המוצגות בדוחות כספיים אלה, עומד הבנק כבר כעת, בתום 3 שנים, ביעדים שקבע דירקטוריון הבנק לשנה החמישית, בתוכנית האסטרטגית לשנים 2017-2021, שפורסמה ביום 22 בנובמבר 2016. זאת, למרות תנאי מאקרו מאתגרים של שיעורי ריבית ואינפלציה, שהיו נמוכים מהנחות שעל בסיסן נבנתה התוכנית האסטרטגית. תשואת הרווח הנקי על ההון הגיעה בשנת 2019 לשיעור של 11.9%, לעומת יעד אסטרטגי לשנת 2021 בשיעור של 11.5%; יחס היעילות הגיע בשנת 2019 ל-54.6%, לעומת יעד אסטרטגי לשנת 2021 בשיעור של 55%; נתח השוק⁽⁴⁾ של הבנק בישראל, על פי נתוני הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019, הגיע באשראי לציבור ל-20.1% בהשוואה ליעד של 20%, ובפיקדונות הציבור ל-17.6% בהשוואה ליעד של 17.5%. התוכנית האסטרטגית כוללת גם הגברת מיקוד והרחבת הפעילות במגזרים העסקיים. בתחום העסקים הקטנים והבינוניים, הגיע שיעור הגידול השנתי הממוצע באשראי, בשנים 2017-2019, לכ-11.9%.

לאור השגת יעדי התוכנית האסטרטגית, הנחה דירקטוריון הבנק את ההנהלה להיערך להכנת תוכנית אסטרטגית חדשה לשנים 2021-2025, ולהביאה לאישור הדירקטוריון במהלך הרבעון השלישי של שנת 2020.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

ביום 26 בפברואר 2018, החליט דירקטוריון הבנק, לעדכן את מדיניות הדיבידנד של הבנק, לשנים 2018 עד 2021, וזאת לאחר שעקב אחר ביצוע התוכנית האסטרטגית כאמור.

מדיניות הדיבידנד המעודכנת של הבנק הינה לחלק, החל משנת 2018, בגין הרווחים הרבעוניים, דיבידנד בשיעור של עד 40% מהרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק. מדיניות זו, הינה בכפוף לעמידה של הבנק ביחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, כנדרש על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, ולשמירה על שולי ביטחון נאותים.

תוכנית לריכוז יחידות המטה של הבנק

ביום 19 ביוני 2017 החליט דירקטוריון הבנק לנקוט בצעדים במטרה לרכז, ככל האפשר, את יחידות המטה של הבנק, באתר מרכזי אחד, בלוד. לפרטים בדבר ההתקשרות והקלות הונית שאישר הפיקוח על הבנקים הנוגעות להתייעלות בתחום הנדל"ן, ראה ביאור ט' לדוחות הכספיים.

התפתחויות משמעותיות בפעילות העסקית

הפעילות בשוק המשכנתאות התרחבה בשנת 2019, כאשר היקף מתן האשראי לדיר במערכת הבנקאית הגיע לשיא והסתכם בכ-68 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 14% ביחס לשנת 2018. הבנק פועל לחיזוק הובלתו בשוק המשכנתאות הן במונחי נתח שוק והן במונחים תדמיתיים, ולהמשך חיזוק המומחיות של בנקאי המשכנתאות. בשנה האחרונה הצליח הבנק לשמור על המובילות שלו בתחום המשכנתאות, תוך שהוא ממשיך לשמור על מאפייני סיכון נמוכים בשיעור המימון בהלוואה ובשיעור החזר ביחס להכנסת הלווה.

מגזר משקי הבית מצוי בתחרות הולכת ומתעצמת, הן מצד המערכת הבנקאית והן מצד חברות הביטוח וחברות כרטיסי האשראי, זאת, לצד הגברת ההשפעות הרגולטוריות. יעד הבנק הינו להגדיל את נתח השוק שלו במגזר משקי הבית באמצעות הרחבת בסיס הלקוחות תוך מיקוד בקהלי מטרה איכותיים. צעדי הרגולציה להגברת התחרות במגזר משקי הבית ולהסרת חסמים בפני ניווד חשבונות בין בנקים, מהווים הזדמנות לגיוס מוגבר של לקוחות, תוך התבססות על ייחודיות השירות האישי והאיכותי של הבנק. במסגרת זו, נעשה שימוש בפלטפורמת "הבנקאות ההיברידית" ובמערכת סינפי ה-"LIVE" לגיוס לקוחות חדשים ולשיפור השירות ללקוחות קיימים, תוך הרחבת הצעת הערך.

מאגר הלקוחות נוטלי המשכנתאות בבנק מהווה פוטנציאל להגדלת בסיס הלקוחות בפעילות מסחרית. בנוסף, פועל הבנק להתרחבות במגזרי לקוחות יעודיים, ביניהם המגזר הערבי, המגזר החרדי והגיל השלישי. בנק יתבסס על פעילות המגזר הקמעונאי של הקבוצה באמצעות הרחבת העמקה של פעילותו בקרב אוכלוסיית השכירים תוך מינוף יכולות מערכת הליבה הבנקאית החדשה שלו.

הבנק ממקד את מאמציו בגיוס מקורות מימון יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים, מלקוחות פרטיים ומלקוחות עסקיים, על מנת להמשיך ולשמור על יחסי נזילות נאותים, ועל מנת להוזיל את עלות המקורות הנדרשים לפעילותו ולהוביל לשיפור רמת הרווחיות. מאמצים אלה הובילו לכך שהבנק המשיך להגדיל בשנת 2019, בהיקף ניכר, את היקף הפיקדונות הקמעונאיים, תוך שמירה על יחסי נזילות גבוהים.

(1) חלקו של הבנק מתוך חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות וחברות כרטיסי האשראי.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

האסטרטגיה העסקית של הבנק שמה דגש על הרחבה משמעותית של בסיס הלקוחות ועל הגדלת נתח השוק שלו בקרב הלקוחות העסקיים הקטנים והבינוניים, תוך ביצוע שוטף של הערכות סיכון ברמת הלקוח וברמת הענף והמשק כולו. הבנק מתמודד עם התגברות התחרות במגזרי פעילות אלה באמצעות הגברת הפעילות השיווקית מול הלקוחות, תוך פילוח הלקוחות על פי סוג העיסוק וצרכיהם וראיה כוללת של פעילותם, וכן באמצעות הרחבת פעילות הבנק בקרן המדינה לעסקים קטנים ובינוניים. לצורך הרחבת פעילותו במגזר הבנקאות המסחרית, הוגדל מספר הסניפים הממוקדים במתן שירותים בנקאיים למגזרים העסקיים, תוך חיזוק ההכשרה המקצועית של ההון האנושי ושמירה על רמת חיתום נאותה. תשתית זו תתמוך בהמשך הרחבת הפעילות במגזר בשנים הבאות.

התחרות במתן שירותי בנקאות ופיננסים למגזר הבנקאות העסקית הושפעה בשנת 2019 מצמיחת האשראי לעסקים גדולים בקצב גבוה, בדומה לאשתקד. בנוסף, התחרות במגזר מושפעת בשנים האחרונות מהרחבת פעילותם של גופים חוץ בנקאיים הממוקדים במתן אשראי בהיקפים משמעותיים ולזמן ארוך. הבנק מתמודד עם התחרות במגזר באמצעות התבססות על יתרונות ההון האנושי שלו ועל הניסיון והידע במתן שירות מקצועי ובהתאמת הפתרונות הבנקאיים לצורכי הלקוח. האסטרטגיה העסקית של הבנק במגזר מכוונת למיצוי הפוטנציאל הכלכלי של ההון על ידי התמקדות בפעילויות בעלות רווחיות גבוהה ביחס להון הנדרש בגיבן. במקביל, פועל הבנק למינוף יתרונו המקצועי באמצעות הגברת שיתופי הפעולה במסגרת קונסורציומים עם גופים אחרים.

במטרה למצות את הפוטנציאל הכלכלי של ההון, מכר הבנק גם בשנת 2019 תיקי הלוואות לגופים מוסדיים שונים. לפרטים נוספים, ראה פרק התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית להלן.

הבנק ממשיך לשמור על יעילות תפעולית גבוהה, בין היתר, באמצעות רה-ארגון בנכסים ובאמצעות אופטימיזציה של מערך הסינוף, הכוללת פתיחה של סניפים במקומות פוטנציאליים לצמיחה עסקית, לצד מהלכים של התייעלות בפריסה הקיימת. במטרה לשמור על רמה מיטבית של יעילות תפעולית תוך המשך שיפור של תהליכי העבודה, החליט הבנק לבצע שינוי מבני החל מתחילת שנת 2020, ולרכז את המשאבים האנושיים והפיסיים לצד זרוע התפעול בחטיבה אחת - חטיבת הון אנושי, משאבים ותפעול, זאת, בד בבד עם ריכוז כל פעילות שוק ההון בחטיבה הפיננסית והעברת מלוא הפעילות הסניפית לאחריות החטיבה הקמעונאית. לפרטים נוספים ראה פרק התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל, להלן.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

התפתחויות במבנה ההון

השקעות בהון הבנק ועסקאות במניות

- לפרטים בדבר הנפקת מניות במסגרת תוכנית אופציות לעובדים ראה דוח על השינויים בהון העצמי בדוחות הכספיים.
- ביום 11 באפריל 2019 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול של הבנק, הצעת כתבי אופציה לנושאי המשרה בבנק, וכן למנהלים נוספים בבנק ובחברות בנות של הבנק. לפרטים נוספים ראה בראש פרק 23 לדוחות הכספיים.
- לפרטים בדבר שינויים במבנה השליטה בבנק ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (בעלי השליטה) בדוחות שנתיים אלה.

גיוס מקורות הוניים

במסגרת תוכנית העבודה של הבנק, הנקבעת על ידי הדירקטוריון וכוללת יעדים לגידול בתחומי הפעילות השונים, מתבצעת הערכה של השפעת העמידה ביעדים על היקף נכסי הסיכון של הבנק, וכתוצאה מכך על יחס הלימות ההון. בהתאם לכך, נקבעת, במקביל ליעדים העסקיים וליעדי הרווחיות, תוכנית לגיוס מקורות הוניים לצורך שמירה על הלימות ההון, בהתאם להנחיות שקבע הדירקטוריון בדבר הלימות הון. התוכנית (הכוללת בין היתר, וככל שידרש, גיוס כתבי התחייבויות נדחים מותנים - CoCo), צפויה להביא לכך שיחס ההון הכולל לא יפחת משיעור של 133.33%. מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

לפרטים בדבר הנפקות כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo, בסכום של 1.1 מיליארדי שקלים חדשים בשנת 2019, ראה התפתחויות במקורות המימון, להלן.

התפתחויות במקורות המימון

מקורות המימון של הקבוצה כוללים פיקדונות מהציבור ומגופים בנקאיים, הנפקת איגרות חוב לסוגיהן והון עצמי. הקבוצה בוחרת את תמהיל מקורות המימון על בסיס יעדיה העסקיים, בכלל זה יעדי רווחיות, תשואה על ההון, נזילות, הלימות הון ומינוף, בכפוף למגבלות הסטטוטוריות החלות על התאגידים הבנקאיים ובהתאם למצב שוק ההון ותחזיות הנהלה באשר להתפתחויות בהם.

פיקדונות

הבנק מבחין בין סוגי המקורות השונים לפי תקופת הפיקדון וסוגי לקוחות. הבנק בוחן את מידת הריכוזיות של המפקידים, ובמסגרת זו קבעו הדירקטוריון והנהלה מגבלות וקווים מנחים בתחום סיכון הריכוזיות בהתייחס למפקיד בודד, אמצעים נזילים ביחס למפקידים גדולים/מוסדיים ומבנה המקורות. כמו כן, הוגדרו אינדיקטורים איכותיים וכמותיים למעקב שוטף, האומדים את השינויים בסיכון הריכוזיות, כל זאת כחלק ממערך ניהול סיכונים הנדלות.

סך פיקדונות הציבור בקבוצה ליום 31 בדצמבר 2019 עמד על 211.0 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת כ-199.5 מיליארדי שקלים חדשים בסוף שנת 2018, גידול בשיעור של 5.8%. פיקדונות הציבור במגזר השקלי הלא צמוד גדלו בשנת 2019 בשיעור של 9.1%, הפיקדונות במגזר הצמוד למדד קטנו בשיעור של 0.7% והפיקדונות במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ קטנו בשיעור של 4.3%. לפרטים נוספים, ראה פרק ניתוח ההתפתחויות של הנכסים, ההתייבויות, ההון והלימות ההון להלן.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

בנק ישראל

בנק ישראל משמש כגורם המרכזי למימון וספיגת כסף לזמן קצר עבור המערכת הבנקאית, ובכלל זה עבור הבנק. יצוין, כי בנק הלווה כסף מבנק ישראל, חייב בבטוחות, עובדה המובאת בחשבון בניהול השוטף של הנזילות.

שוק נוסף לגיוס מקורות לטווח קצר הוא שוק הכסף הבין בנקאי. עודפי הנזילות של המערכת הבנקאית בישראל הוסיפו להיות גבוהים גם בשנת 2019. בנק ישראל סופג את עודפי הנזילות באמצעות מרכזי פיקדונות מוניטריים לתקופות של יום, שבוע ותקופות נזילות נוספות.

ההיקף והסוגים של הפיקדונות במערכת הבנקאית מושפעים, בין היתר, מהמדיניות המוניטרית של בנק ישראל

גיוס כתבי התחייבות ואגרות חוב מהציבור

הבנק פועל לגיוס מקורות ארוכי טווח באמצעות הנפקות, בין היתר, באמצעות מזרחי טפחות חברה להנפקות בע"מ (להלן: "טפחות הנפקות"), חברה בת בבעלות מלאה של הבנק. במהלך השנים הנפיקה טפחות הנפקות תעודות התחייבות לציבור על פי תשקיפים שפורסמו.

ביום 4 באוגוסט, 2019 פרסמה טפחות הנפקות תשקיף מדף, הנושא את התאריך 5 באוגוסט, 2019, להנפקת תעודות התחייבות.

ביום 23 ביוני 2019 הנפיקה טפחות הנפקות אגרות חוב צמודות למדד מסדרה חדשה (סדרה 49), בערך נקוב של 3.0 מיליארדי שקלים חדשים, תמורת 3.0 מיליארדי שקלים חדשים, וכן כתבי התחייבות נדחים מותנים צמודים למדד מסוג CoCo מסדרה חדשה (סדרה 50), הכוללים מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן, בערך נקוב של 0.7 מיליארדי שקלים חדשים, תמורת 0.7 מיליארדי שקלים חדשים.

ביום 29 באוקטובר 2019 הנפיקה טפחות הנפקות אגרות חוב צמודות למדד מסדרה חדשה (סדרה 51) בערך נקוב של 2.5 מיליארדי שקלים חדשים, תמורת 2.6 מיליארדי שקלים חדשים. וכן, כתבי התחייבות נדחים מותנים צמודים למדד מסוג CoCo (סדרה 50), בדרך של הרחבת סדרה, הכוללים מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן, בערך נקוב של 0.4 מיליארדי שקלים חדשים, תמורת 0.4 מיליארדי שקלים חדשים.

בנוסף לפעילות טפחות הנפקות, קיים לבנק עצמו תשקיף מדף שפורסם ביום 3 בדצמבר 2019 (נושא תאריך 4 בדצמבר 2019).

במהלך שנת 2019 לא בוצעו הנפקות על ידי הבנק.

נכון למועד הדוחות הכספיים סך אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים הסתכמו ב-33.5 מיליארדי שקלים חדשים, בהשוואה ל-30.6 מיליארדי שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2018.

מכשירי הון מורכבים

כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo

כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo (Contingent Convertibles) הכוללים מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן (עומדים בתנאי הכשירות של באזל III ומוכרים על ידי הפיקוח על הבנקים כהון רובד 2 של הבנק), ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו ב-3.2 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 2.2 מיליארדי שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2018.

לפרטים בדבר הנפקת כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo על ידי טפחות הנפקות, ראה לעיל.

מכשירי הון מורכבים אחרים

שטר הון אשר אינו כשיר להכרה כהון הפיקוחי לפי הוראות באזל III ומופחת בהדרגה, ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו ב-2.0 מיליארדי שקלים חדשים, בדומה ליום 31 בדצמבר 2018.

כתבי התחייבויות אחרים

כתבי התחייבויות נדחים, אשר אינם נחשבים מכשירי הון מורכבים (נכללים בהון רובד 2 לעניין שמירת יחס הון מזערי ומופחתים בהדרגה בכפוף להוראות מעבר), ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו ב-1.2 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 1.6 מיליארדי שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2018.

לפרטים בדבר דירוג האשראי של הבנק, של תעודות ההתחייבות שלו ושל טפחות הנפקות, ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת ופרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו.

התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית

הפריסה הסניפית

תפקידים העיקריים של סניפי הקבוצה הוא מתן שירות איכותי ומקצועי ללקוחות בכל תחומי הפעילות הבנקאית, סמוך למקום בו נדרש השירות (מקום המגורים, העסק). במסגרת זו מתנהלת בסניפים פעילותם השוטפת של הלקוחות, תוך שהבנק מציע ללקוחותיו ולכלל הציבור מוצרים ושירותים פיננסיים מתקדמים, לרבות שרותי ייעוץ לפעילות בשוק ההון ושירותי ייעוץ פנסיוני.

סניפי הקבוצה פרוסים בכל רחבי הארץ ומונים ליום 31 בדצמבר 2019, 198 מרכזי עסקים, סניפים ושלוחות, ובתוכם 53 סניפי בנק ייב (מתוכם 6 סניפים בשירות חלקי).

הבנק ממשיך להרחיב את הפריסה הסניפית בהתאם לתוכנית האסטרטגית ותוך כדי בחירת מיקומים על בסיס מערכת שיקולים הכוללת מתן שירות מיטבי ללקוחות, וכן שיקולי כדאיות כלכלית.

בשנת 2019 גדל מערך הסינוף של קבוצת הבנק ב-5 נקודות מכירה חדשות. בשנת 2020 צפוי הבנק לפתוח כ-3 נקודות שירות ומכירה נוספות.

הבנק מפעיל 6 סניפי "LIVE" - סניפים אשר נותנים שירות מלא ואישי בשעות פעילות ארוכות ובאמצעות ערוצי תקשורת מגוונים בין הבנקאי ללקוח (טלפון, פקס, אינטרנט, מייל, SMS, וידאו).

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. הנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

ערוצים ישירים

המדיניות על פיה פועל סקטור בנקאות ישירה בתחום הערוצים הישירים:

- יישום אסטרטגיה רב ערוצית שבמרכזה עומד הבנקאי האישי וערוצי הבנקאות הישירה מהווים חלק אינטגרלי ממנה.
- פיתוח שירות הבנקאות ההיברידית כערוץ עיקרי להתקשרות עם הבנקאי.
- הרחבת היקף ומגוון השירותים הניתנים באמצעות ערוצי הבנקאות הישירה.

הערוצים הישירים המוצעים ללקוחות הבנק כוללים:

שירותי בנקאות היברידית

- הבנקאות ההיברידית מסמלת את השילוב בין שירות אישי, נגיש ללקוח, לבין אמצעי הטכנולוגיה. שירותי הבנקאות ההיברידית ניתנים באמצעות סניפי הבנק ומרכזי הבנקאות, כמפורט להלן:
- סניפי הבנק - שיחת טלפון מלקוח מזהה, מייל ו-SMS מנותבים ישירות לבנקאי של הלקוח ונענים על ידו או על ידי צוות מגבה בסניף.
 - צוות הסניף במרכז הבנקאות מגבה את הבנקאים בסניפים, מבצע פעולות ומוסר מידע ללקוחות הבנק כחלק מהשירות ההיברידית המשולב הניתן ללקוחות. השירות ניתן בשעות 8:00 - 20:00.

שירותי האינטרנט, הסולר, תיבת הודעות, שירות טלפוני ממוחשב ופקס

שירות האינטרנט - מאפשר קבלת מידע בנקאי וביצוע פעולות בחשבון במגוון המוצרים הבנקאיים העומדים לרשות לקוחות הבנק בעלות מופחתת. בשנת 2019 השיק הבנק אפליקציית ניהול חשבון חדשה, לרבות אפשרות להזדהות בטביעת אצבע, ופעל להפחתת חסמי כניסה לדיגיטל, והרחבת השירותים ללקוחות העסקיים.

שירות עצמי בסניפים

- הבנק מרחיב כל העת את השירותים השונים שמעמיד ללקוחותיו בעמדות לשירות עצמי.
- עמדות שירות - הבנק מעמיד לרשות הלקוח עמדות שירות המאפשרות לו לבצע פעולות כגון: לקיחת הלוואה, הפקדת שיקים וקבלת מידע על חשבונות בתחום המסחרי ובתחום המשכנתאות באופן עצמאי 24 שעות ביממה, גם כשהסניף סגור. בחלק מעמדות השירות ניתן לבצע הנפקה מיידית של פנקסי שיקים.
- בשנת 2019 המשיך הבנק במהלך רב-שנתי לפריסת שירות הפקדת מזומן בעמדות לשירות עצמי בסניף - תהליך שצפוי להימשך במהלך שנת 2020.
- כספונים - ברשות הבנק 207 מכשירים אוטומטיים למשיכת כספים, חלקם בסניפי הבנק וחלקם מוגדרים "כספונים מרוחקים".

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

הרחבת הפעילות העסקית

לפרטים בדבר התוכנית האסטרטגית של הבנק ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית (התוכנית האסטרטגית) לעיל.

תוספת להסכם עם בעלי מניות בבנק אגוד

בהתאם להחלטת דירקטוריון הבנק מיום 27 בנובמבר 2017, התקשר הבנק בהסכם עם בעלי השליטה של בנק אגוד לישראל בע"מ (להלן: "אגוד") המחזיקים יחדיו ב-47.63% מהון המניות המונפק והנפרע של אגוד, לרכישת מניות בנק אגוד ומיזוג עם הבנק בדרך של החלפת מניות (להלן: "ההסכם"). כמו כן, עובר למועד ההתקשרות בהסכם, התקבלה הודעתו של בעל מניות נוסף של אגוד, המחזיק (באמצעות נאמנים) במניות אגוד המהוות כ-27.12% מהון המניות המונפק והנפרע של אגוד (להלן: "בעל המניות הנוסף"). על פי ההסכם, כפי שצוין בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017, בכפוף להתקיימות תנאים מתלים שעיקרם מפורט בהסכם, יפרסם הבנק הצעת רכש חליפין מלאה (להלן: "הצעת רכש") לרכישת מניות בנק אגוד ומנגד התחייבו בעלי מניות השליטה וכן בעל מניות הנוסף להיענות להצעת הרכש, שתושלם בכפוף לתנאים המתלים שנקבעו בהסכם.

ביום 30 במאי 2018 התקבלה החלטת מ"מ הממונה על ההגבלים העסקיים להתנגד למיזוג (להלן: "הממונה" ו-"ההחלטה", בהתאמה). ביום 5 באוגוסט 2018 התקשר הבנק עם בעלי המניות בתוספת להסכם (להלן: "תוספת מספר 1"), על פיה הוסכם כי הצדדים וכן אגוד יגישו ערר על ההחלטה. ערר כאמור הוגש ביום 6 בספטמבר 2018. כמו כן, הוסכם כי המועד הקובע המוארך יחול בחלוף 12 חודשים ממועד החתימה על התוספת (להלן: "המועד הקובע המוארך") וכי היה ועד למועד הקובע המוארך יינתן פסק דין לפיו הערר נדחה, או לא יינתן פסק דין בערר, אזי יבוטל ההסכם. ביום 8 ביולי 2019 התקשרו הצדדים להסכם בתוספת מספר 2 (להלן: "תוספת מספר 2").

ביום 25 בנובמבר 2019 מועד זה הוארך עד ליום 31 בדצמבר 2019 (להלן: "המועד הקובע הנדחה"). עוד נקבע כי לבנק עומדת זכות לביטול ההסכם ככל שעד למועד הקובע המוארך או המועד הקובע הנדחה יחליט דירקטוריון הבנק כי בוצעה על ידי אגוד או שאגוד התקשר בעסקה חריגה (כהגדרת מונח זה בסעיף 1 לחוק החברות, התשנ"ט-1999), וזאת בנוסף על העילות המפורטות בסעיף 5.1 לדיווח המיידית מיום 5 באוגוסט 2018. בנוסף, על פי תוספת מספר 2, אם לא תתקבל הסכמת בנק ישראל להארכת תקופת הנאמנות בקשר עם החזקותיו של בעל המניות הנוסף עד למועד הקובע הנדחה, יהיה כל צד זכאי לבטל את ההסכם, כך שלמי מהצדדים, עובדיהם, נושאי משרה, מנהלים, בעלי מניות, או חברות קשורות לא תהיינה התחייבויות כלשהן הנובעות מההסכם ו/או טענות כנגד הצדדים האחרים להסכם, עובדיהם, יועציהם, נושאי משרה בהם, מנהליהם, בעלי מניותיהם או חברות קשורות.

ביום 28 בנובמבר 2019 התקבל פסק הדין בערר, העררים התקבלו באופן שההחלטה של מ"מ הממונה להתנגד למיזוג בוטלה והעניין הוחזר לממונה על מנת להשלים ההחלטה בנושא האפשרות להצבת תנאים להפגת חשש לפגיעה בתחרות בכל הנוגע לאשראי בתחום היהלומים וכן בהיבט של פעולתו הצפויה של הבנק, אם סך נכסיו המאזניים יתקרב ל-20% מסך הנכסים המאזניים במערכת, עד ליום 31 בדצמבר 2019, ומועד זה הוארך בהסכמה, ובאישור בית המשפט, עד ליום 8 בינואר 2020.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

ביום 30 בדצמבר 2019 התקשרו הצדדים להסכם המקורי בתוספת מספר 3 להסכם המקורי, במסגרתה נקבע כי המועד האחרון להתקיימות התנאים לפרסום הצעת הרכש למניות אגוד על ידי הבנק הינו 26 בינואר 2020. כמו כן, התקבלה בבנק הודעת הנאמן המחזיק במניות אגוד עבור בעל המניות הנוסף כי הודעת ההצטרפות תפקע באחד מהמועדים המצוינים בהודעה (להלן: "תוספת מספר 3").

ביום 8 בינואר 2020 התקבלה בבנק החלטת הממונה בדבר הצבת התנאים להפגת חשש לפגיעה בתחרות כאמור, לפיה, הבנק ואגוד לא יעשו מעשה שיש בו משום ביצוע מיזוג, טרם תימכר פעילות האשראי בתחום היהלומים של אגוד או של הבנק ("הפעילות הנמכרת"), באופן סופי ובלתי חוזר. החלטה זו כוללת הוראות ותנאים לגבי רוכש הפעילות הנמכרת, ונקבע כי זהותו ותוכן הפעילות הנמכרת יאושרו על ידי הממונה מראש ובכתב. בנוסף, ההחלטה כוללת הוראות ביחס לתקופה שעד להעברת הפעילות הנמכרת לרוכש. באשר לתנאי הנוגע להשלכה של שיעור נכסיו המאזניים של הבנק מכלל המערכת, על פי החלטת הממונה, הבנק ואגוד לא יעשו מעשה שיש בו משום ביצוע מיזוג, אלא אם הדרישה לתוספת בהון עבור בנקים גדולים הקבועה בהוראה זו תחול רק עבור תאגידים בנקאיים שסך נכסיהם המאזניים גבוה מ- 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. בנוסף, בהחלטת הממונה פורטו פעולות מסימות שלא תחשבנה כתחילת ביצוע מיזוג לעניין תנאי המיזוג הנ"ל.

ביום 27 בינואר 2020 התקשרו הצדדים להסכם המקורי בתוספת מספר 4 להסכם המקורי, לפיה, בין היתר, יוגש ערעור על החלטת הממונה מיום 8 בינואר 2020 לעניין התנאים לאישור המיזוג. בנוסף, נקבע כי המועד האחרון להתקיימות התנאים לפרסום הצעת הרכש נדחה ל- 31 במאי 2020, וכן "מועד קבלת הערר" (כהגדרתו בדיווח מיום 5 באוגוסט 2018 (מספר אסמכתא: 01-072859-2018)) יהא מועד שיוסכם בין הצדדים, אשר כנגזרת ממנו ייקבעו, בין היתר, "מועד פרסום הצעת הרכש" ו-"מועד הדוחות הקובעים" (להלן: "תוספת מספר 4"). לפרטים נוספים בדבר הסכם עם בעלי המניות בבנק אגוד והתוספת, ראה פרק התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2017, דוח מידי מיום 30 במאי 2018 (מספר אסמכתא: 01-053347-2018), דוח מידי מיום 25 ביוני 2018 (מספר אסמכתא: 01-060643-2018), דוח מידי מיום 5 באוגוסט 2018 (מספר אסמכתא 01-072859-2018), דוח מידי מיום 8 ביולי 2019 (מספר אסמכתא: 01-070000-2019), דוח מידי מיום 25 בנובמבר 2019 (מספר אסמכתא: 01-101892-2019), דוח מידי מיום 28 בנובמבר 2019 (מספר אסמכתא: 01-103980-2019), דוח מידי מיום 30 בדצמבר 2019 (מספר אסמכתא: 01-115755-2019), דיווח מיום 1 בינואר 2020 (מספר אסמכתא: 01-000351-2020), דיווח מיום 8 בינואר 2020 (מספר אסמכתא: 01-003750-2020) ודיווח מיום 27 בינואר 2020 (מספר אסמכתא: 01-010362-2020).

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים העומדים בבסיס התוכנית האסטרטגית והמפורטים בה, עלולים שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

מכירת זכויות והתחייבויות בתיק המשכנתאות

ברבעון הראשון של שנת 2019 נחתם הסכם בין הבנק ובין גוף מוסדי למכירת 80% מזכויותי והתחייבויותי של תיק הלוואות לדיור שסכומם הכולל הוא כ- 0.7 מיליארדי שקלים חדשים. תיק הלוואות שנמכר כולל הלוואות שבהן שיעור המימון (LTV) אינו עולה על 60%.

יתרת תיק הלוואות נותרת בבעלות הבנק באופן שזכויות הרוכשת וזכויות הבנק תהיינה בדרגת קדימות זהה (פרי פסו).

בהתאם להסכם הניהול שנחתם בין הצדדים, הבנק ינהל ויתפעל עבור הרוכשת את חלק תיק הלוואות שנרכש על ידה, באופן ועל בסיס אותם כללים לפיהם הבנק מנהל ומתפעל הלוואות לדיור עבור עצמו, לרבות החלק בתיק הלוואות שנותר בבעלותו.

שיתופי פעולה אסטרטגיים

במהלך שנת 2019 המשיך הבנק לבצע עסקאות של מכירה ושיתוף בסיכון אשראי עם גופים מוסדיים וגופים פיננסיים בארץ ובחוץ לארץ. המשיך שיתופי פעולה עם גופים מוסדיים הינו חלק מהתוכנית האסטרטגית של הבנק לשנים 2017-2021.

במסגרת פעילות זו, הרחיב הבנק את מתן השירותים לתפעול של נכסים פיננסיים ובהם, ניהול ותפעול הלוואות לדיור שנרכשו מהבנק.

לפרטים נוספים על מכירת זכויות והתחייבויות בתיק המשכנתאות (80% מתיק הלוואות לדיור בהיקף של 0.7 מיליארדי שקלים חדשים) ראה לעיל.

רכישת פוליסת ביטוח לערבויות

ביום 28 בדצמבר 2016 השלים הבנק רכישת פוליסת ביטוח לחשיפות אשראי בגין ערבויות שהבנק הוציא בהתאם לחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) התשל"ה-1974 ולהתחייבויות להוצאת ערבויות כאמור.

ההתקשרות האמורה התבצעה באמצעות חברת ביטוח שהינה חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, אשר התקשרה בד בבד, עם מבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג בינלאומי גבוה.

פוליסת הביטוח מבטיחה את הבנק למקרה בו ידרש הבנק לשלם בשל חילוט הערבויות ונועדה בעיקרה להפחית את נכסי הסיכון בגין חשיפת האשראי הנובעת מן הערבויות.

החל מתאריך זה, מדי שנה, הבנק חידש את פוליסת הביטוח במהלך הרבעון הרביעי של כל אחת מהשנים 2017-2019.

זכייה במרכז לשירותי קסטודיאן

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2018, זכה הבנק בהליך מכרזי למתן שירותי קסטודיאן לגוף מוסדי גדול, וכפועל יוצא קלט היקף משמעותי של נכסי הלקוח.

לפרטים בדבר התפתחויות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המחוזקים בעבור לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי ניהול, תפעול ו/או משמרת ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר (פעילות חוץ מאזנית אחרת), להלן.

התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל

התפתחויות ביחסי עבודה

הסכמי עבודה ושכר בחטיבת הטכנולוגיה

ביום 4 בפברואר 2020 נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין חטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ לבין הסתדרות העובדים הכללית החדשה ועד עובדי החברה של חטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ, שבמסגרתו סוכם על החלה בחברה, בהתאם להסכמות שאושרו, של הסכם המנהלים שנחתם בבנק בתאריך 20 בדצמבר 2018 ופסק הבוררות שהתקבל בבנק בתאריך 28 בינואר 2019, וזאת על פי המחויב בהסכמים הקיבוציים של החברה. בכך ניתן מענה לכלל התביעות של ההסתדרות והועד של חברת הטכנולוגיה בנושאים אלו. להסכם שנחתם אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של הבנק.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

התפתחויות בלוגיסטיקה

בשנת 2019 נמשכה מגמת ההתייעלות וניצול המשאבים הקיימים של הבנק, בנושאים הבאים:

- התייעלות בשטחים ואנרגיה.
 - ביצוע פריסה טובה יותר של מערך הסינוף.
 - המשך מינוף תשתיות באמצעות השכרה לצד ג', באופן זמני, של שטחים המשמשים כעתודה של הבנק להתפתחות עתידית.
 - סיום הנגשת סיפי הבנק בהתאם לתקנות הנגישות החדשות. לנכס ספציפי התקבלה דחייה זמנית מנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות.
 - ביום 30 באפריל 2017 הוחלט בדירקטוריון הבנק לאשר מהלך אסטרטגי של ריכוז פעילות יחידות מטה הבנק באתר מרכזי אחד בלוד. לפיכך, נרכש בשנת 2017 מגרש בלוד, בשטח של כ-6 דונם, בתמורה לסך של כ-25.8 מיליון שקלים חדשים, בצמוד לנכס בו ממוקם כיום מבנה מט"ל ("מזרחי טפחות לוד"). התכנון הינו הקמת מבנה נוסף, אליו תועברנה בהדרגה כל יחידות המטה של הבנק. בשנת 2019 נמשך שלב תכנון המבנה, אשר תקציב הפרויקט בדירקטוריון הבנק, ובסוף השנה התקבל היתר בנייה לחפירה ודיפון ובניית מרתפים לפרויקט. השלמת הפרויקט והעברת היחידות צפויים להסתיים בשנים 2024-2025.
 - הפעילויות והמגמות שתוארו צפויות להימשך גם בשנת 2020.
- מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.
- לפרטים נוספים הנוגעים להון האנושי בבנק, המבנה הארגוני של הבנק ונושאי משרה בכירה, ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות שנתיים אלה.

התפתחויות משמעותיות במערך טכנולוגיית המידע

לאור ההתפתחויות הקיימות בשוק הפיננסי, גילן של המערכות הקיימות בבנק ומעבר בנק יהב לפלטפורמה חדשה, הבנק סיים תהליך לבחינת מעבר מערכת הליבה של שוק ההון של הבנק למודול שוק ההון של פלטפורמה חדשה והחל בפרויקט ברבעון הראשון של שנת 2019. הפרויקט מתקדם ומצוי בשלב האפיון המפורט.

כמו כן, לאחרונה החל פרויקט משמעותי נוסף שעניינו החלפת מערכת ה-CRM במטרה להעצים את השירות האישי לכל לקוח. הפרויקט החל ברבעון אחרון של שנת 2019.

לפרטים בדבר השקעות והוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע ראה פרק ניתוח המבנה של הנכסים, ההתייבויות ההון והלימות ההון להלן. לפרטים בדבר רכוש קבוע ומתקנים, ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות שנתיים אלה.

התפתחויות בפריסה הגיאוגרפית הבינלאומית

הפעילות הבינלאומית בקבוצת הבנק כוללת פעילות עסקית ושירותי בנקאות פרטית באמצעות חברות בנות וסניפים בארץ ובעולם. הפעילות הבינלאומית של הקבוצה בארץ מתמקדת בעיקר בבנקאות פרטית, ובמתן שירותים פיננסיים לתושבי חוץ ועולים חדשים, במימון סחר חוץ, באשראי מקומי ובהשתתפות באשראים סינדיקטיביים. כמו כן, מתן שירותים בנקאיים ללקוחות ישראלים המקיימים פעילות בחוץ לארץ. לבנק שלוחות במספר מדינות כמפורט בפרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו.

במהלך שנת 2019 הופסקה פעילות הנציגים הניידים של הבנק בחוץ לארץ ונסגרו נציגויות מקסיקו וגרמניה.

הפעילות הבינלאומית בארץ ובחוץ לארץ כפופה לסקטור פעילות בינלאומית ובנקאות פרטית בחטיבה הפיננסית של הבנק. בנוסף, מתבצעת בקרה על הפעילות בשלוחות על ידי החטיבה לבקרת סיכונים.

כל אחת מהשלוחות בחוץ לארץ פועלת על פי החוק והרגולציה המקומיים, ומלווה באופן שוטף על ידי יועצים משפטיים מקומיים המתמחים בפעילות הבנקאית הרלבנטית לכל שלוחה.

במסגרת הפעילות הבינלאומית גלום גם סיכון חוצה גבולות, לפרטים ראה פרק סקירת הסיכונים להלן.

לפירוט השלוחות השונות ועיסוקיהן ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (תוצאות הפעילות בחוץ לארץ) בדוחות שנתיים אלה.

נושאים נוספים

הסכמים מהותיים

לפרטים בדבר הסכמים מהותיים ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות שנתיים אלה.

אחריות תאגידית

ביום 1 באוגוסט 2019 פרסם הבנק את דוח האחריות התאגידית שלו לשנת 2018.

לפרטים ראה דוח אחריות תאגידית של הבנק באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrahi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים

תיקון תקנון

ביום 2 באפריל 2019, אישרה האסיפה הכללית של הבנק תיקון תקנון הבנק, לעניין מינויים של דירקטורים (שאינם דירקטורים חיצוניים) באסיפה הכללית של הבנק ומשך כהונתם. לפרטים נוספים ראה דיווח מיום 2 באפריל 2019 (מספר אסמכתא: 031993-01-2019).

הליכים משפטיים

לשינויים מהותיים בהליכים משפטיים שהבנק צד להם ראה ביאור 26 ג.10-12 לדוחות הכספיים.

שינויים במבנה המשפטי ובאופן ההתאדות של הבנק

בשנת 2019 לא חל שינוי במבנה המשפטי ובאופן ההתאדות של הבנק.

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

פרק זה כולל תיאור של מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים הנוגעים לתוצאות ולמצב העסקי, לרבות ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווחים, וניתוח ההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון. כמו כן, מתוארות תוצאות מגזרי הפעילות הפיקוחיים של הבנק, ותוצאות הפעילות בהחזקה בחברות עיקריות.

מגמות, תופעות התפתחויות ושינויים מהותיים

אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק

תוספת להסכם עם בעלי מניות בבנק אגוד

לפרטים בדבר תוספת להסכם עם בעלי מניות בבנק אגוד ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית, לעיל.

אופציות לנושאי משרה ומנהלים נוספים בבנק ובחברות בנות

ביום 11 באפריל 2019 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול של הבנק, הקצאת כתבי אופציה לנושאי המשרה בבנק, וכן למנהלים נוספים בבנק ובחברות בנות של הבנק. לפרטים נוספים ראה בראשית דבר 23 לדוחות הכספיים.

הסביבה הכללית והשפעת גורמים חיצוניים על קבוצת הבנק

התפתחויות עיקריות בענף הבנקאות בארץ ובעולם

מערכת הבנקאות מתמודדת בשנים האחרונות עם מספר אתגרים עיקריים:

- פעילות כלכלית מתונה המתאפיינת בסביבת ריבית ואינפלציה נמוכה לאורך זמן, אשר פוגעת ברווחיותם של הבנקים.
- לאחר שבשנת 2018 החלה מגמה של צמצום מוניטרי בחלק מהשווקים המפותחים אשר באה לידי ביטוי בעליית ריבית ובצמצום ההרחבות הכמותיות, החל מאמצע שנת 2019 חל היפוך מגמה, וחודשה מדיניות הרחבה מוניטרית, על רקע התמתנות הפעילות הכלכלית והתגברות הסיכונים בכלכלה העולמית. בארצות הברית הופחתה במהלך השנה ריבית ה-FED שלוש פעמים מרמה של 2.5%-2.25% לרמה של 1.75%-1.5%. באירופה ה-ECB הותיר את הריבית ברמתה, ואף הפחית את ריבית הפיקדונות בשיעור של 0.1% לרמה של -0.5%, במקביל לחידוש רכישות איגרות חוב בהיקף של 20 מיליארדי אירו בחודש.
- התמתנות בקצב הצמיחה העולמי מובילה למגמה של מעבר מבנקאות רב-לאומית גלובלית לבנקאות מקומית.
- פיתוח מואץ של בנקאות דיגיטלית המבוססת על פלטפורמת האינטרנט ועל שימוש מוגבר במובייל, אשר מלווה במתן הקלות רגולטוריות מצד בנק ישראל המוכונות לעידוד פעילות בדיגיטל. לצד התפתחויות אלה, מתרחב בעקביות השימוש של משקי הבית והעסקים בערוצים הדיגיטליים. בנוסף, מגמת הדיגיטיזציה הגוברת מאפשרת את כניסתן של חברות טכנולוגיה לזירת התיווך הפיננסי תוך יצירת שיתוף פעולה עם המערכת הבנקאית.
- התחרות במגזר משקי הבית ובמגזרי העסקים הקטנים והבינוניים הולכת ומחריפה בשנים האחרונות, על רקע התמקדות של המערכת הבנקאית במגזרים אלה, לצד כניסה גוברת של גופים פיננסיים חוץ בנקאיים. הפרדת חברות כרטיסי האשראי ישראלים ו-max (לשעבר לאומי קארד) משני הבנקים הגדולים הושלמה בשנת 2019. חברות כרטיסי האשראי מפעילות מאמצים מוגברים לצמיחה באשראי הקמעונאי ולהרחבת בסיס לקוחות המועדונים החוץ בנקאיים. להשפעות אלה מצטרפת התגברות ההוראות הרגולטוריות בנושאים הבאים: פיקוח על מחירי השירותים הבנקאיים; הסרת חסמים בפני ניווד חשבונות בין בנקים; קידום חוק נתוני אשראי והפקת תועלת זהות בנקאית לצורך הגברת השקיפות לצרכן וצמצום פערי המידע; הגברת התחרות בענף הבנקאות באמצעות עידוד כניסתם של מתחרים חדשים.
- ההתפתחויות בטכנולוגיות בעולם, הפיננסיים מסייעות לשיפור מודל ההפעלה – יעול של תהליכים, הטמעת טכנולוגיות מתקדמות בתפעול ובמשק עם הלקוחות ושדרוג מערכות מחשב. במקביל, המערכת הבנקאית נוקטת בצעדי התייעלות הבאים לידי ביטוי בצמצום היקף המשרות ובצמצום שטחי הנדל"ן בסניפים ובמטה.
- חוק נתוני אשראי מיועד לקדם הקמה וניהול של מאגר נתוני אשראי מרכזי לצורך קביעת דירוג אשראי לכל אזור. הדירוג יימסר לגופים נותני אשראי בהסכמת הלקוח. החוק נכנס לתוקף בחודש אפריל 2019, ומאגר נתוני האשראי עלה לאוויר ביום 12 באפריל 2019. יישום החוק עשוי להוביל לשיפור יכולות החיתום והתמחור של בנקים ושל גופים חוץ-בנקאיים.
- הפיקוח על הבנקים החל בחודש אוגוסט 2018 בפרויקט הסדרת סטנדרט API לבנקאות פתוחה. הבנקאות הפתוחה תאפשר, בהסכמת הלקוח, שיתוף מידע פיננסי של הלקוח. שיתוף מידע זה עשוי להביא לשיפור השירותים הפיננסיים הניתנים ללקוחות ולהגברת התחרות על שירותים אלה. הפרויקט צפוי להיות מיושם החל מסוף שנת 2020.
- החמרת הדרישות בנושא של שמירה על יחס כיסוי נזילות ויחס מינוף לצורך שיפור מנגנוני יציבות על המערכת הבנקאית. מנגד, אישר הפיקוח על הבנקים לבנקים בישראל לגייס איגרות חוב עם מנגנון ספיגת הפסדים, בדומה לנהוג בעולם (איגרות חוב עם המרה מותנית - CoCo). איגרות חוב אלה תורמות לחיזוק יציבות הבנק המנפיק ולצמצום התמיכה שתידרש מהממשלה אם וכאשר הבנק יקלע לקשיים. לפרטים בדבר הנפקת כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo ראה פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.
- הידוק הרגולציה הבינלאומית המתאפיינת באכיפה מוגברת וחוצה גבולות, כמו גם בנושאי מיסוי מקומיים.
- התגברות התודעה הצרכנית, בין היתר, בזכות שימוש מוגבר ברשתות החברתיות, ובזכות טכנולוגיה המאפשרת נגישות קלה יותר למידע ולבחינת חלופות פיננסיות. כתוצאה מכך, עולם הבנקאות עובר למיקוד בזיהוי צרכי הלקוח, ובמקביל מיושמים דיני הגנת הפרטיות.
- מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. הנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

התפתחויות במשק בישראל ובכלכלה העולמית בשנת 2019

המשק בישראל

התפתחויות ריאליות

לפי אומדנים מוקדמים לחשבונות הלאומיים לשנת 2019 של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסתכמה צמיחת התוצר בשנת 2019 בשיעור של 3.3%, לעומת שיעור של 3.4% אשתקד ובהשוואה לשיעור של 3.6% בשנת 2017. קצב צמיחת התוצר בשנת 2019 הושפע לחיוב בעיקר מהסעיפים הבאים: צמיחת הצריכה הפרטית, יצוא השירותים והצריכה הציבורית. מנגד, קצב הצמיחה הושפע לשלילה מקיפאון בהשקעה בענפי משק ומיצוא הסחורות. על פי הערכת בנק ישראל, שוק העבודה ממשיך להעיד על רמת פעילות גבוהה תוך הימצאות בקרבת תעסוקה מלאה. שיעור האבטלה הממוצע בשנת 2019 עמד על 3.8% בהשוואה לשיעור של 4.0% בשנת 2018. זאת, במקביל לירידה מתונה בשיעור ההשתתפות הממוצע לרמה של 63.6%.

אינפלציה ושערי חליפין

במהלך שנת 2019 עלה מדד המחירים לצרכן (בגין) בשיעור של 0.6%, בהמשך לעלייה בשיעור של 0.8% אשתקד. המדד הושפע בשנת 2019 בעיקר מהתייקרות בסעיפי הדיור (שכירות), תחזוקת הדירה, המזון והחינוך, התרבות והבידור, אשר תרמו 1.0% למדד הכללי. מנגד, חלה ירידה בסעיפי ההלבשה וההנעלה, הריהוט והציוד לבית והפירות והירקות, אשר מיתנו את המדד הכללי בשיעור של 0.4% במצטבר.

להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ושיעור השינוי בהם:

שיעור השינוי (באחוזים)	31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019
שער החליפין של: הדולר של ארצות הברית (בשקלים חדשים)	3.748	3.456
אירו (בשקלים חדשים)	4.292	3.878

ביום 18 בפברואר 2020 עמד שער החליפין של השקל מול הדולר על 3.416 - ייסוף של 1.2% בהשוואה לשער ביום 31 בדצמבר 2018. שער החליפין של השקל מול האירו עמד באותו היום על 3.700 ייסוף של 4.6% בהשוואה לשער ביום 31 בדצמבר 2018.

מדיניות מוניטרית

ריבית בנק ישראל נותרה בשנת 2019 ברמה של 0.25%. המדיניות המוניטארית של בנק ישראל מתחילת השנה הושפעה, בין היתר, מאינפלציה נמוכה מהיעד, אם כי ציפיות האינפלציה נמצאות בסביבת הגבול התחתון של יעד יציבות המחירים, צמיחה בקצב נאה של המשק הישראלי, האטה בכלכלה העולמית על רקע חולשה בתעשייה ובסחר העולמי, והרחבה מוניטרית במרבית המדינות המפותחות.

מדיניות פיסקלית

בשנת 2019 נרשם בתקציב הממשלה גירעון מצטבר בסך של 52.2 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת גירעון תקציבי מצטבר בסך של 38.7 מיליארדי שקלים חדשים אשתקד. שיעור הגירעון ביחס לתוצר המקומי הגולמי בשנת 2019 הינו 3.7% (מעבר ליעד של 2.9%), לעומת שיעור של 2.9% אשתקד. בשנת 2019 נרשם גידול של 6.3% בהוצאות משרדי הממשלה ביחס לשנת 2018, מעבר ליעד של 5.1%. הוצאות המשרדים האזרחיים עלו בשיעור של 7.1%, והוצאות מערכת הביטחון עלו בשיעור של 2.9%, לעומת שיעור גידול מתוכנן של 6.0% ושל 1.7% בהתאמה. גביית המסים גדלה בשנה החולפת בשיעור נומינלי של 3.5% לעומת אשתקד, אך הסתכמה בכ-9.2 מיליארדי שקלים חדשים מתחת לצפי.

בנייה למגורים ושוק המשכנתאות

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הסתכמה הכמות המבוקשת לדירות חדשות (דירות שנמכרו ודירות שנבנו שלא למטרת מכירה) במהלך 12 החודשים שהסתיימו בנובמבר 2019 בכ-48.7 אלף דירות, עלייה של 19% לעומת שנת 2018, ושל 16% לעומת שנת 2017. העלייה נובעת בין היתר, מהבשלת מספר רב של פרויקטים במסגרת מחיר למשתכן, וככל הנראה מחזרתם לשוק של רוכשים פוטנציאליים. במהלך שנת 2019 ניתנו לציבור הלוואות לדירור בסך של 68.5 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 60.3 מיליארדי שקלים חדשים אשתקד, ו-53.4 מיליארדי שקלים חדשים בשנת 2017 - עלייה של 14% ו-12%, בהתאמה.

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מחירי הדיור בבעלות עלו במהלך 12 החודשים שהסתיימו בחודש נובמבר 2019 בשיעור של 3.4%, לאחר ירידה בשיעור של 1.6% בשנת 2018 ועלייה של 2.3% בשנת 2017.

שוק ההון

המסחר בשווקי המניות בעולם, בשנת 2019, התנהל במגמה חיובית מאוד בהובלת הבורסות בארצות הברית ובשוק המניות בארץ במדדים המרכזיים.

להלן השינויים במדדי המניות העיקריים בישראל (באחוזים):

מדד	שנת 2017	שנת 2018	שנת 2019
תל-אביב 35	2.7	(3.0)	15.0
תל-אביב 125	6.4	(2.3)	21.3
תל-אביב 90	21.2	(3.0)	40.3

מחזור המסחר היומי הממוצע במניות ובניירות ערך המירים הסתכם בשנת 2019 ב-1.3 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת מחזור ממוצע של 1.6 מיליארדי שקלים חדשים בשנת 2018.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן השינויים במדדי איגרות החוב העיקריים בישראל (באחוזים):

שנת 2017	שנת 2018	שנת 2019	מדד
4.7	(1.5)	8.7	אג"ח כללי
3.4	(1.4)	10.3	אג"ח ממשלתי צמוד מדד
3.7	(1.2)	8.3	אג"ח ממשלתי לא צמוד
7.1	(1.1)	8.2	תל בונד 20
4.4	(0.5)	6.5	תל בונד 40

כלכלה עולמית

כלכלת ארצות הברית צמחה בשנת 2019 בקצב של 2.3%, לעומת קצב של 2.9% אשתקד, ושל 2.4% בשנת 2017. במהלך שנת 2019 חל שיפור במדד המסחר הקמעונאי, ובמדד מנהלי הרכש בענפי השירותים. מנגד, הייצור התעשייתי התכווץ בשנת 2019. בחודש דצמבר נחתם השלב הראשון של הסכם הסחר בין ארצות הברית לסין, במסגרתו הסכימה ארצות הברית להשהות הטלת מכסים חדשים, ולהפחית מכסים שהטילה בעבר על סחורות מסין, וסין התחייבה לרכוש סחורות אמריקאיות, וליישם הגנות על קניין רוחני של חברות אמריקאיות הפועלות בסין. בשוק העבודה התקבלו נתונים חיוביים: מספר המשרות שנוספו למשק האמריקאי היה לרוב גבוה מהציפיות, ושיעור האבטלה התייצב ברמה של כ-3.5%. אינפלציית הליבה (PCE) עלתה בשיעור של 1.6% בשנת 2019. ה-FED הוריד את הריבית שלוש פעמים במהלך המחצית השנייה של השנה עד לרמה של 1.5%-1.75%. בצל חשש להאטה בכלכלה האמריקאית. ה-FED הכריז כי ימשיך בתוכנית רכישת איגרות החוב לפחות עד לרבעון השני של 2020. שווקי ההון מתמחרים בהסתברות גבוהה הורדת ריבית אחת לפחות במהלך 2020.

התוצר בגוש האירו צמח בשנת 2019 בשיעור של 1.2%, לעומת שיעור של 1.8% אשתקד, ושל 2.4% בשנת 2017. בשנת 2019 המשיכה מגמת התכווצות הייצור התעשייתי ומדד מנהלי הרכש בענפי התעשייה העיד אף הוא על המשך התכווצות בפעילות. המסחר הקמעונאי המשיך להתרחב בקצב נמוך. במהלך השנה חלה הרעה במרבית מדדי הציפיות. שיעור האבטלה המשיך במגמת השיפור, והגיע לרמה של 7.4% בחודש דצמבר 2019. אינפלציית הליבה עלתה מעט במהלך השנה והגיעה לרמה של כ-1.3% ב-12 החודשים שהסתיימו בחודש דצמבר 2019, אם כי מאז היא ירדה קלות. עקב ההאטה בפעילות הכלכלית באירופה הפחית ה-ECB בחודש ספטמבר את הריבית על הפיקדונות לרמה של -0.5%, והחל בהרחבה מוניטרית של רכישות איגרות חוב בהיקף של 20 מיליארד אירו בחודש. בחודש ינואר 2020 פרשה בריטניה מהאיחוד האירופי לאחר 47 שנים. מהלך זה מכניס את בריטניה לתקופת מעבר בה היא תיוותר חברה באיחוד הסחר, תוך כדי משא ומתן על הסכמי סחר חדשים.

הכלכלה הסינית צמחה בשנת 2019 בשיעור של 6.1%, לאחר צמיחה בקצב של 6.6% אשתקד, ושל 6.8% בשנת 2017. קצב צמיחת מדד הייצור התעשייתי עלה מעט, ומדד מנהלי הרכש בענפי התעשייה העיד על התרחבות במחצית השנייה של השנה. מדד המסחר הקמעונאי נותר יציב במהלך השנה, אך נמוך ביחס לשנים קודמות.

הבנק עוקב ובוחן את השפעת התפשטות נגיף הקורונה בסין, על הפעילות העסקית לפרטים נוספים ראה פרק סקירת הסיכונים להלן. לפרטים בדבר הכללת בנק מזרחי טפחות, בדומה למרבית הבנקים בישראל, ב"רשימה השחורה" שפורסמה על ידי המועצה לזכויות האדם של האו"ם, ביום 12 לפברואר 2020, ראה בפרק ניהול סקירת להלן.

להלן השינויים במדדי המניות העיקריים בעולם (באחוזים):

שנת 2017	שנת 2018	שנת 2019	מדד
25.1	(6.7)	22.3	דאו ג'ונס
19.4	(7.0)	28.9	S&P 500
31.5	(1.7)	38.0	נאסד"ק 100
12.5	(18.3)	23.0	DAX
7.6	(12.3)	19.0	FSTE 100
9.3	(11.9)	19.1	CAC
19.1	(12.1)	22.3	Nikkei 225

אירועי סיכון

במהלך שנת 2019 לא התרחשו אירועי הפסד מהותיים או אירועים שיש להם פוטנציאל להפסד מהותי.

סיכונים מובילים ומתפתחים

במסגרת פעילותו נחשף הבנק לשורה של סיכונים מהווים פוטנציאל לפגיעה בתוצאות הפיננסיות שלו ובתדמיתו. במסגרת מיפוי הסיכונים, בוחן הבנק את הסיכונים המובילים, סיכונים קיימים (או חדשים) העשויים להתמש בשנה הקרובה והינם בעלי פוטנציאל להשפעה מהותית על תוצאותיו הפיננסיות של הבנק ויציבותו, כגון: סיכונים אשראי, ריבית ונדליות. כמו כן, מזוהים הסיכונים המתעוררים והמתפתחים, סיכונים העשויים להתמש בטווח הארוך יותר וקיימת אי וודאות באשר לאופיים והיקף השפעתם על הבנק. מבין סיכונים אלה ניתן לאפיין סיכונים אבטחת מידע והגנת הסייבר שהולכים ומתגברים כלפי גופים פיננסיים, סיכונים טכנולוגית המידע, סיכון אסטרטגי-עסקי בהיסט של התחרות הגוברת, הן בשל ההתקדמות הטכנולוגית, והן בשל השינויים בהתנהגות הלקוחות וסיכון המוניטין. כאמור, מיפוי הסיכונים והשפעתם על הבנק נבחן ונידון באופן שוטף כדי לוודא שהוא מקיף את כלל פעילותו העסקית של הבנק. הבנק בוחן את מצב הכלכלה, סביבת המאקרו ותנאי השוק בארץ ובעולם, וכן דרישות רגולציה חדשות העשויות להשפיע על הבנק.

לפרטים נוספים הכוללים את ניתוח הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם וסקירה של אופן ניהולם והתפתחותם בתקופה המדווחת, ראה פרק סקירת הסיכונים להלן, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrahi-tefahot.co.il < אודות בנק > קשרי משקיעים < מידע כספי

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

דוחות רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון המבקרים של הבנק משנת 1995 ועד היום הינם בריטמן אלמגור זהר ושות'.

רואה החשבון המבקר הפנה את תשומת הלב בדוח המבקרים לאמור בביאור 26 ג.11 ביחס לתביעות שהוגשו כנגד הבנק וחברה מאוחדת שלו לרבות בקשות להכיר בהן כתובענות ייצוגיות.

אירועים לאחר תאריך הדוחות הכספיים

- ביום 19 בפברואר 2020 הודיע המנהל הכללי של הבנק, מר אלדד פרשר, לדירקטוריון הבנק כי בכוונתו לסיים בחודשים הקרובים את כהונתו. מועד סיום הכהונה טרם נקבע והוא יסוכם לאחר שדירקטוריון הבנק ישלים את הליך מינוי המנהל הכללי הבא.
- ביום 24 בפברואר 2020 החליט הדירקטוריון על הקמת ועדה בראשות יושב ראש הדירקטוריון, לאיתור מנהל כללי חדש לבנק.
- לפרטים בדבר חלוקת דיבידנד בגין רווחי הרבעון הרביעי של שנת 2019 ראה פרק "ניתוח ההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון" להלן, וכן דוח על השינויים בהון העצמי וביאור אירועים לאחר תאריך המאזן במסגרת תמצית דוחות כספיים אלה.

שינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) וכן בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו. עיקרי המדיניות החשבונאית מפורטים בביאור 1 לדוחות הכספיים.

להלן השינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים שיש להם השפעה על תוצאות הפעילות בתקופות המדווחות:

הפרשה להפסדי אשראי

כמפורט בביאור 1 ב. לדוחות כספיים אלה, ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מתבססת, בין היתר, על שיעורי הפסד היסטוריים בענפי המשק השונים, ובחלוקה לאשראי בעייתי ולא בעייתי, בטווח של 9 שנים שהסתיימו במועד הדיווח.

מכשירים נגזרים וחשבונאות גידור

כמפורט בביאור 1 ג. לדוחות כספיים אלה, פרסם המוסד האמריקאי לתקינה חשבונאית (ה-"FASB") את עדכון ASU 2017-12 המעדכן את נושא 815 בקודיפיקציה בדבר מכשירים נגזרים וחשבונאות גידור. העדכון כולל שינויים בהנחיות המדידה והייעוד של יחסי גידור כשירים ובדרישות ההצגה של תוצאות הגידור.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם בשנת 2019 ב-1,842 מיליוני שקלים חדשים, לעומת רווח נקי של 1,206 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד גידול בשיעור של 52.7%. בהשוואה לרווח הנקי ללא חריגים⁽¹⁾ בתקופה המקבילה אשתקד, שהסתכם ב-1,647 מיליוני שקלים חדשים, מגיע הגידול לשיעור של 11.8%.

הרווח הנקי בשנת 2019 מבטא תשואה על ההון, בשיעור של 11.9%, לעומת תשואה מדווחת על ההון של 8.5% בשנת 2018 (11.6% ללא חריגים⁽¹⁾).

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-440 מיליוני שקלים חדשים, לעומת רווח נקי של 202 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד גידול בשיעור של 117.8%. בהשוואה לרווח הנקי ללא חריגים⁽¹⁾ ברבעון המקביל אשתקד, שהסתכם ב-378 מיליוני שקלים חדשים, מגיע הגידול לשיעור של 16.4%.

הרווח הנקי ברבעון הרביעי של שנת 2019 מבטא תשואה על ההון, במונחים שנתיים, בשיעור של 11.5%, לעומת תשואה מדווחת על ההון של 5.7% ברבעון המקביל אשתקד (10.7% ללא חריגים⁽¹⁾).

ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽²⁾ בשנת 2019, כפי שמוצגות בדוחות כספיים אלה, הסתכמו ב-5,697 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 5,367 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018, גידול בשיעור של 6.1%.

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽²⁾ ברבעון הרביעי של שנת 2019, כפי שמוצגות בדוחות כספיים אלה, הסתכמו ב-1,416 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,381 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 2.5%, בעיקר בשל השפעת המדד, האחראי להפרש של 39 מיליוני שקלים חדשים בהכנסות המימון בין הרבעונים.

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽²⁾ מפעילות שוטפת בשנת 2019, כפי שמפורט להלן הסתכמו ב-5,466 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 4,939 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018, גידול בשיעור של 10.7%.

להלן ניתוח התפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת (במיליוני שקלים חדשים):

שנת		
2018	2019	שיעור השינוי (באחוזים)
4,922	5,340	
445	357	
6.1	5,367	5,697
182	76	
41	44	
15	46	
190	65	
428	231	
10.7	4,939	5,466

הכנסות ריבית, נטו

הכנסות מימון שאינן מריבית⁽²⁾

סך הכנסות מימון

בניכוי:

השפעת מדד המחירים לצרכן

הכנסות מגביית ריבית בגין חובות בעייתיים

רווחים ממימוש איגרות חוב וניירות ערך זמינים למכירה ורווחים מאיגרות חוב למסחר, נטו

השפעת רישום חשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן ואחרות⁽³⁾

סך הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת

סך הכנסות מימון מפעילות שוטפת

הגידול בסך 527 מיליוני שקלים חדשים (גידול בשיעור של כ-10.7%) בהכנסות המימון מפעילות שוטפת משקף בעיקר גידול בהכנסות ריבית נטו. גידול זה נובע מעלייה של כ-6% בהיקפי הפעילות באשראי וכ-7.4% בהיקפי הפעילות בפיקדונות, ומשיפור במרווחי הריבית, בהלימה לתוכנית האסטרטגית של הבנק, תוך מיקוד במגזרי העסקים הבינוניים והקמעונאות.

(1) ההוצאות התפעוליות והאחרות כללו בשנת 2018, הפרשה של 546 מיליוני שקלים חדשים בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית (425 מיליוני שקלים חדשים ברבעון השני של שנת 2018 ו-121 מיליוני שקלים חדשים ברבעון הרביעי של שנת 2018). הרווח הנקי של הבנק, ללא חריגים, כלומר - ללא הפרשות בגין החקירה ובהתחשב בהפרשות למענקים שהיו תואמים את רמת הרווחיות מהפעילות העסקית באותה תקופה והוצאות המס הנגזרות מכך.

(2) הכנסות מימון שאינן מריבית כוללות השפעת שווי הוגן ואחרות, וכן הוצאה בגין הפרשי הצמדה על נגזרי מדד שההכנסה המקבילה להן נרשמת על פי הכללים החשבונאיים כהכנסת ריבית.

(3) השפעת הרישום החשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן נובעת מההבדל בין הטיפול החשבונאי במכשירים מאזניים הנרשמים בדוח רווח והפסד על בסיס צבירה (ריבית, הפרשי הצמדה, והפרשי שער בלבד), לבין נגזרים הנמדדים לפי שווי הוגן.

השפעות אחרות כוללות גם את השפעת החיסוי שמבצע הבנק כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחוץ לארץ באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

2018				2019			
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי
1,081	1,345	1,236	1,260	1,231	1,543	1,214	1,352
90	129	105	121	57	89	147	64
1,171	1,474	1,341	1,381	1,288	1,632	1,361	1,416
(39)	172	32	17	(42)	235	(81)	(36)
12	8	9	12	12	9	6	17
2	-	11	2	12	1	30	3
55	73	36	26	(43)	30	34	44
30	253	88	57	(61)	275	(11)	28
1,141	1,221	1,253	1,324	1,349	1,357	1,372	1,388

(1) הכנסות מימון שאינן מריבית כוללות השפעת שווי הון ואחרות, וכן הוצאה בגין הפרשי הצמדה על נגזרי מדד שההכנסה המקבילה להן נרשמת על פי הכללים החשבונאיים להכנסת ריבית.
 (2) השפעת הרישום החשבונאי של נגזרים לפי שווי הון נובעת מההבדל בין הטיפול החשבונאי במכשירים מאזניים הנרשמים בדוח רווח והפסד על בסיס צבירה (ריבית, הפרשי הצמדה, והפרשי שער בלבד), לבין נגזרים הנמדדים לפי שווי הון.
 השפעות אחרות כוללות גם את השפעת החיסוי שמבצע הבנק כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחוץ לארץ באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

יחס הפיקדונות לאשראי בבנק, העומד על כ-103%, תורם לרווחיות הבנק בכך שמרבית המקורות מגויסים לצורך מתן אשראי, המניב תשואה עדיפה על פני שימושים אחרים. ההשפעה העיקרית על הרווח המימוני נובעת, כמפורט להלן, מגידול בהיקפי הפעילות, ומשיפור במרווח הפיננסי בעיקר בגין צד הנכסים. לפרטים בדבר השפעת שינויים בשיעור הריבית על הרווח המימוני, ראה להלן בניתוח השפעת תרחישים בשיעורי הריבית על ההכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית (NII). נציין כי הגילוי האמור מתייחס להשפעה חישובית של שינוי בריבית חסרת הסיכון, ואינו מביא בחשבון את הפעולות שינקוט הבנק כתגובה לשינוי בשוק.

להלן פירוט סך הכנסות המימון לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
שיעור השינוי (באחוזים)	סכום השינוי	2018	2019
מגזר פעילות אנשים פרטיים:			
11.7	178	1,517	1,695
9.3	115	1,234	1,349
13.2	10	76	86
10.7	303	2,827	3,130
פעילות עסקית:			
14.1	142	1,008	1,150
20.9	51	244	295
(1.5)	(8)	534	526
-	-	118	118
9.7	185	1,904	2,089
(39.5)	(167)	423	256
6.2	321	5,154	5,475
4.2	9	213	222
6.1	330	5,367	5,697

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה הנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן, ופרק פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן היתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
שיעור השינוי (באחוזים)	2018	2019	מגזר הצמדה
5.9	161,959	171,451	מטבע ישראלי לא צמוד
7.5	52,560	56,522	מטבע ישראלי צמוד למדד
(3.7)	13,894	13,383	מטבע חוץ (כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ)
5.7	228,413	241,356	סך הכל

השינויים ביתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית במגזרים השונים נובעים מצמיחת האשראי לציבור (הן האשראי לדיוור והן האשראי הפרטי שאינו לדיוור והאשראי העסקי), זאת בהלימה לעקרונות התוכנית האסטרטגית.

הקיסון ביתרות הממוצעות במטבע חוץ נובע מהסתת שימושים למגזר השקלי, וזאת במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.

להלן פערי הריבית (ההפרש בין שיעור הכנסות הריבית על הנכסים ובין שיעור הוצאות הריבית על ההתחייבויות)⁽¹⁾ על בסיס יתרות ממוצעות⁽²⁾, המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים (באחוזים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר		מגזר הצמדה
2018	2019	2018	2019	
1.95	2.15	1.90	2.07	מטבע ישראלי לא צמוד
1.68	1.43	1.24	1.30	מטבע ישראלי צמוד למדד
0.88	1.00	1.12	0.77	מטבע חוץ
1.76	1.83	1.69	1.75	סך הכל

(1) שיעורי ההכנסה וההוצאה חושבו ביחס לנכסים ולהתחייבויות הנושאים ריבית.
(2) יתרות ממוצעות לפני ניכוי הפרשה בגין הפסדי אשראי.

שינויים בפערי הריבית:

במגזר השקלי הלא צמוד חלה עלייה במרווחי המימון בהשוואה לתקופה המקבילה.

במגזר מטבע חוץ – עלייה בריבית ה-FED בתקופה המדווחת בהשוואה לשנת 2018, מרמה של 1.5% בתחילת 2018 לרמות של 1.75%-2.5% במהלך שנת 2019, הביאה לגידול בעלות המקורות, בעוד שההכנסות מהפעילות בנגזרים, שכנגד שימושים אלה, לא נכללות במסגרת פערי הריבית המוצגים לעיל. בתוספת הכנסות אלו, לא חל שינוי מהותי בפער הריבית במטבע חוץ.

פילוח פערי הריבית בחתכים שונים (סוג פעילות, מגזרי הצמדה וניתוח כמות ומחיר), מידע נוסף על נכסים והתחייבויות שאינם נושאים ריבית ומידע על פעילות מחוץ לישראל נכללים במסגרת נספחים לדוחות השנתיים – "שיעורי הכנסות והוצאות ריבית".

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בקבוצה הסתכמו בשנת 2019 ב-364 מיליוני שקלים חדשים, שיעור של 0.18%, מסך האשראי לציבור, נטו, לעומת הוצאות הפסדי אשראי בסך של 310 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018, שיעור של 0.16% מסך האשראי לציבור, נטו, ובסך הכל גידול של 54 מיליוני שקלים חדשים.

ההוצאות בגין הפסדי האשראי בקבוצה הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-119 מיליוני שקלים חדשים, שיעור של 0.23% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו, לעומת 77 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, שיעור של 0.16% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו ובסך הכל גידול של 42 מיליוני שקלים חדשים.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי, בשנת 2019, הושפעו מהפרשה פרטנית בגין מספר מצומצם של לווים.

להלן פירוט התפתחות ההוצאות בגין הפסדי אשראי (מיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2018	2019	
110	161	374	477	הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני (לרבות מחיקות חשבונאיות)
(51)	(50)	(171)	(200)	הגדלת הוצאות
59	111	203	277	הקטנת הוצאות
				סך הכל הפרשה פרטנית
(5)	4	10	14	הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי:
23	4	97	73	לפי עומק הפיגור
77	119	310	364	אחרת
0.16%	0.23%	0.16%	0.18%	סך הכל הוצאות בגין הפסדי אשראי
0.44%	0.61%	0.40%	0.46%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו (במונחים שנתיים):
0.01%	0.04%	0.03%	0.03%	מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדיוור
				מזה: בגין הלוואות לדיוור

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן פירוט ההוצאות בגין הפסדי אשראי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים בקבוצה (במיליוני שקלים חדשים):

לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		מגזרי פעילות אנשים פרטיים:
2018	2019	2018	2019	
2	12	36	44	משקי בית- הלוואות לדיור
27	27	108	99	משקי בית- אחר
-	1	1	2	בנקאות פרטית
29	40	145	145	סך הכל אנשים פרטיים
				פעילות עסקית:
34	56	137	166	עסקים קטנים וזעירים
12	23	11	42	עסקים בינוניים
(5)	4	8	24	עסקים גדולים
2	-	2	(6)	גופים מוסדיים
43	83	158	226	סך הכל פעילות עסקית
2	(1)	3	(3)	ניהול פיננסי
74	122	306	368	סך הכל פעילות בישראל
3	(3)	4	(4)	פעילות בחוץ לארץ
77	119	310	364	סך הכל

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן, ופרק פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים בדבר ניתוח התפתחות האשראי לציבור ראה פרק ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון להלן. לפרטים נוספים בדבר ניתוח סיכון האשראי ראה פרק סיכון אשראי להלן, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

ההכנסות שאינן מריבית הסתכמו בשנת 2019 ב-1,966 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,967 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018, קיטון של 1 מיליוני שקלים חדשים.

ההכנסות שאינן מריבית הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-469 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 517 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, קיטון של 48 מיליוני שקלים חדשים, ראה הסבר להלן.

הכנסות המימון שאינן מריבית הסתכמו בשנת 2019 ב-357 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 445 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הכנסות אלה בשנת 2019 כוללות רווחים ממניות שאינן למסחר בסך 58 מיליוני שקלים חדשים.

הכנסות המימון שאינן מריבית הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-64 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 121 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

בסעיף זה נכללות, בין היתר, השפעות שווי הווג, רווחים (הפסדים) מפעילות באיגרות חוב וניירות ערך, וכן הפרשי הצמדה על נגזרי מדד והשפעת צבירת הריבית (ערך הזמן) הגלומה בנכסים נגזרים, שההכנסה (הוצאה) המקבילה להן נרשמת על פי הכללים החשבונאיים בסעיף הכנסות מריבית. ראה ניתוח הכנסות המימון מפעילות שוטפת לעיל.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בשנת 2019 ב-1,535 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,475 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018, גידול בשיעור של 4.1%, הנובע מהמשך הצמיחה בהיקפי הפעילות.

ההכנסות מעמלות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-392 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 384 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 2.1%.

לפרטים על ההכנסות מעמלות לפי סוגי העמלות השונים, ראה ביאור 4 לדוחות הכספיים.

ההכנסות האחרות הסתכמו בשנת 2019 ב-74 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 47 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018, גידול של 27 מיליוני שקלים חדשים, בעיקר בגין רווחי הון בסך 26 מיליוני שקלים חדשים לפני מס מסימוש נכסים במסגרת ארגון מחדש של נכסי הנדל"ן ושיפורים במערך הסינוף.

ההכנסות האחרות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-13 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 12 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד. גידול של 1 מיליוני שקלים חדשים.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2019 ב-3,988 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 4,384 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018. ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-993 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,211 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

ההוצאות התפעוליות והאחרות בשנת 2018 וברבעון הרביעי של שנת 2018 כללו הפרשה בסך 546 ו-121 מיליוני שקלים חדשים, בהתאמה, בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית. שיעור הגידול בהוצאות התפעוליות והאחרות בשנת 2019, ללא ההפרשה בגין החקירה, לעומת התקופה המקבילה אשתקד הינו 3.9%.

בנוסף, כללו ההוצאות התפעוליות והאחרות ברבעון הרביעי של שנת 2018 הפרשה של כ-94 מיליוני שקלים חדשים, בעקבות פסק דין המתייחס לבוררות כלכלית בין הבנק לארגון העובדים וכן הפרשה לתביעה כנגד הבנק בהיקף של 38 מיליוני שקלים חדשים. ללא ההפרשות בגין החקירה ובגין התביעות גדלו ההוצאות התפעוליות והאחרות ברבעון הרביעי של שנת 2019 לעומת הרבעון המקביל אשתקד ב-3.7%.

ראה פירוט לפי רכיבי ההוצאות התפעוליות השונים להלן.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

המשכורות והוצאות הנלוות הסתכמו בשנת 2019 ב-2,562 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 2,407 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018, גידול בשיעור של 6.4%.

מעבר לגידול השוטף בהוצאות השכר, נרשם גידול בהפרשות לרכיבי התגמול השונים (מענקים ואופציות לעובדים) וזאת בהלימה לגידול ברמת הרווחיות לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

המשכורות והוצאות הנלוות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-628 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 683 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, קיטון של 55 מיליוני שקלים חדשים.

ברבעון הרביעי של שנת 2018 נכללה הפרשה של כ-94 מיליוני שקלים חדשים, בעקבות פסק דין המתייחס לבוררות כלכלית בין הבנק לארגון העובדים. לפרטים נוספים ראה ביאור 22 א.7 לדוחות הכספיים.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בשנת 2019 ב-770 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 747 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018, גידול של 3.1% בשיעור של 3.1%.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-192 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 186 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 3.2%.

לפרטים בדבר הוצאות בגין מערך טכנולוגיות המידע ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתייבבות, ההון והלימות ההון להלן.

ההוצאות האחרות הסתכמו בשנת 2019 ב-656 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,230 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018.

ההוצאות האחרות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-173 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 342 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד. ההוצאות האחרות בשנת 2018 כללו הפרשה בסך 546 מיליוני שקלים חדשים בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית, וכן הפרשה לתביעה כנגד הבנק בהיקף של 38 מיליוני שקלים חדשים. ללא ההפרשות אלו, גדלו ההוצאות האחרות בשנת 2019 בשיעור של 1.5%.

להלן נתוני Cost Income Ratio⁽¹⁾ (באחוזים):

2019		2018	
רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון שלישי
54.5	56.7	68.1 ⁽²⁾	71.7 ⁽²⁾
Cost Income Ratio		58.1	59.1

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2019	2018
54.6	63.6 ⁽²⁾
Cost Income Ratio	

(1) סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כלל ההכנסות התפעוליות והמימוניות לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי.
 (2) ההוצאות התפעוליות והאחרות כללו, בשנת 2018, הפרשה של 546 מיליוני שקלים חדשים בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית (425 מיליוני שקלים חדשים ברבעון השני של שנת 2018 ו-121 מיליוני שקלים חדשים ברבעון הרביעי של שנת 2018). יחסי היעילות של הבנק ללא חריגים, כלומר ללא הפרשות בגין החקירה ובהתחשב בהפרשות למענקים שהיו תואמים את רמת הרווחיות מהפעילות העסקית באותה תקופה והוצאות המס הנגזרות מכך, היו:
 ברבעון השני של שנת 2018 - 53.2%
 ברבעון הרביעי של שנת 2018 - 61.3%
 בשנת 2018 - 57.2%

הרווח בקבוצה לפני מסים הסתכם בשנת 2019 ב-2,954 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 2,195 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018, גידול בשיעור של 34.6%. הרווח בקבוצה לפני מסים הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-709 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 489 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 45.0%. ראה הסבר מפורט לעיל.

שיעור הפרשה למסים מהרווח בשנת 2019 הסתכם ב-34.8%.

שיעור הפרשה למיסים מהרווח ברבעון הרביעי של שנת 2019 הסתכם ב-34.8%.

שיעור הפרשה למיסים מהרווח בשנת 2018 וברבעון הרביעי של שנת 2018 הסתכם ב-42.0% ו-54.8%, בהתאמה.

שיעורי הפרשה למיסים בשנת 2018 הושפעו מגידול בהוצאות, ברבעון השני וברבעון הרביעי בסך של 55 ו-97 מיליוני שקלים חדשים, בהתאמה, בשל השלכות מס אפשריות המתייחסות להפרשה בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית. לפרטים נוספים ראה ביאור 8 לדוחות הכספיים.

חלק הבנק ברווחי חברות כלולות לאחר השפעת המס - בשנת 2019 לא נרשמו רווחים בגין חברות כלולות, לעומת רווח של 1 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018.

ברבעון הרביעי של שנת 2019 לא נרשמו רווחים בגין חברות כלולות, בדומה לרבעון המקביל אשתקד.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות המיוחס לבנק יהב הסתכם בשנת 2019 ב-83 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 68 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018, גידול בשיעור של כ-22%.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות המיוחס לבנק יהב הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-22 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 19 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

העלייה ברווחי בנק יהב נובע מגידול בהיקפי פעילות, שיפור במרווחי המימון ורמת הוצאה יציבה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2019 ב-1,842 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,206 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018, גידול בשיעור של 52.7%.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2019 ב-440 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 202 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, בשיעור של 117.8%.

הרווח (הפסד) הכולל האחר המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2019 ברווח של 14 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 37 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018.

הרווח (הפסד) הכולל האחר המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2019 בהפסד של 14 מיליוני שקלים חדשים, לעומת רווח כולל אחר של 38 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד. השינוי נובע בעיקר מהתאמות בגין הטבות לעובדים ומהתאמות בגין הצגת איגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן. לפרטים ראה ביאור 10 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר תוצאות קבוצת הבנק בתקופת הביניים ראה מידע רב רבעוני לשנתיים האחרונות בנספחים לדוחות השנתיים.

להלן התפתחות תשואת⁽¹⁾ רווחי הקבוצה על ההון⁽²⁾, יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, יחס כיסוי הנזילות⁽³⁾ ויחס המינוף בתום הרבעון⁽⁴⁾ (באחוזים):

		2018				2019			
	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	
תשואת רווח נקי על ההון	11.5	11.1	15.8	11.3	5.7 ⁽⁵⁾	13.4	6.1 ⁽⁵⁾	10.3	
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון בתום הרבעון	10.14	10.13	10.23	10.12	10.01	10.11	9.95	10.16	
יחס כיסוי הנזילות (רבעוני)	121	122	118	120	116	121	120	125 ⁽⁶⁾	
יחס המינוף בתום הרבעון	5.55	5.62	5.67	5.54	5.42	5.47	5.38	5.43	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר									
		2018				2019			
תשואת רווח נקי על ההון	11.9	8.5 ⁽⁵⁾							

- (1) תשואה בחישוב שנתי.
- (2) התשואה ביחס להון העצמי הממוצע, הכולל את "סך כל האמצעים ההוניים", כמוצג בדיווח על שיעורי הכנסה והוצאה, בניכוי יתרה ממוצעת של זכויות בעלי מניות חיצוניים ובניכוי/בטוספת היתרה הממוצעת של הפסדים/רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של איגרות חוב למסחר ושל איגרות חוב זמינות למכירה.
- (3) יחס כיסוי הנזילות (Liquidity Coverage Ratio) - סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לתזרים המזומנים היוצא נטו. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.
- (4) יחס המינוף (Leverage Ratio) - הון רובד 1 לפי כללי באזל לסך החשיפות. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218.
- (5) ההוצאות התפעוליות והאחרות כללו, בשנת 2018, הפרשה של 546 מיליוני שקלים חדשים בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית (425 מיליוני שקלים חדשים ברבעון השני של שנת 2018 ו-121 מיליוני שקלים חדשים ברבעון הרביעי של שנת 2018). תשואת הרווח הנקי על ההון של הבנק ללא חריגים, כלומר ללא הפרשות בגין החקירה ובהתחשב בהפרשות למענקים שהיו תואמים את רמת הרווחיות מהפעילות העסקית באותה תקופה והוצאות המס הנגזרות מכך, היו:
- ברבעון השני של שנת 2018 - 14.1%.
- ברבעון הרביעי של שנת 2018 - 10.7%.
- בשנת 2018 - 11.6%.
- (6) כולל השפעת יישום הנחיות בנק ישראל להחלת שיעור משיכה מופחת בגין פיקדונות תפעוליים, החל מהרבעון הראשון של שנת 2018.

להלן נתוני הרווח והדיבידנד למניה (מניה רגילה בסך 0.1 שקלים חדשים ערך נקוב) (בשקלים חדשים):

		2018				2019			
	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	
רווח בסיסי למניה	1.88	1.80	2.46	1.73	0.87	1.95	0.89	1.47	
רווח מדולל למניה	1.87	1.79	2.45	1.72	0.86	1.94	0.88	1.46	
דיבידנד למניה (באגורות)	72	167 ⁽²⁾	- ⁽²⁾	- ⁽¹⁾	- ⁽¹⁾	- ⁽¹⁾	59	47	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר									
		2018				2019			
רווח בסיסי למניה	7.86	5.17				5.80			
רווח מדולל למניה	7.83	5.15				5.76			
דיבידנד למניה (באגורות)	178 ⁽¹⁾	106 ⁽¹⁾				144			

- (1) לא הוכרז דיבידנד בגין הרבעונים השני, השלישי והרביעי של שנת 2018. לפרטים ראה פרק דיבידנד להלן.
- (2) ברבעון השני של שנת 2019 הוכרז דיבידנד בגין רווחי המחצית הראשונה של שנת 2019. לפרטים ראה פרק דיבידנד להלן.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

נכסים והתחייבויות

להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר			
שיעור השינוי (באחוזים)	2018	2019	
6.0	257,873	273,244	סך כל המאזן
14.4	45,162	51,672	מזומנים ופיקדונות בבנקים
5.3	194,381	204,708	אשראי לציבור, נטו
(8.7)	11,081	10,113	ניירות ערך
2.3	1,424	1,457	בניינים וציוד
5.8	199,492	210,984	פיקדונות הציבור
14.2	625	714	פיקדונות מבנקים
9.3	30,616	33,460	איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
9.2	14,681	16,033	הון עצמי

מזומנים ופיקדונות בבנקים - יתרת מזומנים ופיקדונות בבנקים גדלה במהלך שנת 2019 ב-6.5 מיליארדי שקלים חדשים. הגידול ביתרת המזומנים הינו במסגרת הניהול השוטף של נזילות הבנק.

אשראי לציבור, נטו - משקלו של האשראי לציבור, נטו במאזן המאוחד מסך כל הנכסים, הגיע ביום 31 בדצמבר 2019 ל-75%, בדומה לסוף שנת 2018. האשראי לציבור, נטו בקבוצה, גדל במהלך שנת 2019 ב-10.3 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 5.3%. לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי המאזני והחוץ מאזני, התפתחות החובות הבעייתיים ומדדי סיכון שונים הנוגעים לאשראי לידור ראה פרק הסיכונים להלן, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק. להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי בסיסי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

מגזר הצמדה	יתרה ליום 31 בדצמבר		שיעור השינוי (באחוזים)	השיעור (באחוזים) מסך האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר	
	2018	2019		2018	2019
מטבע ישראלי					
לא צמוד	129,042	137,223	6.3	67.0	66.4
צמוד מדד	53,384	57,272	7.3	28.0	27.5
מט"ח כולל צמוד מט"ח	11,955	10,213	(14.6)	5.0	6.2
סך הכל	194,381	204,708	5.3	100.0	100.0

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים)			
2018	2019		
6.8	126,105	134,637	אנשים פרטיים:
3.3	20,932	21,632	משקי בית- הלוואות לידור
-	98	224	משקי בית- אחר
6.4	147,135	156,493	בנקאות פרטית
			סך הכל אנשים פרטיים
			פעילות עסקית:
9.9	18,977	20,857	עסקים קטנים וזעירים
7.3	6,585	7,063	עסקים בינוניים
(6.7)	16,236	15,152	עסקים גדולים
17.4	1,331	1,563	גופים מוסדיים
3.5	43,129	44,635	סך הכל פעילות עסקית
(13.0)	4,117	3,580	פעילות חוץ לארץ
5.3	194,381	204,708	סך הכל

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן, וכן פרק פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות הכספיים.

להלן פירוט של סיכון אשראי בעייתי ונכסים מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי:

ליום 31 בדצמבר 2018				ליום 31 בדצמבר 2019				סכומים מדווחים
סיכון אשראי ⁽¹⁾				סיכון אשראי ⁽¹⁾				(במיליוני שקלים חדשים)
סך הכל	פרטי	דיור	מסחרי	סך הכל	פרטי	דיור	מסחרי	
1. סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי⁽²⁾								
193,330	19,638	125,363	48,329	202,751	19,993	134,044	48,714	
55,250	10,714	9,287	35,249	62,707	11,301	13,348	38,058	
248,580	30,352	134,650	83,578	265,458	31,294	147,392	86,772	
2. סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי								
2,241	292	-	1,949	1,768	403	-	1,365	
3,089	234	1,310	1,545	3,879	234	1,532	2,113	
1,772	126	1,250	396	2,309	117	1,476	716	
152	31	-	121	242	30	-	212	
1,165	77	60	1,028	1,328	87	56	1,185	
5,330	526	1,310	3,494	5,647	637	1,532	3,478	
4,791	522	1,310	2,959	4,878	633	1,532	2,713	
539	4	-	535	769	4	-	765	
1,316	24	1,250	42	1,537	24	1,476	36	
253,910	30,878	135,960	87,072	271,105	31,931	148,924	90,250	
1,058	52	60	946	1,230	55	56	1,119	

- (1) אשראי מאזני וחץ מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בסחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (2) אשראי תקין בדירוג נמוך שמדיניות הבנק קובעת מגבלות ספציפיות לגבי העמדתו.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה.
- (4) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (5) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים, כולל: חבות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (6) נכסים שאינם צוברים ריבית.

לפרטים בדבר סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור), סיכון אשראי בענף המשק בינוי ונדל"ן בישראל וסיכון האשראי לדיור ראה פרק סיכון אשראי להלן, וכן פרק סיכון אשראי בדוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

לפרטים נוספים ראה גם ביאורים 13 ו-30 בדוחות הכספיים.

להלן התפתחות התפלגות סיכון האשראי בקבוצה לפי גודל לווה (באחוזים):

2018		2019		סיכון אשראי ללווה
שיעור מספר לווים בקבוצה	שיעור מסיכון אשראי כולל בקבוצה	שיעור מספר לווים בקבוצה	שיעור מסיכון אשראי כולל בקבוצה	(באלפי שקלים חדשים)
70.9	9.6	70.7	9.2	עד 150
17.5	20.7	17.1	19.9	150-600
10.7	37.7	11.3	39.4	600-2,000
0.9	32.0	0.9	31.5	מעל 2,000

להלן סיכון האשראי בענפי משק עיקריים בגין פעילות לווים בארץ⁽¹⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

2018		2019		ענף משק
אחוז מסך סיכון האשראי המאזני	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	אחוז מסך סיכון האשראי המאזני	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	
75.7	146,201	76.5	155,765	אנשים פרטיים (כולל הלוואות לדיור)
8.8	17,014	8.7	17,705	בינוי ונדל"ן
3.0	5,777	2.3	4,668	שירותים פיננסיים
3.1	5,903	2.8	5,700	תעשייה
4.2	8,159	4.1	8,272	מסחר
5.2	10,031	5.6	11,390	אחר
100.0	193,085	100.0	203,500	סך הכל

- (1) כולל אשראי והשקעות באיגרות חוב של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים של הציבור.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי מגזרי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

יתרה ליום 31 בדצמבר			
שיעור השינוי (באחוזים)	2018	2019	
8.1	4,661	5,038	מטבע ישראלי
45.2	418	607	לא צמוד
(26.9)	5,910	4,319	צמוד מדד
62.0	92	149	מטבע חוץ (כולל צמוד מטבע חוץ)
(8.7)	11,081	10,113	פריטים לא כספיים
			סך הכל

להלן התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי סוגי מנפיקים (במיליוני שקלים חדשים):

הערך במאזן ליום		
31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
8,625	7,821	איגרות חוב ממשלתיות:
1,862	1,781	ממשלת ישראל
10,487	9,602	ממשלת ארצות הברית
		סך הכל איגרות חוב ממשלתיות

איגרות חוב של בנקים במדינות מפותחות:⁽¹⁾

74	70	ארצות הברית
186	44	גרמניה
-	108	דרום קוריאה
224	140	אחר
484	362	סך הכל איגרות חוב של בנקים במדינות מפותחות

איגרות חוב של חברות (פילוח לפי ענפי משק):

10	-	שירותים ציבוריים וקהילתיים
8	-	שירותים פיננסיים
18	-	סך הכל איגרות חוב של חברות

השקעה במניות שאינן למסחר

		מזה: מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין
⁽³⁾ 91	⁽²⁾ 49	
11,081	10,113	סך הכל ניירות ערך

(1) כולל חשיפה לבנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB).

(2) מוצגות ככלל לפי עלות (בניכוי ירידת ערך), המותאמת לשינויים במחירים נצפים בעסקאות רגילות בהשקעות דומות או זהות של אותו מנפיק. לפרטים בדבר יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא סיווג ומדידה של מכשירים פיננסיים ראה ביאור 2.ג.1. לדוחות הכספיים.

(3) מוצג לפי עלות.

לפרטים נוספים בדבר השקעות בניירות ערך ובדבר ירידת ערך בעלת אופי זמני של ניירות ערך זמינים למכירה ופירוט משך הזמן בו קיימת ירידת ערך ושיעורה מהעלות המופחתת, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

בניינים וציוד - יתרת בניינים וציוד גדלה בשנת 2019 ב-33 מיליוני שקלים חדשים. הגידול ביתרת בניינים וציוד נובע מהשקעות חדשות, בעיקר במסגרת ההשקעות הטכנולוגיות ומנגד משינוי שוטר בגין פחת.

השקעות והוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע

להלן מידע בדבר השקעות והוצאות קבוצת הבנק, בגין מערך טכנולוגיית המידע.

הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (סכומים מדווחים)							
2018				2019			
תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל	תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל
249	45	31	325	214	39	32	286
129	9	-	138	110	13	1	124
135 ⁽⁶⁾	5	8	148	131 ⁽⁶⁾	6	9	146
168	34	0	203	160	33	-	193
12	2	31	44	12	2	34	48
693	95	70	858	627	93	77	797

הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות⁽¹⁾
הוצאות בגין רישיונות שימוש שלא הונחו לנכסים⁽²⁾
הוצאות בגין מיקור חוץ⁽³⁾
הוצאות בגין פחת⁽⁴⁾
הוצאות אחרות⁽⁵⁾

סך העלויות בגין מערך טכנולוגיית המידע שנרשמו בתקופת הדיווח כנכסים בדוח הכספי

תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע, שלא נזקפו כהוצאה (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (סכומים מדווחים)							
2018				2019			
תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל	תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל
13	-	-	13	16	-	-	16
111	44	1	156	62	59	1	122
94	-	-	94	67	-	-	67
218	44	1	263	145	59	1	205

עלויות בגין שכר עבודה ונלוות⁽¹⁾
עלויות בגין רכישת רישיונות שימוש⁽²⁾
עלויות בגין מיקור חוץ⁽³⁾

יתרת הנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע לסוף שנת הדיווח

יתרת נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (סכומים מדווחים)							
2018				2019			
תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל	תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל
544	99	3	647	488	86	3	577
38	-	-	38	39	-	-	39

סך הכל יתרה מופחתת
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות

- כולל שכר עבודה של עובדים מקצועיים בתחום התוכנה והחומרה וכן שכר עובדים אחרים במערך טכנולוגיית המידע כאן: עובדי הנהלה, מנהלה, ועובדי תפעול. עלויות בגין שכר עבודה שנוספו לנכסים כוללות עלויות כוח אדם לשם פיתוח תוכנה לשימוש עצמי שהונו לנכסים על פי כללי חשבונאות מקובלים.
- ההוצאות כוללות בעיקר תחזוקה שוטפת של התוכנות. הוצאות אלה נכללות במסגרת הדוח הכספי בסעיף אחזקה ופחת בניינים וציוד. תוספות לנכסים הינן בגין רישיונות שימוש ורכישת תוכנות.
- ההוצאות הינן בגין תחזוקת תוכנה וחומרה הנעשית על ידי עובדים חיצוניים. הוצאות אלה נכללו במסגרת הדוח הכספי בסעיף אחזקה ופחת בניינים וציוד. תוספות לנכסים בגין מיקור חוץ כוללות עלויות בגין עובדים חיצוניים המועסקים בבנק בפיתוח תוכנות לשימוש עצמי.
- לפרטים בדבר המדיניות החשבונאית של רישום הוצאות בגין פחת, ראה בראשית ד"ר 8.1 ו-16 לדוחות הכספיים.
- כולל הוצאות בגין שכירות ומיסים, תקשורת והוצאות הנהלה וכלליות.
- החל מיום 1 בינואר 2017 מקבל בנק יהב שרותי מחשב ותפעול מחברה בינלאומית מקונצרן T.aTa. החברה מתמחה במתן שירותים מיכניים, בין היתר לגופים פיננסיים ותאגידים בנקאיים בכל רחבי העולם. במסגרת זו בנק יהב עושה שימוש במערכת ליבה בנקאית הכוללת שירותים בנקאיים באפיקים שונים בהתאם לתחומי הפעילות של הבנק. עלות השירות הסתכמה בכ-96 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2019 (בשנת 2018 עלות השירות הסתכמה בכ-97 מיליוני שקלים חדשים).

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

פיקדונות הציבור - משקלם של פיקדונות הציבור מסך המאזן המאוחד הגיע ביום 31 בדצמבר 2019 ל-77%, בדומה ליום 31 בדצמבר 2018. בשנת 2019 גדל היקף פיקדונות הציבור בקבוצת הבנק, ב-11.5 מיליארדי שקלים חדשים, גידול בשיעור של 5.8%. פיקדונות הציבור כוללים פיקדונות ללקוחות קמעונאיים, תאגידים, גופים פיננסיים ואחרים.

להלן התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

מגזר הצמדה	יתרה ליום 31 בדצמבר		שיעור השינוי (באחוזים)	השיעור (באחוזים) מסך האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר	
	2019	2018		2019	2018
מטבע ישראלי	158,980	145,705	9.1	75.4	73.0
לא צמוד	14,345	14,443	(0.7)	6.8	7.2
צמוד מדד	37,659	39,344	(4.3)	17.8	19.7
מט"ח כולל צמוד מט"ח					
סך הכל	210,984	199,492	5.8	100.0	100.0

להלן נתונים על התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

	ליום 31 בדצמבר		שיעור השינוי (באחוזים)
	2019	2018	
אנשים פרטיים:			
משקי בית- אחר	86,076	82,119	4.8
בנקאות פרטית	14,839	13,777	7.7
סך הכל אנשים פרטיים	100,915	95,896	5.2
פעילות עסקית:			
עסקים קטנים וזעירים	26,725	22,664	17.9
עסקים בינוניים	8,935	8,332	7.2
עסקים גדולים	25,155	29,460	(14.6)
גופים מוסדיים	45,330	37,712	20.2
סך הכל פעילות עסקית	106,145	98,168	8.1
פעילות חוץ לארץ	3,924	5,428	(27.7)
סך הכל	210,984	199,492	5.8

להלן התפתחות התפלגות פיקדונות הציבור בקבוצה לפי גודל מפקיד (במיליוני שקלים חדשים):

	2019	2018
תקרית הפיקדון (במיליוני ש"ח)		
עד 1	72,152	69,559
מעל 1 עד 10	50,875	47,240
מעל 10 עד 100	29,582	26,703
מעל 100 עד 500	22,193	18,658
מעל 500	36,182	37,332
סך הכל	210,984	199,492

פיקדונות מבנקים - יתרת פיקדונות מבנקים גדלה בשנת 2019 ב-0.1 מיליארדי שקלים חדשים.

לפרטים על התפתחות ההרכב של פיקדונות הציבור והתפתחות ההרכב של פיקדונות מבנקים, ראה ביאורים 18 ו-19 לדוחות הכספיים.

איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים - יתרת איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-33.5 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 2.8 מיליארדי שקלים חדשים בהשוואה לסוף שנת 2018. ראה גם פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.

לפרטים בדבר יתרות הנכסים והתחייבויות של קבוצת הבנק בתקופות הביניים, ראה מידע רב-רבעוני בנספחים לדוחות השנתיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

הון, הלימות הון ומינוף

הון עצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק - יתרת ההון העצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-16.0 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 14.7 מיליארדי שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2018, גידול של 9.2%.

להלן הרכב ההון העצמי (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור שינוי (באחוזים)	ליום 31 בדצמבר	
	2018	2019
1.6	2,197	2,232
45.8	48	70
(4.0)	(346)	(332)
10.0	12,782	14,063
9.2	14,681	16,033

הון מניות ופרמיה⁽¹⁾

קרן הון מהטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות

הפסד כולל אחר מצטבר⁽²⁾⁽³⁾

עודפים⁽⁴⁾

סך הכל

(1) לפרטים בדבר הנפקת מניות ראה דוח על השינויים בהון העצמי.

(2) לפרטים נוספים בדבר רווח (הפסד) כולל אחר ראה ביאור 10 בדוחות הכספיים.

(3) כולל התחייבות אקטואריות בגין תוכנית התייעלות לפרישת עובדים, ראה ביאורים 22 ו-25 בדוחות הכספיים.

(4) לפרטים בדבר התפתחות ההכנסות והוצאות המצטברות ליתרת העודפים בתקופת הדיווח ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר לעיל.

יחס ההון העצמי לסך המאזן בקבוצה ליום 31 בדצמבר 2019 הגיע ל-5.87% לעומת 5.69% בסוף שנת 2018.

הלימות הון

ההון הפיקוחי

הבנק מעריך את הלימות ההון שלו על פי כללי באזל, כפי שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הבנק נוקט בגישה הסטנדרטית על מנת להעריך את החשיפה לסיכון אשראי, לסיכון תפעולי, ולסיכון שוק.

ההון הכולל מורכב משני רבדים - הון רובד 1 (הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף) והון רובד 2.

הון רובד 1 כולל בעיקר את רכיבי ההון המיוחסים לבעלי מניות הבנק (ההון החשבונאי בספרים) ואת זכויות המיעוט, ומהווה את המרכיב העיקרי בספיגת הפסדים.

הון רובד 1 נוסף מורכב ממכשירי הון העומדים בדרישות שנקבעו בהוראות. נכון ליום 31 בדצמבר 2019 אין לבנק מכשירי הון הנכללים בהון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2 מורכב מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומכשירי הון מסוג CoCo (Contingent convertible capital instrument), הכוללים מנגנון לספיגת הפסדי קרן כאשר יחס הון עצמי רובד 1 יורד מתחת לטריגר כמותי שנקבע, או כאשר נמסרה הודעת הפיקוח על הבנקים, לפיה הפעלת המנגנון לספיגת הפסדי קרן, הכרחית לשמירת יציבות התאגיד הבנקאי (אירוע "אי קיימות" של הבנק). לפרטים בדבר הנפקות איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo בשנת 2019, ראה פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.

כתבי התחייבויות נדחים, שהוכרו כמכשירי הון רובד 2 על פי ההוראות הקודמות, אינם כשירים כהון פיקוחי על פי ההוראות הנוכחיות (בעיקר עקב היעדר מנגנון ספיגת הפסדים) ומופחתים על פני תקופת הוראות מעבר עד ליום 1 בינואר 2022.

תכנון ההון של הבנק

תכנון ההון במהלך עסקים רגיל - הבנק עורך תחזית מפורטת רב שנתית לתכנון ההון תוך הבאה בחשבון של: שיעורי הגידול הצפויים בנכסי סיכון והרווחיות, התוכנית האסטרטגית, מדיניות חלוקת הדיבידנד, יעדי ההון והמינוף, שולי ביטחון נאותים וגורמים נוספים.

הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התחזית ובהתאם לצורך מעדכן את התחזית ובוחן פעולות נדרשות, וזאת לצורך עמידה ביעדי ההון שנקבעו.

רגישות יחס הלימות ההון של הבנק לשינויים בהון עצמי רובד 1 ונכסי סיכון הינה:

שינוי בהון עצמי רובד 1 בסכום של 100 מיליוני שקלים חדשים יגרום לשינוי יחס הלימות הון רובד 1 של 0.06%. שינוי בנכסי הסיכון בסכום של 1 מיליארדי שקלים חדשים יגרום לשינוי יחס הלימות הון רובד 1 של 0.06%.

תהליך פנימי להערכת ההון - במסגרת התהליך בוחן הבנק כי קיימת כרית ספיגה הונית מספקת להתמודדות עם מגוון סיכונים הכרוכים בפעילות הבנק לרבות תרחישי קיצון.

אופק התכנון הינו לשלוש שנים ובו מאתגר הבנק את התוכנית האסטרטגית בשורה של תרחשי קיצון הפוגעים באופן משמעותי ברווחיות הבנק ושוחקים את ההון שלו. תוצאות תכנון ההון האחרון של הבנק מראות כי כרית הספיגה הונית מספקת.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

יחס הון לרכיבי סיכון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון על פי כללי באזל III כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, מחויב הבנק לשמור על יחס הון עצמי רובד 1 מזערי, שלא יפחת משיעור של 9% וכן על יחס הון כולל מזערי שלא יפחת משיעור של 12.5% לסך המשוקלל של רכיבי הסיכון בנכסיו המאזניים ובסעיפים החוץ מאזניים. אופן החישוב של סך ההון ושל סך רכיבי הסיכון מפורט בהוראות.

ליחסים אלה התווספו דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח הינו 9.83%-ו-13.33%, בהתאמה. לפרטים נוספים ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים על החלטות הדירקטוריון הנוגעות ליחס הון לרכיבי סיכון ולמדיניות חלוקת הדיבידנד, ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים ופרק ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות הון (מדיניות חלוקת דיבידנד), להלן.

להלן חישוב יחס הלימות הון (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר		
2018	2019	
		הון לצורך חישוב יחס ההון
15,172	16,520	הון עצמי רובד 1
15,172	16,520	הון רובד 1
5,515	6,090	הון רובד 2
20,687	22,610	סך הכל הון כולל
		יתרות משוקללות של נכסי סיכון
140,572	150,878	סיכון אשראי
1,494	1,791	סיכונים שוק
9,561	10,189	סיכון תפעולי
151,627	162,858	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון

להלן התפתחות יחס ההון לרכיבי סיכון בקבוצה (באחוזים):

ליום 31 בדצמבר		
2018	2019	
		יחס הון לרכיבי סיכון
⁽¹⁾ 10.01	10.14	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
⁽¹⁾ 10.01	10.14	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
13.64	13.88	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.84	9.83	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים
13.34	13.33	יחס הון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים

(1) בעקבות הפרשות בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית, נשחקו במידה מסוימת שולי הביטחון הלימות הון ששמר הבנק. יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון המדווח הינו 10.01%, 0.17% מעל היחס המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן התפלגות נכסי סיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי לפי קבוצות חשיפה (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 בדצמבר 2019		קבוצת חשיפה
יתרות משוקללות של נכסי סיכון	דרישת הון ⁽²⁾	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	דרישת הון ⁽¹⁾	
30	223	12	90	חובות של ריבוניות
26	197	28	208	חובות של ישויות סקטור ציבורי
95	712	69	517	חובות של תאגידים בנקאיים
5,625	42,166	5,893	44,210	חובות של תאגידים
337	2,523	547	4,101	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
1,933	14,489	2,049	15,372	חשיפות קמעונאיות ליחידים
1,085	8,133	1,108	8,309	הלוואות לעסקים קטנים
8,893	66,663	9,687	72,671	משכנתאות לדיור
652	4,890	669	5,016	נכסים אחרים
18,676	139,996	20,062	150,494	סך הכל

(1) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 13.33% מיתרות נכסי הסיכון.

(2) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 13.34% מיתרות נכסי הסיכון.

להלן נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון שוק, סיכון CVA וסיכון תפעולי (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 בדצמבר 2019		קבוצת חשיפה
יתרות משוקללות של נכסי סיכון	דרישת הון ⁽²⁾	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	דרישת הון ⁽¹⁾	
198	1,494	239	1,791	סיכון שוק
77	576	51	384	סיכון CVA ⁽³⁾
1,275	9,561	1,358	10,189	סיכון תפעולי ⁽⁴⁾
1,550	11,631	1,648	12,364	סך הכל
20,226	151,627	21,710	162,858	סך נכסי הסיכון

(1) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 13.33% מיתרות נכסי הסיכון.

(2) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 13.34% מיתרות נכסי הסיכון.

(3) Credit Value Adjustments, שערך לשווי שוק בגין סיכון אשראי של צד נגדי, בהתאם להוראות באדל III.

(4) הקצאת ההון בגין הסיכון התפעולי חושבה לפי הגישה הסטנדרטית.

יחס המינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס מינוף אשר אימצה את המלצות ועדת באזל לעניין יחס מינוף. יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין הון רובד 1 לבין סך החשיפות. סך החשיפות של הבנק הינו סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים, לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים.

על פי ההוראה, תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד.

להלן יחס המינוף של הבנק (באחוזים):

ליום 31 בדצמבר		1. בנתוני המאוחד
2018	2019	
15,172	16,520	הון רובד 1
279,827	297,779	סך החשיפות
באחוזים		
5.42	5.55	יחס המינוף
5.00	5.00	יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
		2. חברות בת משמעותיות
5.38	5.56	בנק יחב לעובדי המדינה בע"מ והחברות המאוחדות שלו
4.70	4.70	יחס המינוף
		יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

לפרטים נוספים ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים ודוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

דיבידנד

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 26 בפברואר 2018, החליט דירקטוריון הבנק, לעדכן את מדיניות הדיבידנד של הבנק, לשנים 2018 עד 2021, וזאת לאחר שעקב אחר ביצוע התוכנית האסטרטגית כאמור.

מדיניות הדיבידנד המעודכנת של הבנק הינה לחלק, החל משנת 2018, בגין הרווחים הרבעוניים, דיבידנד בשיעור של עד 40% מהרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק. מדיניות זו, הינה בכפוף לעמידה של הבנק ביחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, כנדרש על פי הוראות המפקחת על הבנקים, ולשמירה על שולי ביטחון נאותים.

ביום 12 במרץ 2019, אישר דירקטוריון הבנק התקשרות עם משרד המשפטים בארצות הברית בהסכם מסוג "DPA" לסיום החקירה הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים. לפרטים נוספים, ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית, פרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי (אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק), וכן ביאור 26 ג.12 לדוחות הכספיים.

ביום 12 באוגוסט 2019 אישר דירקטוריון הבנק חלוקת דיבידנד בסך של 392 מיליוני שקלים חדשים זאת בגין רווחי המחצית הראשונה לשנת 2019.

ביום 18 בנובמבר 2019 אישר דירקטוריון הבנק חלוקת דיבידנד בסך של 168.8 מיליוני שקלים חדשים, בגין רווחי הרבעון השלישי לשנת 2019.

לפרטים נוספים ראו הדיווח מיום 12 באוגוסט 2019 (מספר אסמכתא: 2019-01-083407), דיווח מיום 18 באוגוסט 2019 (מספר אסמכתא: 2019-01-085546), דיווח מיום (מספר אסמכתא: 2019-01-098940) ודיווח מיום 24 בנובמבר 2019 (מספר אסמכתא: 2019-01-101235).

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים העומדים בבסיס התוכנית האסטרטגית והמפורטים בה, העלולים שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד, ולגרום לכך שהתוכנית האסטרטגית לרבות לעניין מדיניות חלוקת הדיבידנד לא תתממש.

לפרטים בדבר תמצית ההחלטות הקודמות שקבע הדירקטוריון לעניין מדיניות חלוקת דיבידנד ראה ביאור 24 לדוחות הכספיים.

חלוקת דיבידנד

הכרזה על דיבידנד

ביום 24 בפברואר 2020 החליט דירקטוריון הבנק לחלק דיבידנד בסכום של 176 מיליוני שקלים חדשים, 40% מרווחי הרבעון הרביעי של שנת 2019, זאת, בהתאם למדיניות הדיבידנד של הבנק.

סכום הדיבידנד מהווה שיעור של 748.94% מההון המונפק, דהיינו 74.89 אגורות לכל מניה בת ש"ח ערך נקוב. היום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד הינו 3 במרץ 2020 ויום התשלום הינו 11 במרץ 2020. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב מימוש ניירות ערך המירים של הבנק.

להלן פרטים בדבר הדיבידנדים שחולקו על ידי הבנק החל משנת 2018 (בסכומים מדווחים):

יום ההכרזה	יום התשלום	דיבידנד למניה (אגורות)	שיעור דיבידנד מהרווח	סך הכל דיבידנד ששולם (מיליוני שקלים חדשים)
26 בפברואר 2018	26 במרץ 2018	47.03	0.30	109.5
7 במאי 2018	5 ביוני 2018	58.91	0.40	137.2
סך הכל דיבידנד שחולק בשנת 2018⁽¹⁾				246.7
12 באוגוסט 2019	27 באוגוסט 2019	167.21	⁽³⁾ 0.40	392.0
18 בנובמבר 2019	3 בדצמבר 2019	71.89	0.40	168.8
סך הכל דיבידנד שחולק בשנת 2019⁽²⁾				560.8

(1) סך הכל דיבידנד שחולק בגין רווחי שנת 2018 - 137.2 מיליוני שקלים חדשים.

(2) סך הכל דיבידנד שחולק בגין רווחי שנת 2019 - 736.8 מיליוני שקלים חדשים.

(3) שיעור הדיבידנד מהרווח הנקי של המחצית הראשונה של שנת 2019.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

פעילות חוץ מאזנית אחרת

להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המוחזקים בעבור לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שרותי ניהול, תפעול ו/או משמורת (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים)	ליום 31 בדצמבר		
	2018	2019	
93.7	233,600	452,549	ניירות ערך ⁽¹⁾⁽²⁾
16.9	79,865	93,336	נכסי קופות גמל שהקבוצה מספקת להן שירותי תפעול
(2.6)	70,153	68,308	נכסים בנאמנות קבוצת הבנק
(6.7)	14,514	13,546	נכסי קרנות נאמנות שהבנק מספק להן שירותי תפעול
8.8	14,260	15,519	נכסים אחרים בניהול ⁽³⁾

(1) שווי תיקי ניירות ערך במשמרת הבנק המוחזקים על ידי לקוחות, כולל יתרות ניירות ערך של קופות גמל וקרנות נאמנות שהבנק מספק להן שירותי תפעול. יצוין כי יתרת פעילות הלקוחות המוצגת כוללת בנוסף ליתרת ניירות הערך של קרנות הנאמנות כאמור, גם את שווי יחידות ההשתתפות באותן קרנות המוחזקות על ידי לקוחות הבנק.

(2) הגידול ביתרת ניירות ערך הינו בעקבות זכיית הבנק במרכז למתן שירותי קסטודיאן, ראה פרק התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית לעיל.

(3) לרבות:

- יתרות אשראי המגובות בפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית יתרת האשראי. בגין יתרות אלה מקבל הבנק הכנסה ממרווח או מעמלות.

- הלוואות אחרות בניהול הבנק לרבות, הלוואות לדיור שהבנק מנהל ומתפעל בעבור אחרים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

מגזרי פעילות פיקוחיים

בהתאם להוראה הדיווח לציבור בנושא מגזרי פעילות פיקוחיים, נדרש הבנק לתת בדוחות הכספיים גילוי על מגזרי פעילות פיקוחיים בהתאם למתכונת אחידה ובת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים, כאשר השייך למגזר פעילות פיקוחי נקבע לרוב על פי מחזור הפעילות של הלקוח (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי).

מגזרי הפעילות הפיקוחיים נחלקים למגזרי פעילות של אנשים פרטיים ומגזרי פעילות של לקוחות עסקיים שאינם פרטיים (לרבות גופים מוסדיים והניהול הפיננסי של הבנק).

אנשים פרטיים מוגדרים כיחידים שאין להם חבות לבנק או שהחבות שלהם מסווגת ל"אנשים פרטיים - הלוואות לדיור ואחר", בהתאם להגדרות סיווג סיכון האשראי לפי ענפי משק.

מגזרי הפעילות של הבנק ב"גישת ההנהלה" מבוססים על שייך הלקוח ליחידה הארגונית האחראית בתקופה שחלפה.

לעומת זאת, פילוח הלקוחות למגזרי פעילות פיקוחיים מבוסס על הגדרות אחידות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים, כמפורט בביאור 29 לדוחות הכספיים.

קיים מתאם גבוה בין המאפיינים שקבעה ההנהלה לצורך שייך לקוחות לחטיבה האחראית לבין ההגדרות הפיקוחיות.

יחד עם זאת, ייתכנו מצבים בהתאם ל"גישת ההנהלה" בהם השייך הסופי של הלקוח יתבסס על פרמטרים נוספים, לדוגמה: התמחות של יחידה מסוימת בסוגי פעילות של לקוחות או ניסיון שנצבר בעבודה עם הלקוח, המעניק יתרונות עסקיים ושירותיים לשייך הלקוח לחטיבה ספציפית.

לאור דרישת המפקח על הבנקים לדון ולנתח במסגרת דוח הדירקטוריון וההנהלה את מגזרי הפעילות הפיקוחיים, ולאור העובדה שקיים מתאם בין המגזרים ה"פיקוחיים" ל"גישת ההנהלה", יוצג המידע המגזרי (הכמותי והאיכותי) להלן, באופן תמציתי, לכל מגזר ומגזר באופן הבא:

- הגדרה פיקוחית של המגזר.
- תיאור איכותי תמציתי של המגזר (ב"גישת ההנהלה").
- הסבר להבדלים בין ההגדרה ה"פיקוחית" לבין אופן ניהול העסקים בפועל (ב"גישת ההנהלה").
- תוצאות כספיות של המגזר (ב"גישה הפיקוחית").

לפרטים ותיאור המגזרים באופן מפורט, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלו.

התוצאות הכספיות לפי "גישת ההנהלה" מוצגות בביאור 29 לדוחות הכספיים.

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזרי הפעילות הפיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

רווח נקי		חלק מסך רווח נקי (באחוזים)	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018	2019	2018
אנשים פרטיים:			
משקי בית- הלוואות לדיור	756	666	40.8
משקי בית- אחר	52	38	2.3
בנקאות פרטית	2	(425)	-
סך הכל אנשים פרטיים	810	279	43.1
פעילות עסקית:			
עסקים קטנים וזעירים	410	349	21.4
עסקים בינוניים	144	125	7.7
עסקים גדולים	297	300	18.4
גופים מוסדיים	27	23	1.4
סך הכל פעילות עסקית	878	797	47.7
ניהול פיננסי	39	121	7.4
סך הכל פעילות בישראל	1,727	1,197	93.7
פעילות חוץ לארץ	115	9	0.6
סך הכל	1,842	1,206	100.0

(1) החלק מסך הרווח הנקי בשנת 2018 חושב בנטרול השפעת הבנקאות הפרטית.

לפרטים בדבר תוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר משקי הבית

ההגדרה הפיקוחית

בהתאם להגדרה הפיקוחית, מגזר משקי בית כולל אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים במגזר בנקאות פרטית. כלומר המגזר לא כולל אנשים פרטיים עם יתרת נכסים פיננסיים הגבוהה מ-3 מיליון שקלים חדשים. אנשים פרטיים מוגדרים כיחידים שאין להם חבות לבנק או שהחבות שלהם מסווגת ל"אנשים פרטיים - הלוואות לדיור" ו-"אחר", בהתאם להגדרות סיווג סיכון האשראי לפי ענפי משק.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר (ב"גישת ההנהלה")

מגזר משקי הבית מאופיין בלקוחות פרטיים, להם יתרת חבות נמוכה ופעילות בהיקפים כספיים נמוכים באופן יחסי. על לקוחות המגזר נמנים לקוחות המנהלים חשבונות של יחידים, חשבונות משותפים של בני זוג וכדומה, וכן נוטלי המשכנתאות. המגזר מתאפיין ברמה גבוהה של פיזור והוא מטופל בחטיבה הקמעונאית של הבנק.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- לקוחות פרטיים מסוימים אשר סווגו למגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה, מסווגים למגזר משקי הבית בגישת מגזרים פיקוחיים. ההבדל נובע בעיקר מהיקף הנכסים הפיננסיים של הלקוחות המשמש לסינון הלקוחות - רף הבנק לפיו נקבע סיווג הלקוח לפי גישת ההנהלה הוא 1 מיליון שקלים חדשים ונמוך מההגדרה הפיקוחית.
- ככלל, לקוחות פרטיים משייכים למגזרי משקי הבית. לפי הגישה הפיקוחית, לקוחות פרטיים עם חבות גבוהה או בעלי מאפיינים עסקיים, מסווגים למגזרי הפעילות העסקיים ולא למגזר משקי הבית.

התפתחויות שחלו במגזר משקי הבית בתקופה

- בשנת 2019 נמשכו המאמצים הציבוריים לעידוד כניסתם של גופים חוץ-בנקאיים לתחרות בתחום משקי הבית ולהגדלת התחרות בתחום האשראי הצרכני לרבות רישיון שהוענק בשנה זו להקמת בנק דיגיטלי חדש. לצד החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל, קיימים מספר מהלכי חקיקה ורגולציה מקבילים שצפויים להביא להגברת התחרות במגזר ובהם הפעלת מאגר נתוני אשראי שעלה לאוויר בחודש אפריל 2019, פרויקט הסדרת ניווד חשבונות בין בנקים ופרויקט להסדרת מערכת לשיתוף מידע בנקאי באמצעות הגדרת סטנדרט API ל"בנקאות פתוחה".
 - במהלך שנת 2019 נמשכה באופן מתון יותר בהשוואה לשנים קודמות תופעת סגירת סניפים וצמצום עמדות טלרים בסניפים של חלק מהבנקים במערכת תוך הפניית הלקוחות לפתרונות דיגיטליים. במסגרת זו, ובהתאם לחקיקה מחודש אוגוסט 2016 לעניין חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון מספר 22) התשע"ו-2016, תאגיד בנקאי המבקש לסגור סניף קבוע נדרש לקבל אישור מהמפקח על הבנקים וזאת לאחר שמוגשת בקשה מנומקת בכתב על כך.
 - בתחום כרטיסי האשראי, נמשכו התמורות הרגולטוריות שנגזרות, בין השאר, כתוצאה מיישום החוק להגברת התחרות וצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל. במהלך שנת 2019 בוצע תהליך ההיפרדות של חברות כרטיסי האשראי מהבנקים. כמו כן, נחתמו מספר הסכמים משמעותיים בין חברות כרטיסי אשראי לבין מועדונים קמעונאיים להנפקה משותפת של כרטיסים חוץ-בנקאיים. בשנת 2020 צפוי שינוי משמעותי בשוק כרטיסי האשראי לאור לוחות הזמנים שקבע בנק ישראל לעניין ביצוע עסקאות בבתי עסק במסופים התומכים בטכנולוגיית EMV (טכנולוגיה של קריאת שבב על גבי כרטיס האשראי) וההיערכות לכניסה לשוק הישראלי של אפליקציות תשלומים בינלאומיות.
- מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.
- לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר משקי הבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2018			2019			
במיליוני שקלים חדשים						
סך הכל	הלוואות לדיור	אחר	סך הכל	הלוואות לדיור	אחר	
רווח ורווחיות						
2,751	1,517	1,234	3,044	1,695	1,349	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
676	156	520	686	160	526	עמלות והכנסות אחרות
3,427	1,673	1,754	3,730	1,855	1,875	סך ההכנסות
144	36	108	143	44	99	הוצאות בגין הפסדי אשראי
2,141	611	1,530	2,279	651	1,628	הוצאות תפעוליות אחרות
1,142	1,026	116	1,308	1,160	148	רווח לפני הפרשה למיסים
401	360	41	456	404	52	הפרשה למיסים
741	666	75	852	756	96	רווח לאחר מיסים
רווח נקי :						
(37)	-	(37)	(44)	-	(44)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
704	666	38	808	756	52	המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
מאזן - סעיפים עיקריים:						
147,933	126,749	21,184	157,204	135,311	21,893	אשראי לציבור (יתרת סוף)
147,037	126,105	20,932	156,269	134,637	21,632	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
82,119	-	82,119	86,076	-	86,076	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
143,197	123,590	19,607	151,457	130,749	20,708	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
77,970	-	77,970	84,672	-	84,672	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
86,890	68,903	17,987	93,839	74,823	19,016	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:						
2,257	1,449	808	2,453	1,622	831	מרווח מפעילות מתן אשראי
423	-	423	516	-	516	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
71	68	3	75	73	2	אחר
2,751	1,517	1,234	3,044	1,695	1,349	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר משקי הבית (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2019 הסתכמה ב-808 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 704 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

תרומת הלוואות לדיור (כולל הלוואות לכל מטרה במשכון דירת מגורים) בשנת 2019 הסתכמה ב-756 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 666 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. סך הכל הכנסות הריבית נטו, הסתכמו ב-1,695 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,517 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-11.7%, הנובע בעיקר מעלייה של כ-7.2 מיליארדי שקלים חדשים ביתרת האשראי הממוצעת ומגידול במרווחי האשראי.

בשנת 2019 נרשמו הוצאות בגין הפסדי אשראי בסך 44 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 36 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-651 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 611 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. מעבר לגידול השוטף בהוצאות השכר, נרשם גידול בהפרשות לרכיבי התגמול השונים (מענקים ואופציות לעובדים), וזאת בהלימה לגידול ברמת הרווחיות לעומת התקופה המקבילה אשתקד. לפרטים נוספים ראה פרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי לעיל.

תרומת יתר פעילות משקי הבית (שאיינה הלוואות לדיור) בשנת 2019 הסתכמה ברווח של 52 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 38 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. בסעיף הכנסות הריבית נטו, נרשם גידול של כ-9.3% הנובע בעיקר מעלייה המיוחסת לגידול בהיקפי האשראי והפיקדונות. העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו ב-526 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 520 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-99 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 108 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-1,628 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,530 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. מעבר לגידול השוטף בהוצאות השכר, נרשם גידול בהפרשות לרכיבי התגמול השונים (מענקים ואופציות לעובדים), וזאת בהלימה לגידול ברמת הרווחיות לעומת התקופה המקבילה אשתקד. לפרטים נוספים ראה פרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי לעיל.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

מגזר בנקאות פרטית

ההגדרה הפיקוחית

בהתאם להגדרה הפיקוחית, מגזר בנקאות פרטית כולל אנשים פרטיים אשר יתרת תיק הנכסים הפיננסיים שלהם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות-ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון שקלים חדשים.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר ("גישת הנהלה")

מגזר הבנקאות הפרטית נותן שירותים בנקאיים בישראל הן ללקוחות ישראלים והן ללקוחות תושבי חוץ. בנקאות פרטית הינה תפיסה של שירות בנקאי המיועד ללקוחות בעלי עושר פיננסי גבוה, שחלק ניכר מפעילותם נעשה בתחום ניהול נכסים פיננסיים. לקוחות הבנקאות הפרטית הינם בעיקר לקוחות פרטיים שלהם היקפי פיקדונות נזילים והשקעות בניירות ערך בסכומים העולים על 3 מיליון שקלים חדשים. הייעוץ הפיננסי, המהווה חלק מהשירות המוצע למגזר פעילות זה, ניתן ללקוחות המגזר החתומים על הסכמי ייעוץ. כמו כן, מוצע מענה ליתר צרכיהם הפיננסיים של לקוחות אלה, תוך מתן שרות אישי ברמה גבוהה והצעת מוצרים מתקדמים ומגוונים. מגזר זה מתאפיין בפוטנציאל הרחבת הקשר העסקי עם הלקוחות שהם ממעמד סוציו אקונומי גבוה והדורשים שירות מקצועי אישי בזמינות גבוהה.

הבדלים בין גישת הנהלה להגדרה הפיקוחית

- לקוחות פרטיים מסוימים אשר סווגו למגזר בנקאות פרטית לפי גישת הנהלה, מסווגים למגזר משקי הבית בגישת מגזרים פיקוחיים. ההבדל נובע בעיקר מהיקף הנכסים הפיננסיים של הלקוחות המשמש לסינון הלקוחות - רף הבנק לפיו נקבע סיווג הלקוח לפי גישת הנהלה הוא 1 מיליון שקלים חדשים ונמוך מההגדרה הפיקוחית.
- מגזר בנקאות פרטית לפי גישת הנהלה כולל גם עסקים שלהם היקפי נכסים נזילים, בסכומים העולים על 8 מיליון שקלים חדשים. לקוחות אלה מסווגים למגזרי הפעילות העסקיים בגישת מגזרים פיקוחיים.

התפתחויות שחלו במגזר בנקאות פרטית בתקופה

בשנה החולפת לא חלו התפתחויות מהותיות בשווקים ושינויים מהותיים במאפייני הלקוחות במגזר הבנקאות הפרטית. לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממסל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר בנקאות פרטית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	
במיליון שקלים חדשים		
76	86	רווח ורווחיות
-	-	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
10	11	הכנסות מימון שאינן מריבית
		עמלות והכנסות אחרות
86	97	סך ההכנסות
1	2	הוצאות בגין הפסדי אשראי
547	92	הוצאות תפעוליות אחרות
(462)	3	רווח (הפסד) לפני הפרשה למיסים
(37)	1	הפרשה למיסים
(425)	2	רווח נקי (הפסד)
		מאזן - סעיפים עיקריים:
99	227	אשראי לציבור (יתרת סוף)
98	224	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
13,777	14,839	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
93	112	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
12,511	13,938	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
30	26	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
		מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
1	-	מרווח מפעילות מתן אשראי
75	86	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
-	-	אחר
76	86	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תוצאות פעילות מגזר הבנקאות הפרטית (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) בשנת 2019 הסתכמו ברווח של 2 מיליון שקלים חדשים, לעומת הפסד של 425 מיליון שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

סך הכל הכנסות הריבית נטו גדלו ב-10 מיליון שקלים חדשים, כתוצאה מגידול בהיקף פיקדונות הציבור ומשיפור במרווח מפעילות קבלת פיקדונות. ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-92 מיליון שקלים חדשים, לעומת 547 מיליון שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות והאחרות חזרו בשנת 2019 כוללות הוצאות משפטיות. כמו כן, ההוצאות התפעוליות והאחרות כללו בשנת 2018 הפרשה של 441 מיליון שקלים חדשים בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית. לפרטים נוספים, ראה ביאור 26 ב.12 לדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת הנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

מגזר עסקים זעירים וקטנים

ההגדרה הפיקוחית

מגזר עסקים זעירים וקטנים כולל עסקים בעלי מחזור פעילות שנתי קטן מ-50 מיליוני שקלים חדשים.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר ("גישת ההנהלה")

מגזר העסקים הזעירים והקטנים פועל במסגרת החטיבה הקמעונאית וכולל בעיקר חברות קטנות ולקוחות עסקיים קטנים, בעלי מחזור קטן מ-10 מיליוני שקלים חדשים (עסק זעיר) וכן מחזור פעילות גדול או שווה ל-10 מיליוני שקלים חדשים וקטן מ-50 מיליוני שקלים חדשים (עסק קטן). בהתאם לגישת ההנהלה קיימים מקרים שבהם לקוחות חוצים את רף המחזור וממשיכים להיות מטופלים בחטיבה הקמעונאית.

המגזר מאופיין בפיזור גבוה של הלקוחות. לאור העובדה שזמינות הנתונים ואיכותם לגבי הלקוחות במגזר זה נמוכה ביחס ללקוחות עסקיים גדולים, נדרשים טיפול מקצועי ואמצעי בקרה מתאימים, על מנת להעריך את טיב הלקוח לצורך מתן אשראי. בנוסף, מאופיין מגזר זה בשיעור ביטחונות גבוה, הנדרש מהלקוחות להבטחת פירעון האשראי.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- לקוחות עסקיים, שלהם היקפי נזילים בסכומים העולים על 8 מיליוני שקלים חדשים, משויכים למגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה. לקוחות אלה מסווגים למגזר עסקים זעירים וקטנים, בהתאם למחזור פעילותם השנתי, לפי גישת מגזרים פיקוחיים.
- לקוחות עסקיים אשר משויכים כיום לבנקאות מסחרית לפי גישת ההנהלה, ומחזור הפעילות השנתי שלהם קטן מ-50 מיליוני שקלים חדשים, מסווגים למגזר עסקים זעירים וקטנים בגישה הפיקוחית.

התפתחויות שחלו במגזר עסקים זעירים וקטנים בתקופה

מגמת התעצמות התחרות בין הבנקים במגזר העסקים הקטנים המשיכה לצבור תאוצה בשנה האחרונה. בנוסף, ננקטו מספר פעולות ציבוריות לעידוד כניסתם של גופים חוץ-בנקאיים לפעילות בתחום האשראי לעסקים קטנים.

שינויים במאפייני הלקוחות במגזר

במהלך השנה, לא חלו שינויים משמעותיים במאפייני לקוחות המגזר - המגזר מאופיין בפיזור גבוה של לקוחות ובשיעור ביטחונות גבוה הנדרש מהלקוחות על מנת להבטיח את פירעון האשראי.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים זעירים וקטנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	
במיליוני שקלים חדשים		
1,008	1,150	רווח ורווחיות
-	-	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
367	387	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,375	1,537	עמלות והכנסות אחרות
137	166	סך ההכנסות
696	734	הוצאות בגין הפסדי אשראי
542	637	הוצאות תפעוליות אחרות
190	222	רווח לפני הפרשה למיסים
352	415	הפרשה למיסים
(3)	(5)	רווח לאחר מס
349	410	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
		רווח נקי המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
		מאזן - סעיפים עיקריים:
19,324	21,241	אשראי לציבור (יתרת סוף)
18,977	20,857	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
22,664	26,725	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
18,267	20,412	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
20,458	25,283	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
17,381	19,517	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
874	984	מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
108	142	מרווח מפעילות מתן אשראי
26	24	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
		אחר
1,008	1,150	סך הכל הכנסות ריבית נטו

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

תרומת מגזר עסקים קטנים וזעירים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2019 הסתכמה ב-410 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 349 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-17.5%.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

הכנסות הריבית, נטו הסתכמו ב-1,150 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,008 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-14.1% הנובע בעיקר מגידול בהיקפי הפעילות באשראי ובפיקדונות.

העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו ב-387 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 367 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-166 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 137 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-734 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 696 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-38 מיליוני שקלים חדשים. ההוצאות בשנת 2019 כוללות גידול בהפרשה לרכיבי התגמול השונים (מענקים ואופציות לעובדים) וזאת בהלימה לגידול ברמת הרווחיות. לפרטים נוספים ראה פרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי לעיל.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת הנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר עסקים בינוניים

ההגדרה הפיקוחית

מגזר עסקים בינוניים כולל עסקים בעלי מחזור פעילות שנתי גדול מ-50 מיליוני שקלים חדשים וקטן מ-250 מיליוני שקלים חדשים.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר ("גישת הנהלה")

מגזר עסקים בינוניים כולל בעיקר חברות פרטיות וציבוריות בגודל בינוני (Middle Market) ובעלי מחזור פעילות שבין 30 ל-120 מיליוני שקלים חדשים. הטיפול בלקוחות מגזר זה הינו באחריות החטיבה העסקית של הבנק בעיקר, בסקטור עסקים, הפועל באמצעות שלושה מוקדים עסקיים הפרוסים ברחבי הארץ.

ככלל, החל משנת 2019 מסווגים למגזר זה לקוחות חדשים בהתאם להגדרה הפיקוחית - בעלי מחזור פעילות שנתי גדול מ-50 מיליוני שקלים חדשים וקטן מ-250 מיליוני שקלים חדשים.

לקוחות המגזר שעיקר פעילותם בענף הנדל"ן, מקבלים שירות מסקטור בנייה ונדל"ן שבחטיבה העסקית, המתמחה במתן שירותים ייחודיים לענף זה. לקוחות מגזר זה, הפועלים בכל ענפי המשק, מאופיינים הן במגוון השירותים הבנקאיים שהם צורכים והן בשיעור הביטחונות הנדרשים, הגבוה על פי רוב ביחס ללקוחות מגזר הבנקאות העסקית.

הבדלים בין גישת הנהלה להגדרה הפיקוחית

- במגזר בנקאות מסחרית לפי גישת הנהלה קיימים עסקים בעלי מחזורי פעילות שבין 30 ל-120 מיליוני שקלים חדשים. המשמעות היא שקיימים לקוחות מסוימים בבנקאות המסחרית (לפי גישת הנהלה) אשר מחזור הפעילות שלהם קטן מ-50 מיליוני שקלים חדשים, המסווגים במגזר עסקים זעירים וקטנים לפי מגזרי פעילות פיקוחיים.
- מנגד, קיימים לקוחות עסקיים המסווגים למגזר בנקאות עסקית לפי גישת הנהלה, בעלי מחזור פעילות שנתי נמוך מ-250 מיליוני שקלים חדשים, אשר משויכים למגזר עסקים בינוניים בגישה הפיקוחית.
- ככלל, החל משנת 2019 מסווגים לקוחות חדשים בהתאם להגדרה הפיקוחית כך שהמתאם בין גישת הנהלה לגישה הפיקוחית כאמור לעיל, גדל.

התפתחויות שחלו במגזר עסקים בינוניים בתקופה

במהלך שנת 2019 לא חלו שינויים מהותיים בשווקים ובמאפייני המגזר. לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממסל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים בינוניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	
במיליוני שקלים חדשים		
244	295	רווח ורווחיות
-	-	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
78	90	הכנסות מימון שאינן מריבית
322	385	עמלות והכנסות אחרות
11	42	סך ההכנסות
119	122	הוצאות בגין הפסדי אשראי
192	221	הוצאות תפעוליות אחרות
67	77	רווח לפני הפרשה למיסים
125	144	הפרשה למיסים
6,669	7,196	רווח נקי
6,585	7,063	מאזן - סעיפים עיקריים:
8,332	8,935	אשראי לציבור (יתרת סוף)
6,205	7,104	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
7,680	8,388	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
7,150	8,157	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
		יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
		יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
198	240	מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
40	46	מרווח מפעילות מתן אשראי
6	9	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
244	295	אחר
		סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר עסקים בינוניים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2019 הסתכמה ב-144 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 125 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

בסעיף הכנסות הריבית נטו חל גידול של כ-20.9% המיוחס בעיקר לעלייה של כ-11.6% בהיקפי הפעילות באשראי ובפיקדונות, וכן לעלייה במרווחי המימון. בסעיף עמלות והכנסות אחרות חל גידול של 12 מיליוני שקלים חדשים לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

בסעיף ההוצאות בגין הפסדי אשראי נרשמה הוצאה של 42 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 11 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות בגין הפסדי אשראי, בשנת 2019, הושפעו מהפרשה פרטנית בגין מספר מצומצם של לווים.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-122 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 119 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

מגזר עסקים גדולים

ההגדרה הפיקוחית

מגזר עסקים גדולים כולל עסקים בעלי מחזור פעילות שנתי גדול מ-250 מיליוני שקלים חדשים.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר (ב"גישת ההנהלה")

המגזר מתמחה במתן מכלול השירותים הבנקאיים והפיננסיים לחברות מהגדולות במשק הפועלות במגוון ענפים, בעלי מחזורי פעילות הגבוהים מ-120 מיליוני שקלים חדשים. ככלל, החל משנת 2019 מסווגים לקוחות חדשים בהתאם להגדרה הפיקוחית - בעלי מחזור פעילות שנתי גדול מ-250 מיליוני שקלים חדשים. הטיפול בלקוחות מגזר זה הינו באחריות החטיבה העסקית בעיקר בסקטור תאגידיים גדולים. לקוחות המגזר הפועלים בענף הנדל"ן, מקבלים שירות מסקטור בנייה ונדל"ן שבחטיבה העסקית, המתמחה במתן שירותים ייחודיים לענף זה. בפעילותו במסגרת מגזר זה, שם הבנק דגש על הרחבת בסיס הלקוחות הקיימים ושיפור הרווחיות על ידי הרחבת הפעילות בתחומים פיננסיים שונים, עתירי רווחיות ביחס להון, כדוגמת עסקאות בחדר עסקאות, בהן, עסקאות נגזרים ומוצרים אחרים המבוצעים בחדר עסקאות עבור לקוחות.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- במגזר בנקאות עסקית לפי גישת ההנהלה קיימים עסקים בעלי מחזורי פעילות הגדול מ-120 מיליוני שקלים חדשים. המשמעות היא שיש לקוחות מסוימים בבנקאות העסקית (לפי גישת ההנהלה) אשר מחזור הפעילות שלהם קטן מ-250 מיליוני שקלים חדשים, אשר מסווגים במגזר עסקים בינוניים בגישה הפיקוחית.
- גופים מוסדיים אשר מנהלים בגישת ההנהלה במסגרת הבנקאות העסקית, מוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים.
- ככלל, החל משנת 2019 מסווגים לקוחות חדשים בהתאם להגדרה הפיקוחית, למעט גופים מוסדיים כאמור לעיל, כך שהמתאם בין גישת ההנהלה לגישה הפיקוחית כאמור לעיל, גדל.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים גדולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	
במיליוני שקלים חדשים		
		רווח ורווחיות
534	526	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
113	143	עמלות והכנסות אחרות
647	669	סך ההכנסות
8	24	הוצאות בגין הפסדי אשראי
177	190	הוצאות תפעוליות אחרות
462	455	רווח לפני הפרשה למיסים
162	158	הפרשה למיסים
300	297	רווח נקי
		מאזן - סעיפים עיקריים:
16,440	15,357	אשראי לציבור (יתרת סוף)
16,236	15,152	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
29,460	25,155	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
16,528	16,881	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
26,172	25,985	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
21,239	23,107	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
		מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
448	434	מרווח מפעילות מתן אשראי
70	70	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
16	22	אחר
534	526	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר עסקים גדולים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2019 הסתכמה ב-297 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 300 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

סך הכל הכנסות הריבית, נטו הסתכמו ב-526 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 534 בתקופה המקבילה אשתקד. העמלות וההכנסות האחרות גדלו ב-30 מיליוני שקלים חדשים, גידול הנובע בעיקר מהשפעת עמלות מעסקי מימון. בסעיף הוצאות בגין הפסדי אשראי נרשמה הוצאה של 24 מיליוני שקלים חדשים, לעומת הוצאה של 8 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-190 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 177 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-13 מיליוני שקלים חדשים. ההוצאות בשנת 2019 כוללות גידול בהפרשה לרכיבי התגמול השונים (מענקים ואופציות לעובדים), וזאת בהלימה לגידול ברמת הרווחיות לעומת התקופה המקבילה אשתקד. לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר גופים מוסדיים

ההגדרה הפיקוחית

המגזר כולל קופות גמל, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות, קרנות סל, חברות ביטוח וחברי בורסה המנהלים כספי לקוחות.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר ("גישת ההנהלה")

המגזר מתמחה במתן שירות למנהלי נכסים פיננסיים ומאגד בתוכו פעילויות של מתן שירותים שונים למנהלי נכסים פיננסיים: חברות ביטוח, מנהלי קופות-גמל, קרנות השתלמות ופנסיה, מנהלי קרנות נאמנות, תעודות סל, חברי בורסה ומנהלי תיקי השקעות. פעילות המגזר כוללת תפעול הנכסים הפיננסיים האמורים לעיל ומתן שירותים בנקאיים לגופים המנהלים אותם. השירותים כוללים בין השאר שערך נכסים, הפקת דוחות בקרה, הפקת דיווחים לרשויות, ניהול ספרים, ניהול חשבונות וזכויות עמיתים בקופות-גמל וחישוב תשואות. כן כוללים השירותים הבנקאיים אשראי לסוגיו ופעילות במכשירים נגזרים. לבנק הסכמים למתן שירותים תפעוליים בעבור חברות לניהול קופות-גמל, חלקם כחלק נלווה למכירת קופות-גמל שהיו בבעלות הבנק. בתחום קרנות הנאמנות, לבנק הסכמים למתן שירותים לחברות לניהול קרנות נאמנות. בנוסף המערך נותן טיפול כולל לחברות הניהול של קופות הגמל ולקרנות הנאמנות.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

גופים מוסדיים מנהלים בגישת ההנהלה במסגרת הבנקאות העסקית ובמסגרת מגזר הניהול הפיננסי, ומוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים. לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיית עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק מממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר גופים מוסדיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	
במיליוני שקלים חדשים		
רווח ורווחיות		
118	118	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
42	39	עמלות והכנסות אחרות
160	157	סך ההכנסות
2	(6)	הוצאות (הקטנת הוצאות) בגין הפסדי אשראי
123	121	הוצאות תפעוליות אחרות
35	42	רווח לפני הפרשה למיסים
12	15	הפרשה למיסים
23	27	רווח נקי
מאזן - סעיפים עיקריים:		
1,341	1,569	אשראי לציבור (יתרת סוף)
1,331	1,563	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
37,712	45,330	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
1,434	1,051	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
39,260	39,992	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
2,624	2,029	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:		
30	19	מרווח מפעילות מתן אשראי
85	93	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
3	6	אחר
118	118	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת מגזר גופים מוסדיים (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2019 הסתכמה ב-27 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 23 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הכנסות הריבית נטו הסתכמו ב-118 מיליוני שקלים חדשים, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

העמלות וההכנסות האחרות קטנו ב-3 מיליוני שקלים חדשים לעומת התקופה המקבילה אשתקד. בשנת 2018 בוצעו עסקאות בהיקף ניכר בניירות ערך זרים שלא חזרו על עצמן בתקופה הנוכחית.

בסעיף הוצאות בגין הפסדי אשראי נרשמה הקטנת הוצאה של 6 מיליוני שקלים חדשים, לעומת הוצאה של 2 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-121 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 123 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר ניהול פיננסי

ההגדרה הפיקוחית

מגזר ניהול פיננסי כולל את פעילות המסחר, ניהול הנכסים וההתחייבויות והשקעות ריאליות.

פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, שאילת ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.

ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באיגרות חוב זמינות למכירה ובאיגרות חוב מוחזקות לפדיון, גידור באמצעות מכשירים נגזרים מגזרים, גידור ALM, גידור מטבעי של השקעות בחוץ לארץ.

השקעות ריאליות - השקעה במניות זמינות למכירה ובחברות כלולות של עסקים.

פעילות ניהול פיננסי אחרת - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, מכירה וניהול תיקי אשראי.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר ("גישת ההנהלה")

הניהול הפיננסי בבנק מבוצע על ידי החטיבה הפיננסית. מגזר הניהול הפיננסי פועל בארץ ובחוץ לארץ וכולל מספר תחומים עיקריים: ניהול כלל הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול תיק איגרות החוב, ניהול החשיפות לסיכונים שוק, ניהול הנדילות ופעילות הבנק בחדר העסקאות בשוקי הכספים וההון, זאת, בהתאם לראיית ההנהלה את הניהול של פעילויות אלה.

הפעילות בתחום ניהול נכסים והתחייבויות מנוהלת בסקטור ניהול פיננסי וכוללת את ניהול המקורות והשימושים, החשיפות לסיכונים שוק - לרבות ניהול סיכונים נדילות, בסיס וריבית, ניהול מחירי המעבר ("מחירי צל") ותמחור עסקאות פיננסיות מיוחדות וניהול תיק איגרות החוב.

הפעילות למסחר מתבצעת על ידי חדר העסקאות וכוללת את פעילות הבנק במטבע חוץ, באופציות, בנגזרי ריבית, בניירות ערך בארץ ובחוץ לארץ ובנכסים פיננסיים, כאשר הצד הנגדי לעסקאות הם גופים מהארץ ובחוץ לארץ.

כמו כן, בחטיבה קיימת יחידה ייעודית לניהול קשרי מוסדות פיננסיים ומשקיעים. יחידה זו אחראית על מכלול הפעילות מול בנקים בחוץ לארץ, לרבות ניהול חשבונות קורספונדנט, קבלת ומתן שירותים שונים ופיתוח פעילות תומכת בצרכי לקוחות הבנק.

הפעילות במגזר הינה בכפוף למדיניות ניהול הסיכונים הרלבנטיים למגזר ובמסגרת המגבלות שהטילו הדירקטוריון וההנהלה באשר לרמות החשיפה השונות.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

גופים מוסדיים אשר מנוהלים בגישת ההנהלה במסגרת מגזר הניהול הפיננסי, מוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים.

התפתחויות שחלו במגזר ניהול פיננסי בתקופה

במהלך שנת 2019 הושפעה הפעילות במגזר מ:

- תחרות הולכת וגוברת בענף הבנקאות, ומגמה של ירידת עמלות והצמצמות מרווחים.
- שינויים רגולטוריים בשוק העולמי ובשוק המקומי.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר ניהול פיננסי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	
במיליוני שקלים חדשים		
		רווח ורווחיות
(12)	(93)	סך הכל הוצאות ריבית, נטו
435	349	הכנסות מימון שאינן מריבית
208	223	עמלות והכנסות אחרות
631	479	סך ההכנסות
3	(3)	הוצאות (הקטנת הוצאות) בגין הפסדי אשראי
400	371	הוצאות תפעוליות אחרות
228	111	רווח לפני הפרשה למיסים
80	38	הפרשה למיסים
148	73	רווח לאחר מיסים
1	-	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות
149	73	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(28)	(34)	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
121	39	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
		מאזן - סעיפים עיקריים:
6,323	6,694	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
		מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
-	-	מרווח מפעילות מתן אשראי
-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
(12)	(93)	אחר
(12)	(93)	סך הכל הוצאות ריבית נטו

תרומת מגזר ניהול הפיננסי (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) לרווחי הקבוצה בשנת 2019 הסתכמה ברווח של 39 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 121 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

הוצאות הריבית, נטו הסתכמו בהוצאה של 93 מיליוני שקלים חדשים, לעומת הוצאה של 12 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של כ-81 מיליוני שקלים חדשים, בעיקר כתוצאה מירידה במדד המחירים לצרכן.

הכנסות המימון שאינן מריבית קטנו ב-86 מיליוני שקלים חדשים, לעומת התקופה המקבילה אשתקד, בעיקר כתוצאה מהשפעת רישום חשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן ואחרות. כמו כן, הכנסות המימון שאינן מריבית בשנת 2019 כוללות רווחים ממניות שאינן למסחר. ראה גם ניתוח ההתפתחות בהכנסות המימון בפרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר.

סך העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו ב-223 מיליוני שקלים חדשים, לעומת הכנסות מעמלות ואחרות בסכום של כ-208 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-15 מיליוני שקלים חדשים, הנובע בעיקר מרווחי הון בסך של 26 מיליוני שקלים לפני מס ממימוש נכסים במסגרת ארגון מחדש של נכסי נדל"ן ושיפורים במערך הסינוף.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ב-371 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 400 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות בשנת 2019 כוללות גידול בהפרשה לרכיבי התגמול השונים (מענקים ואופציות לעובדים) וזאת בהלימה לגידול ברמת הרווחיות. כמו כן, ההוצאות האחרות בשנת 2018 כללו הפרשה לתביעה כנגד הבנק בהיקף של 38 מיליוני שקלים חדשים. לפרטים נוספים ראה פרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

תוצאות הפעילות בחוץ לארץ

ההגדרה הפיקוחית

פעילות הבנק בחוץ לארץ מוצגת בנפרד ונחלקת לפעילות של אנשים פרטיים ופעילות עסקית.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר ("גישת ההנהלה")

הפעילות הבינלאומית בקבוצת הבנק כוללת מתן שירותים בנקאיים לעסקים ושירותי בנקאות פרטית לאנשים פרטיים באמצעות חברות בנות וסניפים בעולם. הפעילות הבינלאומית של הקבוצה כוללת שירותי בנקאות פרטית, מימון סחר חוץ, אשראי מקומי לרכישת נדל"ן ומימון מסחרי והשתתפות באשראים סינדיקטיביים. הפעילות הבינלאומית בארץ ובחוץ לארץ כפופה לסקטור פעילות בינלאומית ובנקאות פרטית בחטיבה הפיננסית של הבנק.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

לקוחות עסקיים ופרטיים בסניפי חוץ לארץ שסווגו למגזרי הפעילות השונים בהתאם לגישת ההנהלה, סווגו למגזר פעילות חוץ לארץ בגילוי על מגזרי פעילות פיקוחיים.

לקוחות עסקיים ופרטיים בסניפי חוץ לארץ מוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים ומנוהלים בגישת ההנהלה במסגרת מגזרי הפעילות השונים - בעיקר בנקאות פרטית ועסקית.

התפתחויות שחלו במגזר פעילות בחוץ לארץ בתקופה

בשנים האחרונות הצטמצמה התחרות מול שלוחות הבנקאים הישראליים הפועלות בחוץ לארץ. כמו כן, שינויי רגולציה גלובליים הביאו לשינוי מיקוד עסקי ושינויים בהעדפות הלקוחות.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות בחוץ לארץ

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	
במיליוני שקלים חדשים		
		רווח ורווחיות
203	214	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
10	8	הכנסות מימון שאינן מריבית
28	30	עמלות והכנסות אחרות
241	252	סך ההכנסות
4	(4)	הוצאות (הקטנת הוצאות) בגין הפסדי אשראי
181	79	הוצאות תפעוליות אחרות
56	177	רווח לפני הפרשה למיסים
47	62	הפרשה למיסים
9	115	רווח נקי
		מאזן - סעיפים עיקריים:
4,150	3,607	אשראי לציבור (יתרת סוף)
4,117	3,580	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
5,428	3,924	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
3,391	3,228	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
5,432	5,273	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
3,953	4,179	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
		מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
112	108	מרווח מפעילות מתן אשראי
14	11	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
77	95	אחר
203	214	סך הכל הכנסות ריבית נטו

תרומת הפעילות בחוץ לארץ לרווחי הקבוצה בשנת 2019 הסתכמה ב-115 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 9 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. להלן הגורמים העיקריים לשינוי בתרומת המגזר:

הכנסות הריבית נטו הסתכמו ב-214 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 203 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, בעיקר כתוצאה מגידול במרווח האחר.

הכנסות מימון שאינן מריבית הסתכמו ב-30 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 28 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. בתקופה הנוכחית נרשמה הקטנת הוצאה להפסדי אשראי בהיקף של כ-4 מיליוני שקלים חדשים, לעומת הוצאה של 4 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות התפעוליות הסתכמו ב-79 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 181 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות והאחרות כללו בשנת 2018 הפרשה של 105 מיליוני שקלים חדשים בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית. לפרטים נוספים, ראה ביאור 26 ב-12 לדוחות הכספיים. לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

חברות מוחזקות עיקריות

תרומת החברות המוחזקות לרווח הנקי מפעולות רגילות, הגיעה בשנת 2019 ל-175 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 81 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. נתונים אלה כוללים השפעות של שינויים בשערי החליפין על יתרות ההשקעה בחברות המוחזקות בחוץ לארץ, המכוסים בבנק עצמו.

ללא השפעת הפרשי שער כאמור לעיל, הסתכמה תרומת החברות המוחזקות ב-193 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 59 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. תרומת החברות המוחזקות בשנת 2018 הושפעה מההוצאות שיוחס לבנק מזרחי שוויץ בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית כמו גם השלכות מס אפשריות. ללא השפעה זו הסתכמה תרומת החברות המוחזקות ב-155 מיליוני שקלים חדשים. ראה פירוט השפעת החברות המוחזקות להלן. לפרטים נוספים ראה ביאור 29 (מגזרי פעילות ואזורים גיאוגרפיים) לדוחות הכספיים.

בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ (להלן: "בנק יהב")

בנק יהב הינו תאגיד בנקאי הפועל בהתאם לרישיון 'בנק' לפי הוראות חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981. ביום 28 בינואר 2009 נתקבל רישיון המחליף את רישיונו הקודם של הבנק מיום 11 בינואר 2005, אשר התיר לבנק פעילות עם עובדי המדינה והמגזר הציבורי. על פי הרישיון המחליף, בנק יהב רשאי לעסוק בפעילויות חדשות ולהרחיב את קהל לקוחותיו, בכפוף להיתר מראש של הפיקוח על הבנקים.

בד בבד עם קבלת הרישיון המחליף, נתקבל בבנק יהב אישור הפיקוח על הבנקים להעניק שירותים ללקוחות יחידים (כגון שכירים, עצמאים ומשקי בית) ולתאגידים, ובלבד שהתאגידים לא יקבלו אשראי בסכום העולה על המגבלה שנקבעה. בנק יהב פועל בהתאם לרישיון המחליף, בכפוף ובהתאם למדיניות דירקטוריון בנק יהב בנושא.

תרומת בנק יהב לרווח הנקי של הקבוצה בשנת 2019, הסתכמה ב-83 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה ל-68 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018. תשואת הרווח הנקי על ההון של בנק יהב הגיעה בשנת 2019 ל-11.3%, בהשוואה ל-10.2% בשנת 2018. סך המאזן של בנק יהב ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם ב-27,299 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 25,928 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2018, גידול בשיעור של 5.3%. יתרת האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-10,880 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 10,162 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2018, גידול בשיעור של 7.1%. יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-23,345 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 22,289 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2018, גידול בשיעור של 4.7%.

טפחות סוכנות לביטוח (1989) בע"מ (להלן: "טפחות סוכנות לביטוח")

טפחות סוכנות לביטוח היא סוכנות ביטוח בבעלות מלאה של הבנק, העוסקת במכירת פוליסות ביטוחי חיים ופוליסות ביטוחי נכסים של לקוחות המבצעים משכנתאות בבנק. תרומתה של טפחות סוכנות לביטוח לרווח הנקי של הקבוצה בשנת 2019 הסתכמה ב-68 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-60 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018.

תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי הגיעה בשנת 2019 ל-7.4% לעומת תשואה של 7.9% בשנת 2018.

חברות מוחזקות אחרות הפועלות בישראל

חברות מוחזקות אחרות הפועלות בישראל הנמצאות בשליטתו המלאה של הבנק ונשענות על תשתית הבנק, תרמו לרווח הנקי של הקבוצה בשנת 2019 כ-16 מיליוני שקלים חדשים נטו, לעומת הפסד של 5 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. מזה רווח של 9 מיליוני שקלים חדשים (לעומת הפסד של 16 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד) מפעילות נאמנות במסגרת החברה הבת, מזרחי טפחות חברה לנאמנות בע"מ.

התוצאות הכספיות של החברה לנאמנות, בשנת 2018, כללו הפרשה לתביעה בהיקף של 38 מיליוני שקלים חדשים על פי פסק דין כנגד החברה.

יוניסד מזרחי בנק (שוויץ) לימיסד

יוניסד מזרחי בנק (שוויץ) לימיסד (להלן: "בנק המזרחי שוויץ") מתמחה בשירותי בנקאות פרטית בינלאומית. הבנק בשוויץ מוחזק באמצעות חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, United Mizrahi Overseas Holding Co. B.V. (Netherlands) ("מזרחי החזקות בינלאומיות"), הרשומה בהולנד.

הרווח הנקי של בנק המזרחי שוויץ הסתכם בשנת 2019 ב-1.9 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת הפסד של 24.1 מיליוני פרנקים שוויצרים בתקופה המקבילה אשתקד.

תוצאות הפעילות של בנק המזרחי שוויץ, בשנת 2018, כללו הפרשות בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית והשלכות מס אפשריות בגין. לפרטים נוספים ראה ביאור 26 ג.12 לדוחות הכספיים.

סך המאזן של בנק המזרחי שוויץ ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם ב-121 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 140 מיליוני פרנקים שוויצרים ליום 31 בדצמבר 2018.

הכנסות הריבית והכנסות הריבית, נטו הסתכמו בשנת 2019 ב-1.5 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 2.0 מיליוני פרנקים שוויצרים בשנת 2018. ההכנסה לפני מס הסתכמה בשנת 2019 ב-1.7 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת הפסד לפני מס של 26.5 מיליוני פרנקים שוויצרים בשנת 2018. ההכנסה לפני מס מנוכה מהשפעות שער חליפין הסתכמה בשנת 2019 ב-5.8 מיליוני שקלים חדשים, לעומת הפסד של 99 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2018.

יתרת האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-52 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 80 מיליוני פרנקים שוויצרים ליום 31 בדצמבר 2018. יתרת הפיקדונות בבנקים ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-65 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 56 מיליוני פרנקים שוויצרים ליום 31 בדצמבר 2018. יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-80 מיליוני פרנקים שוויצרים, לעומת 65 מיליוני פרנקים שוויצרים ליום 31 בדצמבר 2018.

נתונים אלה אינם כוללים סעיפים חוץ מאזניים, כגון פיקדונות בנאמנות (FIDUCIARY) ותיקי ניירות ערך של לקוחות, המהווים מרכיבים עיקריים בפעילותו העסקית של הבנק בשוויץ.

סקירת הסיכונים

תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

הבנק עוסק בפעילות בנקאית מסחרית (עסקית וקמעונאית) ובפעילות משכנתאות, אשר בה מוביל הבנק את מערכת הבנקאות בישראל. הפעילות העסקית השוטפת של הקבוצה במגוון המוצרים והמכשירים הפיננסיים המאזניים והחובץ מאזניים חושפת את הקבוצה לסיכונים שונים, ביניהם - סיכונים שוק, ריבית בתיק הבנקאי ונדיליות, סיכונים אשראי, סיכונים תפעוליים, סיכונים ציוד, סיכון אסטרטגי-עסקי וסיכון מוניטין. ניהול הסיכונים בבנק מתבצע בראייה כוללת ובהתאמה לדרישות הרגולטוריות, במטרה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה, תוך נטילת סיכונים בצורה מושכלת ושמירה על רמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון הכולל שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק.

תיאבון הסיכון מגדיר את רמת הסיכון הכוללת שהבנק מעוניין ומסוגל לקחת על עצמו ומהווה קביעה ברמת-על. תיאבון הסיכון מגדיר היכן הבנק רוצה להיסמך במונחים של תשואה (תמורה/תועלת) מול סיכון (עלות) במבט צופה פני עתיד. תיאבון הסיכון מוגדר כמותית ואיכותית במהלך עסקים רגיל ובתרחשי קיצון ומבוסס על תוצאות תרחישי הקיצון השונים שעורך הבנק, וכן על אסטרטגיית הסיכון ועקרונות היסוד של התוכנית האסטרטגית והעסקית של הבנק ועל רמת הנדליות וההון הנדרשת לעמידה ביעדים האסטרטגיים.

הסיבולת לסיכון מהווה קביעה ספציפית של רמות הסיכון לכלל הסיכונים אליהם חשוף הבנק. רמות הסיכון נקבעות במגוון מדדים כמותיים ואיכותיים, התומכים בהשגת המטרות העסקיות, אך עדיין משאירים את הבנק בגבולות הגזרה אשר הוגדרו בתיאבון הסיכון הכולל ובכפוף למגבלות רגולטוריות קשיחות. סך מגבלות הסיכון, מגלמות באופן מצרפי את רמת הסיכון הכוללת שהבנק מוכן ומסוגל לקחת.

במהלך שנת 2019, לא נרשמו חריגות מתיאבון הסיכון שקבע דירקטוריון הבנק לסיכונים השונים. מדדי הסיכון נמצאים במרחקים סבירים, מהמגבלות שנקבעו ובהלימה למתווה התוכנית האסטרטגית ותוכניות העבודה השוטפות. היחסים הפיננסיים העיקריים ומדדי הרווחיות מצביעים על יציבות לרווח והון הבנק. לבנק כריות הון מספקות לצורך עמידה ביעדי ההון שלו הן במצב עסקים רגיל והן בתרחישי קיצון.

לפרטים בדבר הערכת מידת ההשפעה של כלל גורמי הסיכון ראה טבלת הערכת גורמי הסיכון להלן. במהלך שנת 2019, פרופיל הסיכונים של הבנק הינו נמוך יחסית. סיכונים בעלי רמות סיכון שאינן נמוכות, נובעים ככלל, מסיכון מובנה בפעילות הבנק, והם בהלימה לעקרונות תיאבון הסיכון שהוגדרו.

תיאור הסיכונים

לבנק מסגרת נרחבת לניהול ובקרת הסיכונים אליהם הוא נחשף, הכוללת מבנה ארגוני תומך בניהול ובקרת סיכונים אלה. ניהול הסיכונים בקבוצה מתבצע באופן שוטף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 של בנק ישראל - "ניהול סיכונים", ובהתאם למסגרת שהותוותה בנדבך השני של באזל III, כולל השינויים הנדרשים עם כניסת באזל III לתוקף.

דירקטוריון הבנק והועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון אחראים להתוות את העקרונות הנדרשים לניהול ובקרת הסיכונים השונים אליהם חשוף הבנק במסגרת פעילותו, כולל התווית אסטרטגית סיכון וקביעת תיאבון הסיכון בהתאמה לאסטרטגיה הכוללת של הבנק, וכן לפקח אחר עמידת הבנק בעקרונות ובתיאבון הסיכון שקבע.

הנהלת הבנק מחויבת לניהול שוטף של הסיכונים המהותיים העומדים בפני הבנק, וליישום העקרונות שנקבעו על ידי דירקטוריון הבנק לטיפול בסיכונים אלה.

תרבות ארגונית לניהול הסיכונים והממשל התאגידי בבנק היא האמצעי המרכזי הקיים בבנק להפחתת סיכונים. ממשל תאגידי נאות תומך בקיום תרבות ניהול הסיכונים, והתהליכים לניהול ובקרת הסיכונים בבנק יעילים, מקיפים ומבטיחים את יציבותו לאורך זמן. תרבות סיכונים חזקה ותקשורת טובה בין שלוש קווי ההגנה הינם מאפיינים חשובים של ממשל ניהול סיכונים נאות. כלל הסיכונים אליהם חשוף מנהלים ומנטורים באופן שוטף ובצורה אפקטיבית על ידי היחידות הרלוונטיות.

לבנק תהליך מוסדר למיפוי וזיהוי הסיכונים הפרטניים הכרוכים בפעילותו, הנקבעים לפי סף מהותיות, בהתאם לפוטנציאל הנזק העלול להיגרם לבנק בתרחישים בעוצמות שונות. המהותיות נבחנת לפני הפעלת אמצעים להפחתת הסיכון הכוללים בין השאר: ניהול ובקרה. עקרונות הטיפול בסיכונים המהותיים השונים כפי שזוהו ומופן, לרבות, תיאבון הסיכון, אופן המדידה, הניטור המתמשך של פרופיל הסיכון של הבנק, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון, הניהול והמזעור של כל סיכון, מעוגנים במסמכי מדיניות ייעודיים.

לבנק מדיניות מסגרת כללית לניהול ובקרת הסיכונים, הכוללת בין השאר את הממשל התאגידי לניהול סיכונים, תיאבון הסיכון הכולל של הבנק מיפוי הסיכונים המהותיים, עקרונות המדידה וניהול הסיכונים, ומערך הדיווחים הנדרשים בשגרה ובחירום. כלל מסמכי המדיניות הייעודיים נדונים ומאושרים אחת לשנה על ידי הדירקטוריון.

המודל העסקי של הבנק מבוסס על אסטרטגיה עסקית, ועקרונות תיאבון הסיכון הכולל של הבנק.

הבנק פועל תחת מתווה של תוכנית אסטרטגית חמש שנתית. התוכנית האסטרטגית הנוכחית, אושרה בנובמבר 2016 ועקרונותיה פורסמו לציבור. התוכנית האסטרטגית מבוססת על שלושה עקרונות מרכזיים: צמיחה, בידול ויעילות, וגזרת תוכניות עבודה פרטניות ליחידות השונות.

הסיכון האסטרטגי-עסקי הינו בזמן אמת או סיכון עתידי, לרווחים, להון, למוניטין או למעמד הבנק, הנובע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות הבנק או התאמה לא נאותה של הבנק לשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל.

הסיכון האסטרטגי-עסקי גלום בכלל פעילויות הבנק, ומושפע הן מגורמים פנימיים (כגון: כשלי ממשל תאגידי, כשלי אשראי וחשיפות, סיכונים טכנולוגיים וגורמים נוספים) והן מגורמים חיצוניים (כגון: שינויי רגולציה, סיכונים תחרות, שינוי בהתנהגות הצרכנים, גורמים מאקרו כלכליים וגורמים נוספים).

הנהלת הבנק מבצעת מעקב שוטף אחר העמידה ביעדי תוכניות העבודה. החטיבה לבקרת סיכונים מקיימת תהליכים שוטפים לאתגור תוכניות העבודה והעמידה ביעדי התוכנית האסטרטגית.

סיכון האשראי הוא הסיכון המרכזי בפעילות התאגידיים הבנקאיים. בבנק מוטא סיכון זה לפעילות האשראי הקמעונאי ובפרט האשראי לדיוור, פעילות המאופיינת ברמת סיכון נמוכה יחסית. בהתאם לעקרונות התוכנית האסטרטגית החמש שנתית, פועל הבנק לשמירה על מעמדו כמוביל בתחום

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

הקמעונאי, וכן להגברת המיקוד והרחבת הפעילות במגזריים העסקיים. הבנק מנטר ומנהל את סיכוני תיק האשראי במגוון כלים, לרבות פיתוח והטמעה של מודלים מתקדמים. ראה בהרחבה בפרק סיכון האשראי להלן.

בתחום העסקי הבנק פועל תוך ביצוע שוטף של הערכות סיכון ברמת הלקוח וברמת הענף והמשק כולו (ריכוזיות ענפית). הפעילות בתחום זה מושפעת בשנים האחרונות מהרחבת פעילותם של הגופים המוסדיים וחברות הביטוח הממוקדות במתן אשראי בהיקפים משמעותיים ולזמן ארוך.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים הדרישה הרגולטורית המזערית ליחס כיסוי הנזילות הינה 100%. הבנק נמצא ביחסי נזילות גבוהים, עם מרווחי ביטחון הולמים וכן במבנה מקורות יציב.

חשיפת הבנק לפעילות בחוץ לארץ היא נמוכה וכן, פעילותו בתחום השקעות הנוסטרו, אשר נועדה ברובה להשקעת עודפי הנזילות, הינה בנכסים איכותיים עם סיכון אשראי מזערי.

ההתפתחויות הטכנולוגיות והעלייה ברמת התחכום של הגורמים הפועלים בתחום מתקפות הסייבר, מעלה את רמת הסיכון ובמקביל את עצימות הניהול והניטור של הסיכונים התפעוליים, סיכוני טכנולוגיית המידע וסיכוני אבטחת המידע והגנת הסייבר.

הקבוצה הבנקאית חשופה להשפעות שינויים רגולטוריים ושינויים מאקרו כלכליים בארץ ובעולם על פעילותה העסקית, בהתאם למתווה התוכנית האסטרטגית. הבנק בוחן, מנטר ונערך להשפעות אלה במסגרת פעילותו השוטפת ואומד את הסיכון גם תחת תרחישי קיצון.

סיכוני הציות והרגולציה מבטאים את הסיכון להשתתף עיצומים כספיים והליכי אכיפה אשר עלולים להינקט על ידי רשויות מוסמכות ועל ידי תביעות כנגד הבנק, וכן השלכות על סיכון המוניטין.

סיכון הוגנות (conduct risk), הנכלל בסיכון הציות - בתחום זה פועל הבנק לשמירה על מערכת יחסים הוגנת עם לקוחותיו ועם שאר מחזיקי העניין, ולהפחתת החשיפה להתממשותם של סיכונים ואירועי כשל בתחום. ההוגנות מהווה ערך בסיסי במסגרת הקוד האתי של הבנק.

בידי הבנק קיימת תשתית עסקית, משפטית ותפעולית לנהל את החשיפות ולבצע פעולות יזומות לצמצום הסיכון ו/או גידורו על מנת להגביל את החשיפה. לבנק יכולת לנהל באופן גמיש את הנכסים הפיזיים והן את הנכסים וההתחייבויות הפיננסיות, ולבצע שינויים בנכסי הסיכון ובהון תוך כדי הפעילות השוטפת, וזאת, על מנת לעמוד ביעדים האסטרטגיים.

תיאבון הסיכון וניהול הסיכונים

תיאבון הסיכון מגדיר את רמת הסיכון הכוללת שהבנק מעוניין ומסוגל לקחת על עצמו ומהווה קביעה ברמת-על. תיאבון הסיכון מגדיר היכן הבנק רוצה להימצא במונחים של תשואה (תמורה/תועלת) מול סיכון (עלות) במבט צופה פני עתיד. תיאבון הסיכון של הבנק נקבע לכל הסיכונים המהותיים באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות, כאשר המגבלות הכמותיות מוגדרות ברובן כשיעור של הון עצמי רובד 1 של הבנק. עבור מרבית הסיכונים נקבעו מגבלות למצב שוק רגיל, וכן למצב קיצון, וזאת בהסתמך על תוצאות תרחישי הקיצון השונים שעורך הבנק ובהתאם לאסטרטגיית הסיכון ועקרונות היסוד של התוכנית האסטרטגית והעסקית של הבנק ועל רמת הנזילות וההון הנדרשת לעמידה ביעדים האסטרטגיים. בכל שנה, מאתגר תיאבון הסיכון על ידי מנהל הסיכונים הראשי, הנהלה והדירקטוריון, לנוכח היעדים העסקיים שנקבעו בתוכנית העבודה, בהתאם לתוכנית האסטרטגית, לפרופיל הסיכון ולתוצאות תהליך הערכת ניהול הסיכונים האיכותי שמבצעים המנהלים בבנק. התהליך נועד לבחון את רמת הסיכונים השונים והצפי לכיוון התפתחותם במהלך השנה העוקבת. כתוצאה מכך, נתמכת האסטרטגיה העסקית של הבנק על ידי מסגרת תיאבון סיכון מתאימה, תוך כדי ניטור שוטף של פרופיל הסיכון והתראה במקרה שפרופיל הסיכון מגיע לגבולות תיאבון הסיכון שנקבע.

תרחישי קיצון

תרחישי קיצון הינם טכניקות לניהול סיכונים המשמשות להערכת החשיפה של הבנק לסיכונים, הן בראייה נוכחית והן בראייה צופה פני עתיד. תרחישי הקיצון מאפשרים הבנה של השפעת אירועי קיצון מסוגים שונים על יציבות הבנק. כמו כן, תרחישי הקיצון מהווים כלי נוסף, חשוב ומשלים לגישות, מדדים ומודלים במסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק. תוצאות תרחישי הקיצון משמשות את הבנק לאתגור תיאבון הסיכון ותכנון ההון, זיהוי מוקדי סיכון מהותיים וחולשות בתיק, ומהוות כלי תומך לקבלת החלטות עסקיות ואמצעי משלים למדידת סיכונים במודלים כמותיים לזיהוי סיכונים שאינם מזוהים במודל בשל מגבלות מובנות במודלים מסוג זה. לבנק מגוון רחב של מתודולוגיות חישוב לביצוע תרחישי קיצון, המחושבים על מנת לאמוד את פוטנציאל פגיעת הסיכונים השונים ביעדי העסקיים והפיננסיים של הבנק.

השימושים העיקריים של תרחישי הקיצון והעקרונות לקביעתם מעוגנים במסמך מדיניות מסגרת כללית לניהול ובקרת סיכונים. הבנק עושה שימוש נרחב בתוצאות תרחישי הקיצון על מנת לאמוד את פוטנציאל פגיעת הסיכונים השונים ביעדי העסקיים והפיננסיים, במסגרת תהליך תכנון ההון המהווה חלק ממסמך ה-ICAAP. תהליך ה-ICAAP בוחן האם לבנק די הון על מנת לעמוד בתוכנית האסטרטגית, המאוגדת על ידי שורה של תרחישי קיצון בדרגות חומרה שונות. תרחישי קיצון אלה פוגעים ברווחיות הבנק על ידי יצירת הפסדים פוטנציאליים לסיכונים המהותיים לפעילות: אשראי, ריכוזיות אשראי, שוק וריבית בתיק הבנקאי, תפעולי לרבות אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים וסיכונים נוספים. דגש רב ניתן בתרחישי הקיצון על תיק המשכנתאות של הבנק ופעילות האשראי העסקית שלו. תוצאות תכנון ההון של הבנק, שהוגשו לבנק ישראל בחודש דצמבר 2019, אשר בוצעו על נתוני המחצית השנייה של שנת 2019, בהתבסס על תוכנית העבודה של הבנק והתוכנית האסטרטגית ולאופק תכנון של שלוש שנים, מצביעות על כך כי בידי הבנק כרית ספיגה הנית מספקת להתמודדות עם מגוון הסיכונים הכרוכים בפעילות הבנק גם תחת אירועי קיצון.

בנוסף, בשנת 2019 בוצע תרחיש קיצון אחיד שעורך הפיקוח על הבנקים למערכת הבנקאית. בשנה זו, התרחיש מבוסס על התממשות תרחיש קיצון בתחום הסייבר, וזאת ביחס לתרחישים מאקרו כלכליים שבוצעו בשנים הקודמות המבוססים על שינויים במשתני המאקרו בתרחישים היפותטיים. מטרת תרחיש קיצון הסייבר הינה לבחון את עמידות הבנקים, התנהלותם ודרכי ההתמודדות שלהם עם הרכיב הטכנולוגי באירוע המשלב היבטים תפעוליים ועסקיים. התרחיש מתאר תקיפת סייבר היוצרת שיבוש נתוני יתרות העובר-ושב ופיקדונות של לקוחות קמעונאיים, הן במערכי הגיבוי של הבנק והן במערכת הייצור (כולל נתונים היסטוריים). תוצאות התרחיש האחד של הבנק שהוגשו לבנק ישראל בחודש דצמבר 2019, מעידות כי מידת הפגיעה של תרחיש זה בבנק, הינה נמוכה יחסית לרווח, הון, ונזילות הבנק.

מסמך הסיכונים

מסמך הסיכונים הרבעוני משמש כלי עזר עיקרי העומד לראשות הדירקטוריון, לסייע במילוי תפקידו בתחום ניהול ובקרת הסיכונים. המסמך מציג בצורה תמצית וברורה את פרופיל הסיכון על מנת לאפשר לדירקטוריון לעקוב את פעולות הנהלה ולוודא שהן עולות בקנה אחד עם תיאבון הסיכון ועם מסגרת ניהול הסיכונים שקבע.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

הערכת גורמי הסיכון

להלן מיפוי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי ההנהלה שמונו כאחראים (Risk Owner) לכל אחד מהם:

גורם הסיכון	מידת ההשפעה של גורם הסיכון	Risk Owner
השפעה כוללת של סיכונים אשראי	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה העסקית
סיכון בגין איכות לווים וביטחונות	נמוכה-בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות ענפית	נמוכה-בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	נמוכה	
סיכון בגין תיק המשכנתאות	נמוכה	
השפעה כוללת של סיכונים שוק	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
סיכון ריבית	נמוכה-בינונית	
סיכון אינפלציה	נמוכה-בינונית	
סיכון שערי חליפין	נמוכה	
סיכון נדילות	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
השפעה כוללת של הסיכון התפעולי	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון אבטחת מידע וסייבר	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון טכנולוגיית המידע	בינונית	מנהלת חטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ
סיכון משפטי	נמוכה-בינונית	יועצת משפטית ראשית
סיכון ציות ורגולציה	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון הלבנת הון ומימון טרור	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון חוצה גבולות	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון מוניטין ⁽¹⁾	נמוכה	מנהלת החטיבה לשיווק, פרסום ופיתוח עסקים
סיכון אסטרטגי-עסקי ⁽²⁾	נמוכה-בינונית	מנהל כללי

(1) הסיכון לפגיעה בתוצאות הבנק כתוצאה מפרסומים שליליים לגבי הבנק.
 (2) הגדרת הסיכון האסטרטגי-עסקי כוללת את תהליך תכנון וניהול ההון.

מידת ההשפעה של הסיכונים השונים בטבלה לעיל, נקבעה בהתאם להערכות ההנהלה כפי שהן נערכות מעת לעת. הערכות אלה, נעשות על פי ניטור מדדי הסיכון הכמותיים השונים שקבע הבנק, כולל הצפי לכיוון התפתחותם וכן בהתבסס על הערכה איכותית של תהליכי ניהול הסיכונים, ואפקטיביות מעגלי הבקרה בהתאמה לתהליך ותוצאות ה-ICAAP שביצע הבנק, בהובלת מנהלי הסיכונים של הבנק. במהלך שנת 2019, פרופיל הסיכונים של הבנק הינו נמוך יחסית ובדומה לפרופיל הסיכונים בסוף שנת 2018. סיכונים בעלי רמות סיכון שאינן נמוכות, נובעים ככלל, מסיכון מובנה בפעילות הבנק, והם בהלימה לעקרונות תיאבון הסיכון שהוגדר. פוטנציאל ההפסד מאירועים בלתי צפויים, ביחס להון ורווח הבנק, הינו נמוך. רוחניות הבנק היא יציבה, קרי תנודתיות הרווח נמוכה והכרית ההונית הזמינה לבנק הולמת גם בתרחישי קיצון. הבנק מקיים תהליכי זיהוי ומדידה של סיכונים על ידי שימוש במגוון שיטות ומתודולוגיות לאמידת רמות הסיכון והחשיפה שלו לסיכונים השונים במהלך עסקים רגיל ובתרחישי קיצון. הבנק מפעיל שיטות מדידה כמותיות (מודלים, מדדים, אינדיקטורים, ניתוחי רגישות, תרחישים ועוד) ושיטות מדידה איכותיות (הערכות מומחה וסקרים).

הבנק עוקב ובוחן את השפעת התפשטות נגיף הקורונה בסין, על הפעילות העסקית ככלל, ומוקדי הסיכון בפעילות הבנק בפרט. מוקד הסיכון המרכזי הינו השפעת עצירת הפעילות בסין על לקוחות האשראי, הפועלים מול ספקים באיזור זה. בשלב זה לא זוהתה השפעה על הבנק.

בנק מזרחי טפחות, בדומה למרבית הבנקים בישראל, נכלל ב"רשימה השחורה" שפורסמה על ידי המועצה לזכויות האדם של האומות המאוחדות, ביום 12 בפברואר 2020, רשימה הכוללת חברות הפועלות בשטחים מעבר לקו הירוק. פרסום זה עלול להשפיע על השיח התקשורתית ועל פעילותם של ארגונים שונים, לרבות גופי אנליזה ובעלי מניות בחוץ לארץ, פעילות אשר תשפיע על המגזר העסקי ככלל, לרבות המערכת הבנקאית. הבנק פועל לעניין זה בשיתוף עם איגוד הבנקים ובנק ישראל, ובשלב זה אין לבנק יכולת להעריך את ההשפעה על פעילות הבנק.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אשראי

תיאור הסיכון

סיכון אשראי הוא הסיכון שלווה או צד נגדי של הבנק לא יעמוד בהתחייבותיו כלפי הבנק. סיכון זה מושפע ממספר גורמים עיקריים: סיכון עסקי הנובע מפעילותו של הלקוח, סיכונים ריכוזיות הנובעים מחשיפת יתר ללווה/קבוצת לווים ולענפי משק, סיכון ריכוזיות גאוגרפית, סיכון הנובע משינויים אקסוגניים, סיכונים אשראי בחוץ לארץ וסיכונים תפעוליים, שלהתממשותם יש השלכות על סיכונים האשראי. כמו כן, לסיכון זה יש קשרי גומלין עם מספר סיכונים נוספים כגון, סיכון השוק והריבית, סיכון הנדלואות, סיכונים ציות וסיכונים נוספים.

תיאור תיאבון הסיכון ועקרונות לניהולו

ניהול סיכון האשראי בבנק מתבצע בהתאם להוראה מספר 311 - "ניהול סיכונים אשראי" של בנק ישראל. דירקטוריון הבנק הגדיר את מדיניות האשראי, הנגזרת מהיעדים ומהאסטרטגיה העסקית של הבנק, תוך מתן דגש לתמורות המאקרו כלכליות בארץ ובעולם ולהשלכותיהן על סיכון האשראי. מדיניות האשראי כוללת, מסמכי מדיניות נוספים הדנים בסיכונים הרלבנטיים לפעילות האשראי של הבנק, ובהם: מדיניות ריכוזיות האשראי, המבטיחה כי רמת ריכוזיות האשראי של הבנק מנוהלת ומנוטרת ברמה שוטפת, מדיניות הנגזרים, הקובעת את העקרונות לניהול וניטור לקוחות הבנק הפועלים בנגזרים ובניירות ערך, מדיניות הביטחונות הקובעת את העקרונות הנדרשים לשם ניהול ביטחונות הלקוחות, מקדמי הביטחון הנדרשים לפי סוגי עסקאות וגורמי סיכון שונים, ומדיניות הסיכונים הסביבתיים. תיאבון הסיכון מורכב משורה ארוכה של מדדים וגורמי סיכון הרלבנטיים לפעילות הבנק באשראי, ביניהם: ענפי משק, קבוצות לווים, גורמי סיכון בתיק המשכנתאות, סוגי פעילות ייחודיים, דירוג הלקוחות, פעילות בחוץ לארץ וגורמי סיכון נוספים הרלבנטיים לפרופיל סיכון האשראי ולפעילותו העסקית של הבנק. סיכון האשראי מנוטר גם לפי שורה של תרחישי קיצון, האומדים את פוטנציאל ההשפעה של אירועי קיצון על תיק האשראי של הבנק. וזאת, בין השאר כדי לבחון את עמידות הון הבנק באירועי קיצון שונים, וכחלק מתהליך אמידת ההון הפנימי (ICAAP).

המעקב אחר פרופיל הסיכון, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע, מבוצע בתדירות שהוגדרה במסגרת מדיניות האשראי, והעמידה בו מדווחת להנהלת ודירקטוריון הבנק. במסגרת מדיניות האשראי של הבנק נקבעו עקרונות וכללים להעמדת אשראי וניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו, ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות וכללים אלה מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים, הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלווים, והן ברמה של ענפי משק וסקטורים עסקיים. מדיניות האשראי נבחנת במהלך השנה לאור התפתחויות בסביבה העסקית בה פועל הבנק ובה פועלים לקוחותיו, ובהתאמה נערכים בה עדכונים.

שלושת קווי הגנה בתחום האשראי :

קו הגנה ראשון - קווי העסקים בתחום האשראי בבנק

מבנה קווי העסקים בתחום האשראי מושתת על שלוש חטיבות, הכפופות למנהל הכללי, כמפורט להלן:

החטיבה הקמעונאית

בחטיבה זו מרוכזת פעילות האשראי הבנקאית של לקוחות פרטיים לרבות תחום המשכנתאות, ופעילותם של לקוחות עסקיים קטנים. סניפי הבנק ומרכזי העסקים פועלים אף הם במסגרת חטיבה זו באמצעות שמונה מרחבים.

החטיבה לבנקאות עסקית

בחטיבה זו מרוכזות מרבית הפעולות הבנקאיות של לקוחות עסקיים (לרבות מענף הנדל"ן והבינוי) עם היקף פעילות בינוני ומעלה.

החטיבה הפיננסית

בתחום האשראי, החטיבה הפיננסית מרכזת את הבנקאות הפרטית והפעילות הבינלאומית באמצעות יחידות הבנקאות הפרטית בארץ ובאמצעות השלוחות וחברות הבנות בחוץ לארץ.

לפירוט אודות מאפייני הלקוחות בכל אחד ממגזרים אלו ראה פרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי (תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות) לעיל.

באחריות היחידות המקצועיות של כל אחד ממגזרי הלקוחות הללו לבדוק באופן שוטף ולבצע מעקב ובקרה על החשיפה ללקוחות ומגזרי הפעילות שבאחריותן. בקו הגנה זה, קיימות יחידות בקרה ספציפיות כדוגמת הבקרים החטיבתיים ופונקציות בקרה נוספות. פעילות זו מעוגנת בנהלים ייעודיים המבטיחים יישום של העקרונות שנקבעו לניהול הסיכון.

קו הגנה שני - בקרת סיכונים - החטיבה לבקרת סיכונים פועלת כ"פונקציית ניהול הסיכונים" בלתי תלויה של הבנק ובכך משמשת כקו הגנה שני במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים. פעילותה כוללת בין השאר, הערכה בדיעבד, ללא תלות בגורמים המאשרים אשראי בבנק, את טיב הלווה ואיכות תיק האשראי של הבנק וכתובת חוות דעת בלתי תלויה לאשראי ללקוחות מהותיים, כחלק מתהליך אישור האשראי.

קו הגנה שני - חשבונאי ראשי - החשבונאי הראשי אחראי על סיווג אשראי, קביעת הפרשות להפסדי אשראי, ואתגור תהליכי האיתור וההצפה של חובות בעייתיים.

קו הגנה שני - החטיבה המשפטית - אחראית על הוראות החקיקה והשינויים בחקיקה המשפיעים על פעילות הבנק ומתן ייעוץ משפטי שוטף ליחידות הבנק, כמו כן, ריכוז הטיפול בתביעות נגד הבנק.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית - הביקורת הפנימית משמשת כקו הגנה שלישי במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, ופועלת על פי תוכנית העבודה לביצוע ביקורת על פעילות האשראי של הבנק.

הבנק פועל במספר מישורים כדי לעקוב ולהפחית את סיכון האשראי ככל שניתן, החל בשלב אישור האשראי, תוך מתן דגש לביטחונות הנדרשים, והתניות הפיננסיות שנקבעו בהתאם לנהלים, לסמכויות ומדיניות הפיזור שהוגדרו בבנק, ועד לבקרות השוטפות המבוצעות ביחידות העסקיות וביחידות הבקרה הייעודיות, הפועלות בתוך הקווים העסקיים. זאת, תוך השקעת מאמץ מתמיד לשיפור המקצועיות והמומחיות של העוסקים בתחום האשראי

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

באמצעות קורסים והדרכות בנקאיות ובאמצעות השתלמויות וימי עיון מקצועיים בכל הרמות. במקביל, מושקעים אמצעים רבים לשיפור ולשכלול כלי הבקרה ומערכות המידע הממוחשבות, העומדים לרשות מקבלי ההחלטות בתחום האשראי.

ההשפעה הכוללת של סיכון האשראי, נותרה בשנת 2019 ברמה נמוכה-בינונית, כאשר רמת הסיכון בתיק ההלוואות לדיוור היא נמוכה. מרבית לקוחות החטיבה הקמעונאית (הן עסקים קטנים והן משקי בית) מדורגים במודלים מתקדמים ייעודיים. במהלך שנת 2019, המשיך הבנק בתהליכי יישום, הטמעה ושימושיות של המודלים המתקדמים לטובת ניתוח וניהול מיטבי של האשראי הקמעונאי, לרבות עדכון והגדרה מחדש של מדדי הסיכון. הניהול השוטף בפועל בחטיבה הקמעונאית מבוסס בעיקרו על מערכת המדח"ם (מערכת דירוג, חיתום וניהול מתקדם). כחלק ממהלך זה קיימת במרכז ההדרכה של הבנק פעילות ייעודית להטמעת מגוון השימושים בתוצאות המודלים בסניפים. לפרטים נוספים בדבר התהליכים העיקריים הכרוכים בפעילות ניהול ובקרת סיכון האשראי בבנק, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

טיפול באשראי בעייתי ובגביית חובות - הטיפול באיתור אשראי בעייתי ובניהולו דורש התמקדות והתמקצעות מיוחדות, בשונה מהדרג המאשר או המספיל באיצוץ האשראי ובקבלת הבטחות. האיתור הראשוני מבוצע לרוב באופן ממוכן, ביחידות ייעודיות לאיתור ובקרה. הטיפול בלקוחות שאותרו נעשה בסקטור לקוחות מיוחדים בחטיבה העסקית.

על מנת לאתר את סיכונים האשראי המתממשים או העלולים להתממש בבנק, מתקיים בבנק, כאמור, מהלך שוטף לבחינה ולאיתור של חובות, על פי תבחינים שהוגדרו. חלק מהתבחינים מחייבים סיווג של החוב כבעייתי, וחלק מהתבחינים מהווים התרעה ומותירים שיקול דעת בידי הגורם המקצועי. החובות נבחנים על פי מדרג סמכויות שהוגדר בנהלי הבנק. מדרג הסמכויות כולל סמכויות אישיות, המתחילות בעובדים בסניפים ובמטה, וממשיך בסמכויות בדרגים גבוהים יותר לעניין הסיווגים וההפרשות. בהנהלות המרחבים וביחידות ייעודיות במטה, מתנהל תהליך בקרה מובנה ובלתי תלוי. החשובאי הראשי מהווה קו שני בתהליך הסיווג וההפרשה ואחריותו בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 311 הינה להיות הגורם הבלתי תלוי לסיווג וקביעת ההפרשה להפסדי אשראי.

מערכת המחשב התומכת ביישום הוראות מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי, לרבות בתהליכי האיתור והבקרה, מבצעת בחינות לוגיות על פי קריטריונים, וקובעת ברירות מחדל לסיווג חובות כחובות בהשגחה מיוחדת, נחותים, פגומים או בארגון מחדש, על פי המתחייב.

איתור הלוואות לדיוור (משכנתא) בעלות מאפייני סיכון נעשה באופן אוטומטי ובאמצעות איתור תבחיני פיגור ותבחינים איכותיים אחרים. בשלבי הפיגור הראשונים מפעיל הבנק בעיקר הליכי גביה אוטומטיים. בהמשך מופעלים הליכים יזומים פנימיים וחיצוניים לרבות הליכים משפטיים ככל שיש צורך בכך.

לפרטים בדבר חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי ראה ביאור 1.d.6 לדוחות הכספיים ופרק סיכון אשראי בדוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

הגילוי על סיכון האשראי בגין חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים ניתן בהתייחס לכל קבוצת לווים אשר חובתה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 313, עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313).

נכון ליום 31 בדצמבר 2019 לא קיימת בבנק קבוצת לווים העומדת בתנאי המוזכר לעיל.

פעילות הבנק עם קבוצות לווים גדולות מתבצעת בכפוף למספר עקרונות, שנועדו לצמצם את מידת הסיכון בפעילות זו:

- עיקר הפעילות בקבוצות הלוים מתבצעת מול חברות ציבוריות, ותיקות ומובילות בתחומן.
- עיקר האשראי ניתן לטווחים קצרים ובינוניים, ומשרת פעילות שוטפת של החברות.
- האשראי מפוזר בין חברות הקבוצה הפועלות בתחומי פעילות שונים ובענפי משק נפרדים.
- האשראי ניתן במידת האפשר לחברות שונות שאין ביניהן תלות, התניות או ערבויות הדדיות.

להלן הצעדים בהם נוקט הבנק לצורך ניהול החשיפות לקבוצות לווים:

- קביעת התניות פיננסיות בהתאם לצורך.
- העמדת האשראי כנגד ביטחונות, ככל שניתן, ומעקב הדוק אחר החשיפה שאינה מובטחת בביטחונות.
- מעקב שוטף אחר פעילות החברה ותוצאותיה הכספיות.
- ניסור הדוק של עמידת חברות קבוצת הלוים בהתניות הפיננסיות, אם וכאשר נקבעו להן.

לווים גדולים

להלן החלוקה הענפית של 6 הלווים הגדולים בקבוצה ליום 31 בדצמבר 2019 (במיליוני שקלים חדשים):

לווה מספר	ענף משק	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽¹⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
1.	בינוי	248	655	903
2.	בינוי	249	636	885
3.	גופים מוסדיים	12	697	709
4.	בינוי	88	589	677
5.	בינוי	82	562	644
6.	שאר תעשייה	3	641	644

(1) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים בניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

מימון ממונף

מימון ממונף הינו מימון אשראי המועמד ללקוח ועומד באחד משני התבחינים הבאים:

1. אשראי למטרת עסקה הונית יוגדר כאשראי העומד באחד מהכללים הבאים:

- אשראי למטרת עסקה הונית (כהגדרתה להלן), ובלבד שיתרת האשראי כאמור גבוהה מ-0.5% מהון הבנק או מ-35 מיליוני שקלים חדשים, לפי הגבוה מביניהם.
- אשראי למימון רכישת זכויות הונית בתאגיד בנקאי אחר או בתאגיד החזקה בנקאית, ובלבד שיתרת האשראי כאמור גבוהה מ-35 מיליוני שקלים חדשים.
- אשראי נוסף שהועמד ללווה במועד מאוחר ממועד מימון העסקה ההונית, אם פירעון האשראי מבוסס בעיקרו על תזרים מזומנים הנובע מהזכויות ההונית שרכישתם מומנה על ידי התאגיד הבנקאי.

"עסקה הונית": עסקה שמטרתה אחת מהבאות:

- רכישה עצמית - רכישה או רכישה חוזרת, על ידי הלווה, של ההון העצמי המונפק של הלווה (לרבות תוכנית לרכישת מניות עבור עובדים).
- רכישת תאגיד אחר - רכישה של זכות הונית כלשהי בתאגיד אחר, או רכישה של כלל נכסים או של חלק משמעותי מהנכסים בתאגיד אחר.
- חלוקת הון - תשלום דיבידנד או עסקה אחרת שמטרתה להגדיל את הערך לבעלי המניות.

עסקה הונית לעניין מימון ממונף, הינה עסקה בה יתרת האשראי גבוהה מ-0.5% מהון הבנק ושיעור המימון בה גבוה מ-50%.

2. מימון לחברות ממונפות - הינו מתן אשראי לחברות בעלות מאפיינים המצביעים כי שינוי לרעה בסביבה הכלכלית הגלובלית או הייחודית למגזר בו הן פועלות, עלול להשפיע באופן משמעותי על כושר החזר האשראי לבנק. הבנק קבע קריטריונים המגדירים את האשראי הנכלל בקטגוריה זו, המבוססים על דירוג סיכון האשראי של הלקוח העסקי כפי שהוא בא לידי ביטוי במודל הדירוג של הבנק, וכן על מדדים למינוף (לחריגה גבוהה משמעותית מהנורמות המקובלות בענף) שנקבעו על בסיס יחסים פיננסיים מקובלים בקרב לקוחות הבנק בעלי אשראי מהותי בענפי משק עיקריים בהם פועל הבנק. המדדים למינוף וענפי המשק נבחנים בהתאם לשינויים בסביבה העסקית ובמידת הצורך נערכים בהם שינויים. כל לווה שהוצף בגין אחד או יותר מהקריטריונים שנקבעו נבחן פרטנית בפורום מימון ממונף, בו משתתפים נציגים מהחטיבה לבנקאות עסקית, החטיבה לבקרת סיכונים והחטיבה לחשבונאות ודיווח כספי, בו נבדקים תמורות ושינויים בפרמטרים הכספיים של החברה ושל הסביבה הכלכלית בה היא פועלת.

להלן פרטי חשיפות הבנק לאשראי העונה להגדרת מימון ממונף:

אשראי למטרת עסקאות הונית (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2018				31 בדצמבר 2019				ענף משק של הנרכשת
הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
-	83	28	55	-	-	-	-	מידע ותקשורת
-	-	-	-	-	153	-	153	מסחר
-	83	28	55	-	153	-	153	סך הכל

אשראי לחברות ממונפות (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2018				31 בדצמבר 2019				ענף משק של הלווה
הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
1	61	-	61	-	-	-	-	תעשייה וחרושת
-	-	-	-	16	76	40	36	מים
-	420	-	420	-	355	-	355	בינוי ונדל"ן
-	282	46	236	22	354	85	269	מסחר
-	130	90	40	-	131	86	45	מידע ותקשורת
6	156	-	156	3	124	-	124	שירותים פיננסיים
-	76	5	71	-	142	8	134	שירותים ציבוריים וקהילתיים
7	1,125	141	984	41	1,182	219	963	סך הכל

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

התפתחות בסיכון אשראי בעייתי

להלן תמצית נתוני סיכון האשראי הבעייתי הכולל ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

סיכון אשראי כולל		
31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
		סיכון אשראי בעייתי:
1,165	1,328	סיכון אשראי פגום
152	242	סיכון אשראי נחות
1,251	1,476	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת - לדיור
521	833	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת - אחר
3,089	3,879	סך הכל סיכון אשראי בעייתי

השינויים העיקריים בסיכון האשראי הנחות והפגום נובעים מסיווג של לקוחות נחותים כפגומים. העלייה בסיכון האשראי בהשגחה מיוחדת לדיור מיוחסת לעלייה בהיקף תיק המשכנתאות. העלייה בסיכון האשראי בהשגחה מיוחדת נובעת מסיווג של מספר לקוחות בודדים.

להלן מדדי סיכון עיקריים הנוגעים לאיכות אשראי (באחוזים):

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
0.6	0.6	שיעור יתרת אשראי לציבור - פגום מיתרת האשראי לציבור
1.5	1.7	שיעור יתרת אשראי לציבור - פגום מיתרת האשראי שאינו לדיור
2.4	3.0	שיעור יתרת אשראי לציבור בעייתי מיתרת האשראי שאינו לדיור
0.7	0.7 ⁽²⁾⁽⁴⁾	שיעור יתרת האשראי לדיור שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור ⁽²⁾⁽⁴⁾
1.2	1.4	שיעור סיכון אשראי בעייתי מסיכון אשראי כולל בגין הציבור

(1) שיעור זה שאינו לדיור זניח.

לפרטים נוספים ראה גם מידע מפורט בפרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי לעיל.

להלן ריכוז חובות פגומים בארגון מחדש שבוצעו או כשלו (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2018		31 בדצמבר 2019		
יתרת חוב רשומה	יתרת חוב רשומה	יתרת חוב רשומה	יתרת חוב רשומה	
לאחר ארגון מחדש	לפני ארגון מחדש	לאחר ארגון מחדש	לפני ארגון מחדש	
288	291	122	123	ארגונים מחדש שבוצעו

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
יתרת חוב רשומה	יתרת חוב רשומה	
10	11	ארגונים מחדש שכשלו

לפרטים נוספים ראה ביאור 30 ב.2.ג לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

ניתוח השינויים בחובות פגומים

להלן תנועה ביתרת חובות פגומים וחובות פגומים בארגון מחדש (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019			תנועה בחובות הפגומים בגין אשראי לציבור ⁽⁴⁾
סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	פרטי	מסחרי	
723	103	620	1,101	137	964	יתרת חובות פגומים לתחילת השנה
651	98	553	698	101	597	חובות שסווגו כפגומים במהלך השנה
(31)	(17)	(14)	(116)	(20)	(96)	חובות שחדרו לסיווג שאינו פגום במהלך השנה
(100)	(20)	(80)	(138)	(24)	(114)	חובות פגומים שנמחקו
(166)	(30)	(136)	(297)	(54)	(243)	חובות פגומים שנפרעו
24	3	21	26	2	24	שינויים אחרים
1,101	137	964	1,274	142	1,132	יתרת חובות פגומים לסוף השנה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019			מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש ⁽⁴⁾
סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	פרטי	מסחרי	
155	50	105	348	58	290	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה
238	17	221	95	41	54	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך השנה
(3)	(2)	(1)	(6)	(1)	(5)	חובות שחדרו לסיווג שאינו פגום בשל ארגון מחדש עוקב
(18)	(5)	(13)	(34)	(17)	(17)	חובות בארגון מחדש שנמחקו
(28)	(5)	(23)	(86)	(15)	(71)	חובות בארגון מחדש שנפרעו
4	3	1	14	(1)	15	שינויים אחרים
348	58	290	331	65	266	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף השנה

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי הבעייתי ראה ביאורים 13 ו-30 לדוחות הכספיים.

ניתוח הפרשה להפסדי אשראי

להלן ניתוח התנועה ביתרת הפרשה בהפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019						יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת תקופה
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	
766	644	263	1,673	4	1,677	הוצאות בגין הפסדי אשראי
222	44	101	367	(3)	364	מחיקות חשבונאיות
(237)	(15)	(155)	(407)	-	(407)	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
114	1	64	179	-	179	מחיקות חשבונאיות נטו
(123)	(14)	(91)	(228)	-	(228)	
865	674	273	1,812	1	1,813	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף תקופה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018						יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת תקופה
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	
699	630	245	1,574	1	1,575	הוצאות בגין הפסדי אשראי
164	36	107	307	3	310	מחיקות חשבונאיות
(199)	(24)	(153)	(376)	-	(376)	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
102	2	64	168	-	168	מחיקות חשבונאיות נטו
(97)	(22)	(89)	(208)	-	(208)	
766	644	263	1,673	4	1,677	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף תקופה

לפרטים נוספים בדבר הפרשה להפסדי אשראי ראה ביאורים 13 ו-30 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן מדדי סיכון עיקריים הנוגעים להפרשה להפסדי אשראי (באחוזים):

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
0.9	0.9	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור
0.7	0.7	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
שנה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	
0.2	0.2	שיעור הוצאות הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו
0.1	0.1	שיעור המחיקות נטו מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו
0.2	0.2	שיעור הוצאות הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, נטו
0.4	0.5	מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדיור ⁽⁴⁾
0.1	0.1	שיעור המחיקות נטו מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, נטו

(1) השיעור בגין הלוואות לדיור בגין אשראי הינו זניח.

לפרטים בדבר שינויים ברכיבי ההפרשה להפסדי אשראי ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר לעיל.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)⁽⁴⁾

מגזר משקי הבית הינו מנוע צמיחה מרכזי ומהווה חלק משמעותי מהתוכנית האסטרטגית של הבנק לשנים 2017-2021. מגזר הלקוחות הפרטיים מאופיין ברמת פיזור גבוהה - הן בכמות הלקוחות והן באזור הגיאוגרפי. מרבית הלקוחות במגזר זה הינם שכירים, בעלי חשבון יחיד או משק בית משותף. מיתון בפעילות הריאלית מהווה גורם סיכון עיקרי בפעילות משקי הבית ועלייה בשיעור האבטלה עלולה להגדיל את היקף הלקוחות שייקלעו לקשיים.

מדיניות האשראי ונהלי העבודה לעניין מתן אשראי, לרבות ללקוחות פרטיים, כוללים הנחיות וקווים מנחים לעניין חיתום אשראי והתאמתו לצרכי הלקוח וליכולת החזר שלו; בחינת מטרת האשראי, שיעור המימון המבוקש, תקופת הלוואה, ניתוח כושר החזר ומקורות החזר של הלקוח ביחס לכלל חביונותיו. זאת, תוך בחינת פרמטרים כלכליים שונים של הלקוח ובהתבסס בין השאר על הכנסה קבועה⁽²⁾ של הלקוח, פאסיבה משועבדת או פנויה, הכרות וניסיון העבודה המצטבר עמו.

הבנק עוקב באופן רציף אחרי רמת הסיכון בתיק האשראי לפרטיים, בין השאר באמצעות מודל פנימי לדירוג אשראי ללקוחות פרטיים; מעקב, ניטור וניתוח של הוצאות בגין הפסדי אשראי; וכן באמצעות ביצוע מבחני קיצון מגוונים ובהם מבחני קיצון בהתאם להנחיות בנק ישראל, הכוללים תרחישים כגון מיתון במשק, גידול משמעותי בשיעור האבטלה ועלייה ברמת הריבית.

להלן פרטים על סיכון אשראי לאנשים פרטיים - יתרות ומאפייני סיכון שונים (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר		
2018	2019	
		חובות
2,158	2,133	יתרות עובר ושב
3,768	3,973	יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
1,038	671	הלוואות לרכב - ריבית משתנה
734	926	הלוואות לרכב - ריבית קבועה
11,557	12,515	הלוואות ואשראי אחר - ריבית משתנה
218	258	הלוואות ואשראי אחר - ריבית קבועה
19,473	20,476	סך הכל חובות (אשראי מאזני)
		מסגרות לא מנוצלות, ערביות והתחייבויות אחרות
3,998	4,172	מסגרות עובר ושב לא מנוצלות
6,238	6,627	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
228	187	ערביות
32	33	התחייבויות אחרות
10,496	11,019	סך הכל מסגרות לא מנוצלות, ערביות והתחייבויות אחרות (אשראי חוץ מאזני)
29,969	31,495	סך הכל סיכון האשראי לאנשים פרטיים
		מזה:
492	469	הלוואות בולט/בלון ⁽³⁾
		תיק נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות כנגד סיכון האשראי⁽⁴⁾
		תיק נכסים פיננסיים:
3,392	3,723	פיקדונות
205	219	ניירות ערך
388	328	נכסים כספיים אחרים
697	515	בטוחות אחרות ⁽⁵⁾
4,682	4,785	סך הכל תיק נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות כנגד סיכון האשראי

(1) כהגדרתם בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 451.

(2) לצורך מדידת ההכנסה הקבועה בחשבון הלקוח, משתמש הבנק בנתוני "מחזור זכות" בחשבון הכוללים בין השאר משכורות וקצבאות קבועות.

(3) הלוואות בהן ניתן גרייס על הקרן לתקופה של מעל שנה.

(4) הסכומים המוצגים הינם תיק הנכסים הפיננסיים ובטוחות אחרות עד לגובה חובות הלקוח, בלבד.

(5) הביטוחות הינם לאחר מקדם בטחון בהתאם למקדמי הבנק הנלקחים בחשבון בעת מתן האשראי. עיקר הקיטון נובע מעדכון כלפי מטה של מקדמי הביטחון של כלי רכב וגיל הרכב המרבי הנלקח בחישוב השווי לביטחון.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן פילוח לפי גודל חבות הלווה⁽¹⁾:

ליום 31 בדצמבר 2018				ליום 31 בדצמבר 2019				תקרת אשראי וסיכון אשראי (באלפי שקלים חדשים)	
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	מספר לווים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	מספר לווים		
499	379	120	285,838	632	353	279	288,830	10	עד
1,245	733	512	86,685	1,280	758	522	89,176	20	מעל 10
3,340	1,901	1,439	116,155	3,409	1,953	1,456	118,756	40	מעל 20
6,788	3,183	3,605	119,492	7,100	3,312	3,788	124,993	80	מעל 40
8,353	2,581	5,772	77,773	8,860	2,786	6,074	82,664	150	מעל 80
7,777	1,422	6,354	38,606	8,324	1,570	6,754	41,128	300	מעל 150
1,969	298	1,672	3,827	1,890	287	1,603	3,999		מעל 300
29,969	10,496	19,473	728,376	31,495	11,019	20,476	749,546		סך הכל

(1) מספר הלווים הינו לפי סך סיכון האשראי המאזני והחוץ מאזני.

להלן התפלגות אשראי מאזני לפי גובה ההכנסה הקבועה⁽¹⁾ בחשבון:

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 בדצמבר 2019		גובה הכנסה
ב- %	במיליוני ש"ח	ב- %	במיליוני ש"ח	
6.8	1,316	7.8	1,601	חשבונות ללא הכנסה קבועה לחשבון
29.0	5,654	26.4	5,402	נמוכה מ-10 אלפי ש"ח
37.5	7,307	37.9	7,768	הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח ונמוכה מ-20 אלפי ש"ח
26.7	5,196	27.9	5,705	בגובה 20 אלפי ש"ח ומעלה
100.0	19,473	100.0	20,476	סך הכל

(1) לצורך מדידת ההכנסה הקבועה בחשבון הלקוח, משתמש הבנק בנתוני "מחזור זכות" בחשבון הכוללים בין השאר משכורות וקצבאות קבועות.

להלן התפלגות אשראי מאזני לפי התקופה הנותרת לפירעון⁽¹⁾:

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 בדצמבר 2019		תקופה לפירעון
ב- %	במיליוני ש"ח	ב- %	במיליוני ש"ח	
26.5	3,584	25.5	3,669	עד שנה
34.3	4,642	33.4	4,805	מעל שנה ועד 3 שנים
17.7	2,395	18.4	2,640	מעל 3 שנים ועד 5 שנים
10.3	1,399	10.5	1,513	מעל 5 שנים ועד 7 שנים
11.3	1,526	12.2	1,743	מעל 7 שנים ⁽²⁾
100.0	13,547	100.0	14,370	סך הכל

(1) ללא ע"ש וכרטיסי אשראי.

(2) בעיקר הלוואות לשכירים עובדי מדינה, בהן החזר ההלוואה מנוכה באופן ישיר מהשכר של הלקוח ורמת הסיכון בהן נמוכה באופן משמעותי מהלוואות דומות לאותה תקופה.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן סיכון אשראי בעייתי לפני הפרשה להפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 31 בדצמבר 2019		
סיכון אשראי ⁽¹⁾			סיכון אשראי ⁽¹⁾		
כולל	חוץ מאזני	מאזני	כולל	חוץ מאזני	מאזני
233	4	229	234	3	231
0.78%	0.04%	1.18%	0.74%	0.03%	1.13%

יתרת סיכון אשראי בעייתי
שיעור סיכון אשראי בעייתי⁽²⁾

(1) אשראי מאזני וחוץ מאזני לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בסחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה וקבוצת לווים.

(2) היחס בין סיכון האשראי הבעייתי לסך סיכון האשראי לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.

להלן שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי לאנשים פרטיים (במונחים שנתיים):

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2018	2019
0.56%	0.49%

שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך אשראי לציבור לאנשים פרטיים

נתוני סיכון אשראי לאנשים פרטיים מראים כי :

- סך חובות לאנשים פרטיים (אשראי מאזני) גדל בשיעור של 5.2% לעומת 31 בדצמבר 2018, בעיקר עקב גידול בהלוואות ואשראי אחר.
- לא חלו שינויים מהותיים בהתפלגות החובות לאנשים פרטיים בשנת 2019.

להלן התפלגות החובות ליום 31 בדצמבר 2019:

10.4%	חשבונות עובר ושב
19.4%	כרטיסי אשראי
7.8%	הלוואות לרכב
62.4%	הלוואות ואשראי אחר

- כנגד 23.3% מסך כל החובות (אשראי מאזני) ליום 31 בדצמבר 2019, קיימים נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות, בחשבון הלקוח (לעומת שיעור של 24% ליום 31 בדצמבר 2018).

לאור מאפייני הסיכון במגזר, שיעור הפרשה הקבוצתית האיכותית לאנשים פרטיים הינו גבוה ביחס למגזרים האחרים, וזאת בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים.

סיכון אשראי בענף המשק בינוי ונדל"ן בישראל

פעילות האשראי בענף זה מהווה רכיב משמעותי בפעילות האשראי של החטיבה העסקית. במימון ענף הבנייה והנדל"ן נעשה שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים לבנק בתהליך קבלת ההחלטות למתן ליווי פיננסי לפרויקטים השונים. מימון בנייה נעשה תוך התמקדות בעיקר בענף הבנייה למגורים באזורי הביקוש במרכז הארץ וברמות מחירים בינוניות. כמו כן, מתבצעת הקצאה מבוקרת של המימון בין איזורים גיאוגרפיים, גם בהתאם לביקושים הרלבנטיים. במתן אשראי לבנייה מתמקד הבנק בשיטת הליווי הפיננסי (ליווי סגור). יישום השיטה מיועד להקטין את החשיפה לסיכונים במתן האשראי, שכן היא מעגנת מעקב שוטף וצמוד על הפרויקטים הממומנים, הן לפני העמדת האשראי, והן במהלך ליווי הפרויקט, תוך ניתוק הפרויקט הממומן מהסיכונים העסקיים הטמונים בפעילויות האחרות של הזים - הלווה. הבנק נעזר במפקחי בנייה חיצוניים, ומסתמך בין היתר, על שיעבוד המקרקעין נשוא הפרויקט, כביטחון לאשראי. מתן האשראי במסגרת הליווי הפיננסי מבוצע רק במרכזי העסקים ובסניפים בעלי התמקצעות בנושא, ובפיקוח של סקטור הנדל"ן והבנייה. כמו כן, קבע הבנק מדיניות וכללים למימון עסקאות נדל"ן מסוגים אחרים כגון מימון נדל"ן מניב, קבוצות רכישה, פינוי בינוי, תמ"א 38 ועוד.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן פרטים על סיכון אשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי סוג ביטחון הנדל"ן (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2019						
סיכון אשראי לציבור ⁽⁴⁾						
יתרת הפרשה להפסדי אשראי		סיכון אשראי כולל בעייתי		סיכון אשראי		
סיכון אשראי	סיכון אשראי מאזני	בעייתי אחר ⁽⁴⁾	פגום	כולל	חוץ מאזני ⁽³⁾	מאזני ⁽²⁾
34	74	51	30	25,850	16,332	9,518
2	47	362	80	7,254	1,171	6,083
36	121	413	110	33,104	17,503	15,601
18	38	55	117	5,102	2,998	2,104
54	159	468	227	38,206	20,501	17,705
35	73	61	13	22,830	14,224	8,606

בביטחון נדל"ן בישראל:

לדיוור

למסחר ולתעשייה

סך הכל בביטחון נדל"ן בישראל:

שאינו בביטחון נדל"ן בישראל

סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל

מזה: מיועד לליווי פרויקטים

31 בדצמבר 2018						
סיכון אשראי לציבור ⁽⁴⁾						
יתרת הפרשה להפסדי אשראי		סיכון אשראי כולל בעייתי		סיכון אשראי		
סיכון אשראי	סיכון אשראי מאזני	בעייתי אחר ⁽⁴⁾	פגום	כולל	חוץ מאזני ⁽³⁾	מאזני ⁽²⁾
24	71	33	31	23,071	13,167	9,904
2	68	6	52	5,862	1,013	4,849
26	139	39	83	28,933	14,180	14,753
13	42	69	146	5,169	2,908	2,261
39	181	108	229	34,102	17,088	17,014
26	70	26	1	20,681	11,470	9,211

בביטחון נדל"ן בישראל:

לדיוור

למסחר ולתעשייה

סך הכל בביטחון נדל"ן בישראל:

שאינו בביטחון נדל"ן בישראל

סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל

מזה: מיועד לליווי פרויקטים

(1) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי ואשראי לציבור פגום מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

(2) אשראי לציבור, השקעות באיגרות חוב של הציבור, חובות אחרים של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(4) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני בגין הציבור שהינו נחות או בהשגחה מיוחדת.

להלן פרטים על סיכון האשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר					
2018			2019		
סיכון אשראי ⁽⁴⁾			סיכון אשראי ⁽⁴⁾		
כולל	חוץ מאזני	מאזני	כולל	חוץ מאזני	מאזני
5,465	430	5,035	4,397	539	3,858
18,619	12,752	5,867	22,523	15,557	6,966
4,849	998	3,851	6,184	1,407	4,777
28,933	14,180	14,753	33,104	17,503	15,601
5,169	2,908	2,261	5,102	2,998	2,104
34,102	17,088	17,014	38,206	20,501	17,705

בביטחון נדל"ן בישראל:

נדל"ן שבבייתו טרם הושלמה:

קרקע גולמית

נדל"ן בתהליכי בנייה

נדל"ן שבבייתו הושלמה

סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן בישראל

שאינו בביטחון נדל"ן בישראל

סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן

(1) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי ואשראי לציבור - פגום מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

נתוני סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן ליום 31 בדצמבר 2019 מראים כי כ-49% מסיכון האשראי המאזני וכ-69% מסיכון האשראי החוץ מאזני מיועד לליווי פרויקטים סגורים בנדל"ן, ברובם המכריע לבינייה למגורים באזורי הביקוש במרכז הארץ, חיפה, באר שבע וירושלים. רוב האשראי החוץ מאזני נובע מערבויות חוק המכר לרוכשי דירות.

מרבית סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן מגובה בביטחון נדל"ן המושעבד במלואו לטובת הבטחת החזר האשראי. יצוין כי לחלק האשראי שאינו בביטחון נדל"ן קיימים ביטחונות אחרים כגון: פיקדונות, נירות ערך ועוד.

חלקו של ענף בינוי ונדל"ן בישראל מסך סיכון האשראי לציבור בבנק ליום 31 בדצמבר 2019, כמוצג בפרק הסיכונים להלן (סיכון אשראי לפי ענפי משק) ובפרק סיכון אשראי בדוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק, הינו 14.4%.

יצוין כי, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 315, שיעור החבות של ענף משק בינוי ונדל"ן (לצורך חישוב ריכוזיות ענפית) הינו 10.64% (שיעור זה אינו כולל התחייבויות, לרבות מותנות למתן אשראי או להוצאת ערבות, וכן סכומי ערבויות חוק מברגין רכש הבנק פוליסת ביטוח).

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

סיכון אשראי⁽²⁾ לפי ענפי משק - מאוחד

ליום 31 בדצמבר 2019

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

הפסדי אשראי ⁽³⁾								
מזה:								
יתרת הפרשה	מחיקות חשבונאיות להפסדי אשראי	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	אשראי תקין שאינו		דירוג ביצוע אשראי ⁽⁴⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾	
				סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	ביצוע אשראי ⁽⁵⁾			
155	25	58	280	398	234	9,299	9,931	תעשייה וחרושת
183	(9)	9	135	240	468	32,612	33,320	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾
30	1	(24)	92	455	80	4,351	4,886	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
204	63	87	331	457	206	10,052	10,715	מסחר
82	2	15	135	184	-	9,661	9,845	שירותים פיננסיים
162	41	69	175	292	372	15,638	16,302	ענפים אחרים
816	123	214	1,148	2,026	1,360	81,613	84,999	סך הכל מסחרי
673	14	44	56	1,532	-	147,072	148,604	אנשים פרטיים - הלוואות לדירוג
273	91	101	87	234	403	31,165	31,802	אנשים פרטיים - אחר
1,762	228	359	1,291	3,792	1,763	259,850	265,405	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	8,598	8,598	בנקים בישראל וממשלת ישראל
1,762	228	359	1,291	3,792	1,763	268,448	274,003	סך הכל פעילות בישראל
50	-	8	37	87	5	5,608	5,700	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
1	-	(3)	-	-	-	11,318	11,318	בנקים וממשלות בחו"ל
51	-	5	37	87	5	16,926	17,018	סך הכל פעילות בחו"ל
1,813	228	364	1,328	3,879	1,768	285,374	291,021	סך הכל

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים (במיליוני שקלים חדשים) כולל: חובות⁽²⁾ - 214,317, איגרות חוב - 9,964, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר - 120, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 2,578 וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לווה - 64,042.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט איגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

(4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(5) אשראי תקין בדירוג נמוך שמדיניות הבנק קובעת מגבלות ספציפיות לגבי העמדתו.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירוג שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירוג שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 1,759 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 2,501 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה, וכולל סיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 5,571 מיליוני שקלים חדשים בגינו נרכש ביטוח לתיק ערבויות חוק מכר וערבויות ביצוע בנוסח חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

סיכון אשראי⁽²⁾ לפי ענפי משק - מאוחד - המשך

ליום 31 בדצמבר 2018

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

הפסדי אשראי ⁽³⁾								
								מזה:
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	אשראי תקין שאינו בדירוג ביצוע		דירוג ביצוע אשראי ⁽⁴⁾⁽⁸⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾	
				סיכון אשראי	סיכון בעייתי ⁽⁶⁾			
122	18	33	279	422	274	9,281	9,977	תעשייה וחרושת
165	(8)	(1)	203	297	869	29,735	30,901	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾
55	(4)	(1)	26	40	57	3,104	3,201	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
180	44	74	234	347	295	10,368	11,010	מסחר
69	5	6	168	180	3	11,771	11,954	שירותים פיננסיים
134	42	49	113	240	451	13,647	14,338	ענפים אחרים
725	97	160	1,023	1,526	1,949	77,906	81,381	סך הכל מסחרי⁽⁷⁾
643	22	36	60	1,310	-	134,650	135,960	אנשים פרטיים - הלוואות לדירוג
263	91	109	77	233	292	29,720	30,245	אנשים פרטיים - אחר
1,631	210	305	1,160	3,069	2,241	242,276	247,586	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	9,850	9,850	בנקים בישראל וממשלת ישראל
1,631	210	305	1,160	3,069	2,241	252,126	257,436	סך הכל פעילות בישראל
42	(2)	2	5	20	-	6,304	6,324	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
4	-	3	-	-	-	9,097	9,097	בנקים וממשלות בחו"ל
46	(2)	5	5	20	-	15,401	15,421	סך הכל פעילות בחו"ל
1,677	208	310	1,165	3,089	2,241	267,527	272,857	סך הכל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים (במיליוני שקלים חדשים) כולל: חובות⁽²⁾ - 202,053, איגרות חוב - 10,988, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר - 26, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 3,240 וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לווה - 56,550.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט איגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (5) אשראי תקין בדירוג נמוך שמדיניות הבנק קובעת מגבלות ספציפיות לגבי העמדתו.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירוג שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירוג שביגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 2,023 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 2,241 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה, וכולל סיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 4,794 מיליוני שקלים חדשים בגינו נרכש ביטוח לתיק ערבויות חוק מכר וערבויות ביצוע בנוסח חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.
- (8) סיווג מחדש.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

חשיפות עיקריות למדינות זרות - מאוחד⁽⁴⁾

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

המדינה	31 בדצמבר 2018			31 בדצמבר 2019		
	חשיפה			חשיפה		
	מאזנית ⁽²⁾	חוך מאזנית ⁽⁴⁾⁽³⁾⁽²⁾	סך הכל	מאזנית ⁽²⁾	חוך מאזנית ⁽⁴⁾⁽³⁾⁽²⁾	סך הכל
ארצות הברית	10,030	556	10,586	6,639	519	7,158
צרפת	1,418	2,226	3,644	1,384	2,092	3,476
בריטניה	2,041	1,115	3,156	2,133	1,182	3,315
גרמניה	132	2,922	3,054	321	2,651	2,972
אחרות	2,415	1,000	3,415	2,518	1,105	3,623
סך כל החשיפות למדינות זרות	16,036	7,819	23,855	12,995	7,549	20,544
מזה: למדינות יוון, פורטוגל, ספרד, איטליה	42	33	75	35	66	101
מזה: סך כל החשיפות למדינות LDC	409	83	492	433	130	563
מזה: סך כל החשיפות למדינות עם בעיות נזילות	-	-	-	-	-	-

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי מאזני וחוך מאזני, מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוך מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313.

(4) יתרת החשיפה החוך מאזנית כוללת סך של 5,571 מיליוני שקלים חדשים בגין רכישת ביטוח ממבטחי משנה בינלאומיים לתיק ערבויות חוק מוכר של לווים בענף הנדל"ן בישראל. (ליום 31 בדצמבר 2018 - 4,794 מיליוני שקלים חדשים). לפרטים בדבר עדכון מקדם ההמרה לאשראי (CCF) המוחל על ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות על פי חוק המכר. ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

(5) לימים 31 בדצמבר 2019 ו-31 בדצמבר 2018 אין לבנק חשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות.

החשיפה המוצגת לעיל מייצגת, בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, חשיפות על בסיס סיכון סופי. הצד הנושא בסיכון הסופי הוא אדם, עסק, מוסד או מכשיר כלשהו המספק לבנק "חיזוקי אשראי", כגון ערבויות, ביטחונות, חוזי ביטוח ונגזרי אשראי. כאשר לא קיים "חיזוק אשראי", אזי הצד הנושא בסיכון הסופי הוא החייב עצמו.

שורת "סך כל החשיפות למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחוץ לארץ של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

נתוני חשיפת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽²⁾⁽⁴⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

חשיפת אשראי נוכחית		סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽⁴⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽³⁾		דירוג אשראי חיצוני
לאחר קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁵⁾	לפני קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו	לאחר קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁶⁾	לפני קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁵⁾		
ליום 31 בדצמבר 2019					
6,327	6,372	5,616	711	756	AAA עד AA-
341	412	229	112	183	A+ עד A-
19	21	10	9	11	BBB+ עד BBB-
26	26	26	-	-	BB+ עד B-
-	-	-	-	-	נמוך מ B-
-	10	-	-	10	ללא דירוג
6,713	6,841	5,881	832	960	סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים
ליום 31 בדצמבר 2018					
5,860	5,967	5,040	820	927	AAA עד AA-
281	297	271	10	26	A+ עד A-
60	60	57	3	3	BBB+ עד BBB-
20	20	20	-	-	BB+ עד B-
-	-	-	-	-	נמוך מ B-
1	1	-	1	1	ללא דירוג
6,222	6,345	5,388	834	957	סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

נכון לימים 31 בדצמבר 2019 ו-31 בדצמבר 2018 אין סיכון אשראי בעייתי, נטו.

סיכון אשראי בעייתי - סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו. חשיפת הבנק הינה, רובה ככולה, לבנקים ולבנקים להשקעות, הרשומים בעיקרם באנגליה, ארצות הברית, גרמניה, שווייץ וצרפת.
- (2) לאחר ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי.
- (3) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באיגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (4) יתרת החשיפה החוץ מאזנית למוסדות פיננסיים כוללת סך של 5,571 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2019 (ליום 31 בדצמבר 2018 - 4,794 מיליוני שקלים חדשים) בגין רכישת ביטוח ממבטחי משנה בינלאומיים לתיק ערבויות חוק מכר של לווים בענף הנדל"ן בישראל וכן, ערבויות והתחייבויות נוספות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד ג'.
- (5) מוצג לאחר קיזוז שווי הוגן של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצדדים נגדיים החתומים על הסכמי התחשבות נטו.
- (6) בגין קיזוז הפקדות במזומן המהוות בטוחה ונוגעות לעסקאות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים.

חשיפות האשראי המוצגות לעיל אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות, ואינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקוטעים זרים), ראה ביאור 28. לדוחות הכספיים.

חלק מהחשיפות הנכללות בטבלה לעיל נכללות גם במסגרת סיכון אשראי לפי ענפי משק, תחת ענף "שירותים פיננסיים". במסגרת זו נכללים פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באיגרות חוב של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים. עסקאות עתידיות, המשוקללות בהתאם לכללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313, נכללות כחלק מסיכון האשראי החוץ מאזני, ואינן נכללות בטבלה לעיל.

במסגרת מדיניות ניהול החשיפות למוסדות פיננסיים זרים, קובע דירקטוריון הבנק, בין היתר, את תיאבון הסיכון, קרי, את מגבלות החשיפות המקסימליות למדינות ולמוסדות פיננסיים זרים, תוך התאמת גובה החשיפה להערכת הסיכון לגבי כל מדינה ומוסד פיננסי. מגבלות החשיפה נקבעות, בין היתר, על בסיס דירוג המדינות והמוסדות הפיננסיים השונים, הערכת הבנק את רמת הסיכון, ובאופן המונע ריכוזיות של החשיפות.

הבנק קובע את היקף החשיפה לכל מוסד פיננסי על בסיס הדירוג האחרון הקיים לאותו מוסד, אשר בוצע על ידי אחת מחברות הדירוג הבינלאומיות המובילות, ועל בסיס נתונים פיננסיים של המוסד הנבדק. מגבלות החשיפה לכל מוסד כוללות היקפי חשיפה מקסימליים וטווחי זמן מקסימליים לפירעון עבור סוגים שונים של פעילויות ועסקאות. לצורך כך, נלקח בחשבון גם קיומו (או אי קיומו) של הסכם קיזוז לפעולות נגזרים מול אותו מוסד פיננסי. כמו כן נקבע במסגרת המדיניות, מדרג סמכויות לאישורן של עסקאות ספציפיות בתחום מגבלות החשיפה.

הבנק עוקב אחר פרסומם של דירוגים עדכניים לגבי מוסדות פיננסיים להם הוא חשוף, ובהתאם לצורך מתאים את מגבלות החשיפה ואת החשיפה בפועל לדירוג העדכני. כמו כן, בוחן הבנק באופן שוטף מידע נוסף ככל שקיים וזמין, לגבי אותם מוסדות, במטרה לנטר חשיפות גם במקרים בהם דירוג האשראי אינו משקף בהכרח את תמונת המצב המלאה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

הבנק מביא בחשבון את מועדי הפירעון של חשיפות האשראי במסגרת צרכי הנזילות של הבנק. פיקדונות כספיים מופקדים בדרך כלל לתקופות קצרות, ואילו חשיפה בגין נגזרים והשקעות בניירות ערך הינה לתקופות ממושכות יותר.

דירוגים - פעילות הבנק מול גורמים בחוץ לארץ יוצרת חשיפות למדינות ולמוסדות פיננסיים. הבנק קבע מדיניות באשר לבחינה ולניתוב של הסיכון הנובע מחשיפות אלה. הבנק נעזר בניהול החשיפות לסיכון אשראי, כאמור, בדירוגים הניתנים על ידי חברות דירוג אשראי חיצוניות שהעיקריות שבהן הן: Moody's, Standard & Poor's, Fitch. דירוגים אלה מובאים בחשבון כחלק מהשיקולים בקביעת מסגרות לחשיפות הבנק למדינות ולבנקים, המיועדות בעיקר לפעילות בנגזרים, למימון ולערבויות בסחר חוץ, ולהשקעות השונות. הדירוגים החיצוניים מהווים בסיס לניתוח עצמי של מדינה או צד נגדי הנעשה על ידי הבנק. בנוסף נלקחים בחשבון נתונים נוספים ממקורות שונים המשמשים לצורך הניתוח. הערכת הבנק את הצד הנגדי עשויה להיות שונה מזו של חברת הדירוג.

כאמור, הבנק רוכש את הדירוגים, ואת הניתוחים המהווים בסיס לדירוג, מהחברות Moody's, Standard & Poor's, Fitch. הדירוגים והניתוחים מעודכנים על ידי חברות הדירוג באופן תקופתי, והבנק עושה שימוש בנתונים העדכניים ביותר הקיימים בעת קביעת מסגרות או בחינה של צד נגדי.

סיכון האשראי לדירוג

במסגרת ניהול סיכונים האשראי, נוקט הבנק אמצעים שונים לניהול, בקרת והפחתת סיכונים הנובעים ממתן אשראי לדירוג. הבנק מעריך את פרופיל הסיכון הגלום במתן אשראי לדירוג כנמוך ביחס לסיכון הגלום בתיק האשראי הכולל של הבנק, כתוצאה מפיזור רחב של לקוחות, פיזור גיאוגרפי של נוסלי האשראי, מינוף נמוך באופן יחסי, שקטן בעת האחרונה עקב הוראות בנק ישראל, נהלי בדיקה מעמיקים של טיב הלווים ושל יכולת החזר שלהם, וגיבוי האשראי בביטחון הנכסי.

הבנק מבצע באופן שוטף פעילויות לבקרה ולניהול הסיכון הגלום באשראי לדירוג, באחריות החטיבה הקמעונאית, החטיבה לבקרת סיכונים וגורמים נוספים בבנק. פעילות זו כוללת גם ניתוח התיק לפי גורמי הסיכון הטמונים בו (LTV, יחס החזר, מיקום גאוגרפי, גיל ההלוואה, עשירוני הכנסה ועוד), וביצוע מגוון תרחישי קיצון, הבוחנים את השפעת גורמי המאקרו על רמת הסיכון של התיק, ובעיקר, השפעת שיעור האבטלה ושיעור הריבית. לבנק מודל מתקדם לדירוג אשראי לדירוג הכולל דירוג לכל הלוואה וחישוב פוטנציאל ההפסד במקרה של כשל. מודל זה מהווה חלק ממערך הניטור הקיים של הבנק.

תיאבון ופרופיל הסיכון בתחום המשכנתאות

הבנק קבע במסגרת מדיניות סיכונים האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדירוג, בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. גורמים אלה נבחנים מעת לעת ובהתאם מתווספות מגבלות על פי הצורך, קרי, על פי פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות בפועל ומגמת התפתחותו והוראות רגולטוריות של בנק ישראל.

תיאבון הסיכון בתחום המשכנתאות מוגדר במספר רב של מדדי סיכון הבוחנים היבטי סיכון אשראי וריכוזיות ברמת הביצועים השוטפים. מדדים אלה כוללים, בין השאר, את פרמיית הסיכון הדיפרנציאלית (המבטאת את רמת הסיכון של נוסל המשכנתא), שיעור המימון בהלוואה, מיקום הנכס (סיכון גיאוגרפי), מדד איכות האשראי (ראה להלן במסגרת בקרת האשראי), יחס החזר מהכנסה, מטרת ההלוואה, תקופת ההלוואה, תמהיל המסלולים בהלוואה, סוג הנכס, איכות המסמכים, ריבית נורמטיבית, עושר פיננסי ומגבלות צולבות על שילוב של מספר פרמטרים.

הבנק מנטר באופן שוטף את פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות, ואת התפתחותו לאורך זמן, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע. בפרט, מתבצע ניטור זה במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, המוצג ונדון בהנהלת הבנק, בועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ובדירקטוריון. מניטור זה עולה כי מדדי הסיכון המובילים, ממשיכים להימצא ברמה נמוכה יחסית. מדדים אלה כוללים את שיעורי המימון, יחס החזר להכנסה, שיעורי האובליגו בכשל, ובפרט שיעורי הפיגור בהלוואות חדשות (בנות שנה), נתון המצביע על איכות החיתום הגבוהה בבנק. יצוין, כי שיעור המימון הממוצע של תיק המשכנתאות של הבנק (לסוף חודש דצמבר 2019) עומד על כ-52.7% (שיעור המשקף את שיעור המימון בעת מתן האשראי - ראה הרחבה להלן). הבנק אומדן, בנוסף, את שיעור המימון ה"אמיתי" בתיק, זאת, בהתבסס על השינויים בערכי הנכסים על פי אומדן הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אל מול יתרות התיק הנוכחיות. שיעור זה נמוך משיעור המימון המקורי, עקב העלייה המתמשכת במחירי הדירוג, הגלומה במלאי המשכנתאות בתיק. נתונים אלה מחזקים את הערכת הבנק כי פוטנציאל ההפסד לבנק בגין תיק המשכנתאות, גם בתרחיש של ירידה מהותית במחירי הדירוג, הוא נמוך. בנוסף, בוחן הבנק באופן סדיר את תיק המשכנתאות שלו בתנאי קיצון, כולל תחת שינוי מהותי בתנאי המאקרו, במספר מתודולוגיות. תוצאות מבחני הקיצון מצביעות כי רמת הסיכון של התיק נמצאת בירידה וכי פוטנציאל הנזק מאירוע קיצון חמור במשק הינו נמוך.

בתרחיש של הרעה במצב הלווים בתיק האשראי לדירוג של הבנק, חשוף הבנק בגין הסיכון לפגיעה ביכולת הלווים לעמוד בתשלומי החזרים השוטפים, וזאת אם בו זמנית תהיה ירידה מהותית גם בשווי הבטוחה, והוצאות ועלויות נוספות בהן עלול הבנק להידרש לשאת, לרבות הוצאות משפטיות, עלויות דיור חלופי והוצאות נוספות.

על מנת למזער את הסיכון לפגיעה רוחבית ביכולת הלווים לעמוד בתשלומים, מקפיד הבנק על מדיניות שמרנית של יחס החזר להכנסה. גם במקרה של פגיעה ביכולת החזר של לווים, קיימים לבנק שולי-ביטחון רחבים הנובעים ממדיניות שמרנית ביחס לשיעור המימון, במטרה להבטיח כיסוי מלא של יתרת החוב והעלויות הנוספות גם במקרה של ירידה משמעותית בשווי בטוחות הנדל"ן. לפרטים, ראה להלן פרטים בדבר מאפייני הסיכון התיק ההלוואות לדירוג.

תרחיש קיצון שבוחן הבנק, המניחים פגיעה בהכנסות הלווים וירידה בשווי בטוחות הנדל"ן, מראים כי גם בתרחישים של ירידה משמעותית מאד במחירים, פוטנציאל הנזק לבנק עומד במסגרת תיאבון הסיכון.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן היקפי מתן המשכנתאות במגזר משקי הבית:

שעור השינוי (באחוזים)		היקפי ביצוע (במיליוני שקלים חדשים)			
2017-2019	2018-2019	2017	2018	2019	
19.1	10.7	19,897	21,406	23,702	משכנתאות שבוצעו (לדיוור ולכל מטרה) מכספי הבנק מכספי האוצר:
56.6	21.4	228	294	357	הלוואות מוכונות
23.3	23.3	73	73	90	הלוואות עומדות ומענקים
19.6	10.9	20,198	21,773	24,149	סך הכל הלוואות חדשות
148.2	71.6	1,556	2,251	3,862	הלוואות שמוחזרו
28.8	16.6	21,754	24,024	28,011	סך הכל ביצועים
12.7	7.0	41,605	43,801	46,883	מספר לווים (כולל מיחזורים)

להלן פרטים בדבר מאפייני סיכון שונים בתיק ההלוואות לדיוור⁽⁴⁾ ליום 31 בדצמבר 2019 (במיליוני שקלים חדשים):

סך הכל	גיל ההלוואה ⁽²⁾ (הזמן שחלף ממועד מתן ההלוואה)					עד 3 חודשים	שעור החוזר	שעור מיסון
	עד 3 חודשים	עד 3 חודשים	עד 3 חודשים	עד 3 חודשים	עד 3 חודשים			
77,574	6,993	19,469	26,981	11,753	9,392	2,986	עד 35%	עד 60%
12,761	1,508	5,223	3,894	1,189	758	189	50%-35%	
1,763	530	1,219	12	1	1	-	80%-50%	
186	87	99	-	-	-	-	מעל 80%	
36,782	1,638	8,896	14,228	5,281	5,064	1,675	עד 35%	עד 75%-60%
4,726	428	1,759	1,659	434	338	108	50%-35%	
456	145	309	2	-	-	-	80%-50%	
32	21	11	-	-	-	-	מעל 80%	
2,087	995	703	174	104	89	22	עד 35%	מעל 75%
502	321	155	12	5	5	4	50%-35%	
121	105	16	-	-	-	-	80%-50%	
19	19	-	-	-	-	-	מעל 80%	
137,009	12,790	37,859	46,962	18,767	15,647	4,984		סך הכל

מזה:

7,301	304	1,767	2,683	1,201	1,012	334	הלוואות שניתנו בסכום מקורי גבוה מ-2 מיליון שקלים חדשים
5.3%	2.4%	4.7%	5.7%	6.4%	6.5%	6.7%	אחוז מסך האשראי לדיוור

הלוואות בריבית משתנה:

41,268	5,225	11,717	12,849	5,399	4,653	1,425	לא צמודות בריבית פריים
4,511	2,460	1,924	65	27	32	3	צמודות למדד ⁽³⁾
3,998	369	1,340	1,168	654	361	106	במסבע חוץ ⁽³⁾
49,777	8,054	14,981	14,082	6,080	5,046	1,534	סך הכל

30.1%	40.9%	30.9%	27.4%	28.8%	29.7%	28.6%	הלוואות לא צמודות בריבית פריים מסך האשראי לדיוור
3.3%	19.2%	5.1%	0.1%	0.1%	0.2%	0.1%	הלוואות צמודות למדד בריבית משתנה מסך האשראי לדיוור
2.0%	11.3%	2.3%	0.4%	0.6%	0.6%	0.5%	הלוואות בשיעור מיסון גבוה מ-75% מסך האשראי לדיוור

(1) יתרת הלוואות לדיוור לאחר הפרשה לפי עומק הפיגור.

(2) יתרות האשראי המוצגות לעיל מחולקות לקבוצות גיל בהתאם למועד בו החל הביצוע הראשון של ההלוואה, והן כוללות באותה קבוצת גיל גם את יתרות האשראי שניתנו בפועל בתקופות מאוחרות יותר.

בנוסף, מחזורים של הלוואות, אינם משנים את גיל ההלוואה, כלומר יתרת ההלוואה משייכת למועד המקורי של העמדת ההלוואה. אופן טיפול זה רלוונטי גם למחזור של הלוואות "מוכונות" שהועמדו במקורן באחריות המדינה ומוחזרו להלוואות באחריות הבנק.

(3) בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, נכללות הלוואות בהן מתעדכן שיעור הריבית בתדירות של עד 5 שנים (ולא עד בכלל).

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

מאפייני תיק האשראי לדיור של הבנק

מדיניות הבנק בתחום המשכנתאות מבוססת על גישה שמרנית, תוך הגבלת הסיכון הספציפי בכל הלוואה באמצעות בחינת מאפיינים שונים. מאפיינים אלה כוללים את שיעור המימון, שיעור ההחזר ביחס להכנסה הקבועה של הלווה, ויכולת הלווה לעמוד בהחזרים השוטפים גם בתרחישים של שינוי בריבית. במקרים בהם ניתנות הלוואות בעלות מאפיינים שאינם עומדים באחד או יותר מהסטנדרטים שקבע הבנק למאפיינים האמורים, מחייב הבנק את קיומם של חיזוקים אחרים, כגון ערבים להלוואה, יכולת החזר מוכחת שאינה מבוססת על הכנסה שוטפת של הלווה, ועוד. בשנים האחרונות, לאור ההתרחבות בשוק הדיור והריבית הנמוכה יחסית ששוררת במשק, הגביר הבנק את האמצעים הננקטים לניטור וצמצום הסיכון, באופן שבא לידי ביטוי בירידה משמעותית במאפייני הסיכון של הלוואות, כפי שיפורט להלן (כל הנתונים להלן נכונים ליום 31 בדצמבר 2019).

שיעור המימון

אחד הפרמטרים המרכזיים המשמשים את הבנק למזעור הסיכון בתיק האשראי לדיור הינו שיעור המימון (היחס שבין סכום הלוואה לבין שווי הנכס המשמש כביטחון).

שיעור המימון הממוצע של תיק המשכנתאות של הבנק ליום 31 בדצמבר 2019 עומד על 52.7% בהשוואה ל-52.6% ביום 31 בדצמבר 2018 ול-54.1% ביום 31 בדצמבר 2017. מתוך היקפו הכולל של תיק האשראי של הבנק, בסך 137 מיליארדי שקלים חדשים, כ-98% ניתן בשיעור מימון מקורי נמוך מ-75%, המבטיח את הלוואה גם במקרה קיצון של ירידה של 25% בשווי הנכס המשמש לביטחון.

שיעור המימון בדיווח זה הינו שיעור המימון ההיסטורי שחושב במועד אישור הלוואה, והוא אינו מביא בחשבון פירעונות שוטפים, המקטינים את יתרת הלוואה, ושינויים בשווי הנכסים המשמשים כביטחון. העלייה המשמעותית במחירי הדיור החל מסוף שנת 2008, ומנגד צמצום יתרות הלוואות בגין הפירעונות השוטפים, מביאים לירידה בשיעור המימון ה"אמיתי", העדכני להיום, וכאמור לעיל, בהתבסס על השינויים בערכי הנכסים על פי אומדן הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אל מול יתרות התיק הנוכחיות. שיעור זה נמוך משמעותית משיעור המימון ההיסטורי. היקף הלוואות שניתנו בשיעור מימון גבוה מ-75% בשנתיים האחרונות, מגיע ל-0.2 מיליארדי שקלים חדשים, המהווים כ-0.2% בלבד מתיק הלוואות לדיור.

יצוין בהקשר זה כי שיעור המימון הממוצע של הבנק ליום 31 בדצמבר 2019, בהתחשב ביתרות לסילוק עדכניות (ללא עדכון של ערך הנכס בעקבות שינויים במחירי הדיור) היה יורד כדלקמן: בהלוואות שגילן עד שנה, בשיעור של כ-4.2%, בהלוואות שגילן שנה עד 5 שנים, בשיעור של כ-6.9% ובהלוואות שגילן מעל 5 שנים, בשיעור של כ-19.7%. בסך כל הלוואות, בשיעור של כ-11.2%.

שיעור הלוואות שניתנו בשיעור מימון גבוה (מ-75%) מסך תיק האשראי לדיור של הבנק הינו כ-0.6% באשראי שניתן לפני שנה ועד שנתיים, כ-0.6% באשראי שניתן לפני 3 חודשים ועד שנה, וכ-0.5% באשראי שניתן ברבעון הרביעי של שנת 2019.

שיעור ההחזר מההכנסה הקבועה

שיעור המימון בהלוואה לדיור משמש מדד למידת הביטחון של הלוואה, ללא קשר למאפייני הלווה עצמו. לכן, בנוסף על כך, בעת אישור משכנתא, מחייב הבנק את הלווה להציג יכולת לעמוד בפירעונות השוטפים של הלוואה כסדרם, בעיקר באמצעות חישוב שיעור ההחזר החודשי מתוך ההכנסה הקבועה של הלווה.

שיעור ההחזר הממוצע בתיק האשראי לדיור של הבנק הוא כ-26%. כ-85% מתוך תיק המשכנתאות של הבנק ניתן ללווים ששיעור ההחזר שלהם נמוך מ-35% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-23.1%). כ-13.1% מתיק המשכנתאות ניתן ללווים בעלי שיעור החזר של 35% עד 50% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-39.3%). כ-1.7% מתוך המשכנתאות ניתן ללווים בעלי שיעור החזר של 50% עד 80% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-59.4%) וכ-0.2% בלבד ניתנו ללווים בעלי שיעור החזר גבוה מ-80% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-92.1%).

הלוואות ששיעור ההחזר בהן גבוה, הינן הלוואות הניתנות ללווים בעלי היקף גדול של רכוש נוסף, ואשר יכולת ההחזר שלהם אינה מבוססת בהכרח על הכנסה שוטפת, ללווים בעלי הכנסה גבוהה מאוד שלגביה שיעור ההחזר משמעותי פחות, או בהתקיים חיזוקים נוספים להלוואה, מעבר לנכס הממושכן וליכולת ההחזר של הלווה עצמו, כגון ערבים בעלי איתנות פיננסית.

הלוואות בריבית משתנה

הבנק מאפשר ללקוחותיו ליטול הלוואות לדיור הכוללות חלק בריבית משתנה הן במסלול הצמוד (מדד, מטבע חוץ) והן במסלול הלא צמוד (הלוואות שקליות).

הפיקוח על הבנקים הגביל את חלק הלוואה שניתן בריבית שעשויה להשתנות במהלך תקופה של 5 שנים ל-33% מסך הלוואה לכל היותר, ובנוסף קבע כי תאגיד בנקאי לא יאשר הלוואות לדיור בהן היחס בין חלק הלוואה בריבית משתנה לבין סך הלוואה עולה על 67%, וזאת ללא תלות בתדירות שינוי הריבית.

הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו את הידע והמומחיות של עובדיו לצורך הבנת הסיכונים בהלוואה בריבית משתנה והאופן בו ניתן לצמצם או להימנע מסיכון זה. הבנק מיעץ ללקוחותיו ליחס משקל ראוי לסיכון זה ולנהוג בהחלטתם על הרכב הלוואה.

היקף הלוואות צמודות הפריים שניתנו בשנתיים האחרונות, המהוות את מרכיב הסיכון העיקרי במשכנתאות אלה, מגיע ל-11.5 מיליארדי שקלים חדשים, המהווים כ-8.4% בלבד מתיק הלוואות לדיור.

עם זאת, יצוין כי לפני אישור הלוואה לא צמודה בריבית פריים, בדומה לאישורי הלוואות במסלולים אחרים בריבית משתנה, בוחן הבנק את יכולת ההחזר של הלווה בתרחיש בו יעלה שיעור ריבית הפריים לשיעור "ריבית נורמטיבית".

היקף הלוואה

היקף הלוואות שנתן הבנק בסכום מקורי גבוה מ-2 מיליוני שקלים חדשים הגיע ביום 31 בדצמבר 2019 ל-7.3 מיליארדי שקלים חדשים, המהווים כ-5.3% בלבד מתיק האשראי לדיור של הבנק.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

הפרשה לפי עומק הפיגור

להלן פרטים על ההפרשה להפסדי אשראי של הלוואות לדיור שבגינן נעשתה הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי עומק פיגור לפי הנספח להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 314, ליום 31 בדצמבר 2019 (במיליוני שקלים חדשים):

עומק הפיגור									
סך הכל	סך הכולל שמוחזרו ⁽²⁾	בפיגור של 90 יום או יותר						סכום בפיגור 30 ימים ועד 89 ימים ⁽¹⁾	
		מעל 33		מעל 15		מעל 6			
		מעל 90 ימים	מעל 33 חודשים	מעל 15 חודשים	מעל 6 חודשים	מעל 30 ימים	מעל 90 ימים		
316	36	271	213	14	16	28	9	סכום בפיגור	
125	6	119	118	1	-	-	-	מזה: יתרת ההפרשה לריבית ⁽³⁾	
2,117	73	1,407	126	94	256	931	637	יתרת חוב רשומה	
203	37	166	85	46	35	-	-	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ⁽⁴⁾	
1,914	36	1,241	41	48	221	931	637	יתרת חוב נטו	

- (1) בהתאם להוראות הדיווח לציבור, לא כולל יתרת הלוואות לדיור שעומק הפיגור בהן הוא עד חודשיים.
- (2) הלוואות בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסילוקין בגין יתרת הלוואות שטרם הגיע מועד פירעון.
- (3) בגין ריבית על סכומים שבפיגור.
- (4) לא כולל יתרת ההפרשה לריבית.

האמצעים לניהול הסיכון בהלוואות לדיור

האמצעים לניהול הסיכון בהלוואות לדיור כוללים בין היתר:

- תהליך חיתום - הלוואות לדיור נבחנות ומאושרות לפי הקריטריונים הבאים:
- קריטריונים לאישור הלוואה הכוללים בין היתר את: הניסיון המצטבר של הבנק בתחום האשראי לדיור, ממצאי ביקורת אשראי שוטפות, בדיקה של תיקי הלוואה המבוצעת במרכז בחינה ארצי יעודי, הערכות לגבי סיכונים אשראי באזורי הארץ השונים, טיב הלווה ויכולת ההחזר שלו, הבטחה הנכסית המוצעת והעריבים, ומהות העסקה.
- סמכויות אשראי - קביעת הגורם המוסמך לאשר הלוואה נעשית בהתאם לנתונים בבקשת האשראי ולסיכון הגלום בה.
- מודל לקביעת פרמיות סיכון דיפרנציאלית - מודל אשר פיתח הבנק על בסיס ממצאים אמפיריים מהעבר לצורך דרוג סיכון עסקאות.
- בקרות מובנות במערכת לביצוע הלוואות - הבקרות כוללות בין היתר: וידוא שלמות הנתונים, בקרות על ביצוע פעולות על פי הרשאות ומנגנון לניתוב תהליכים.
- הדרכה בתחום המשכנתאות - הבנק מקיים הדרכות להכשרה, לפיתוח ולשיפור הידע של כל הגורמים העוסקים במתן האשראי לדיור.
- כנסים מקצועיים - בכנסים אלו נסקרות בהרחבה ההתפתחויות בשוק המשכנתאות והצעדים שיש לנקוט על מנת להתמודד עם הסיכונים הנובעים מהתפתחויות אלו
- מעקב שוטף אחר מצב לווים ותיק האשראי לדיור - הבנק פועל לזיהוי ולאיתור מוקדם ככל האפשר של תבחינים המעידים על ירידה בכושר הפירעון של הלווים, על מנת לאתר מוקדם ככל האפשר מצב של כשל אשראי. הבנק מפעיל סוגים שונים של בקרות, לרבות בקרות פנימיות שוטפות בסניפים, במרחבים ובמטה.

הגורמים השותפים לניהול ובקרת הסיכון בהלוואות לדיור

- מחלקת ניהול משכנתאות בחטיבה קמעונאית - המחלקה מטפלת בסוגים שונים של אירועים המתרחשים במהלך חיי הלוואה.
- מרכז הבחינה הארצי בחטיבה הקמעונאית - למרכז מועברים תיקי הלוואה בטרם הביצוע. תיקים אלו נבדקים במרכז על מנת לוודא שבוצעו בסניף הפעולות הנדרשת בהתאם לנהלי הבנק, הרגולציה וההנחיות שנתנו על ידי מאשר הלוואה.
- מערך הגבייה - מטפל בכל הקשור לתהליכי גביית חובות מלווים המפגרים בתשלומיהם, ובתהליכי מימוש נכסים.
- פורום פיגורים - הפורום קובע יעדים לטיפול בחובות ולהקטנת הפיגורים.
- החטיבה המשפטית - כחלק מתהליך החיתום, נבדקים הביטחונות בתיקים לא סטנדרטיים ובהלוואות בסכומים גבוהים.
- החטיבה לבקרת סיכונים - האגף לבקרת סיכונים מנטר את איכות תיק האשראי בבנק ואת התפתחות פרופיל הסיכון של תיק הבנק לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע. החטיבה אחראית לביצוע שוטף של תרחישי קיצון על תיק המשכנתאות של הבנק.
- פורום ניטור סיכונים אשראי וריכוזיות אשראי - מקדם נושאים כגון בחינת מדיניות האשראי, ובפרט, השינויים בתיאבון הסיכון שנקבעו בה, ניתוח רמת הסיכון בתיק האשראי ויישום גישות מידול מתקדמות, פיקוח על תהליך התכנון והיישום של תרחישי קיצון, ומעקב אחר פרופיל הסיכון של תיק האשראי של הבנק.
- ביקורת פנימית - תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית בתחום האשראי כוללת, בין היתר, התייחסות לבדיקת הגורמים העוסקים באישור, ביצוע, תחזוקה ובקרה על האשראי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

הכלים להפחתת הסיכון בהלוואות לדיור

- ביטחונות - על פי נהלי הבנק בתחום המשכנתאות, ניתן אשראי בגין ביטחונות נכסיים בלבד. במקרים מסוימים דורש הבנק, בנוסף לביטחון הנכסי, גם ערבים לחוב.
- ביטוחים - על פי נהלי הבנק, כל נכס המשמש כבטוחה מבוטח בביטוח נכס. בנוסף, הלויים עצמם מבוטחים בביטוח חיים לטובת הבנק למקרה של פטירה בטרם נפרע האשראי במלואו.
- שיעור המימון (LTV) - שיעור המימון המרבי אותו מאשר הבנק, נקבע במדיניות האשראי ונבחן מעת לעת. ככלל, הבנק דורש מהלווה להשתתף בחלק ממימון הרכישה. תשלום ההון העצמי מהווה כרית ביטחון במקרה של מימוש הנכס, לרבות בתקופה של ירידת מחירים בשוק הנדל"ן. יתר על כן, שיעור ההשתתפות של הלווה מהווה אינדיקציה נוספת לאיתנותו הפיננסית.

לפרטים נוספים בדבר פעילות גורמים אלה, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

מכירת תיקי הלוואות לדיור

עסקאות המכירה של תיקי הלוואות לדיור מעבירות את כלל סיכון האשראי מהבנק אל הרוכש, והם מגובות בחוות-דעת משפטיות וחשבונאיות המבססות True sale. הסיכון היחיד שנותר בבנק הוא הסיכון התפעולי, בגין המחויבויות של הבנק כלפי הרוכש לתפעול השוטף של הלוואות, לגביה והעברת כספים, ולדיווחים שוטפים. על מנת למזער את הסיכון התפעולי, נבנה מנגנון תפעולי ממוכן לניהול הלוואות ולהפקת דיווחים שוטפים לרוכשים. כמו כן, נערכת מידי שנה בחינה חיצונית (ISAE3402) לשלמות ואפקטיביות התהליכים והבקורות לניהול תיקי הלוואות שנמכרו.

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי לדיור, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכונים סביבתיים

לפרטים בדבר סיכונים סביבתיים ראה סיכונים אחרים להלן, וכן דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון שוק וריבית

תיאור הסיכון

סיכון שוק (Market Risk) - הינו הסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בגורמי הסיכון בשוק (שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי מניות, סחורות ואינפלציה).

סיכון ריבית בתיק הבנקאי (Interest Rate Risk in the Banking Book) - הינו הסיכון לרווחי הבנק (שינוי בהכנסות) או לשווי הכלכלי של הבנק, הנובע בעיקר, משינויים במבנה עקומי הריבית הרלבנטיים לפעילות הבנק, תזוזות שונות שאינן זהות של עקומים שונים שבהם הבנק משתמש לתמחור וניהול החשיפות שלו, או מהעובדה ששינוי בריבית יכול לגרום לשינוי במבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנק, כתוצאה ממימוש אופציות לפירעון מוקדם, בגין שינוי ברמת הריבית במשק.

סקירת סיכונים השוק והריבית והעקרונות לניהולם

לבנק אין חשיפה לסחורות וחשיפתו למניות איננה מהותית, כך החשיפה העיקרית שלו לסיכון השוק נובעת מסיכון הבסיס - הסיכון הקיים כאשר הנכסים וההתחייבויות של הבנק נקובים במטבע או מגזרי הצמדה שונים, ומסיכון הריבית בתיק הבנקאי. שינויים בשיעורי הריבית משפיעים על רווחי הבנק (שינוי בהכנסות) ועל שווי נכסיו (שינוי בשווי הוגן).

סיכונים שוק וריבית הינם חלק בלתי נפרד מעסקי הבנקאות ומניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק. עם זאת, רמות חריגות של סיכון שוק ו/או סיכון ריבית עלולות לחשוף את הבנק להפסדים, ולהוות איום על הונו. לפיכך, קבעו דירקטוריון והנהלת הבנק, במסגרת התהליך המוסדר של הבנק למיפוי וזיהוי סיכונים, כי סיכונים השוק והריבית הינם סיכונים מהותיים, וכי ניהול סיכונים אלה הינו חיוני ליציבות הבנק, בפרט לאור סביבת הריבית הנמוכה, והפוטנציאל לשינוי מגמת הריבית במשק. ניהול סיכונים אלו נועד לשמור על רמת סיכון סבירה, בהתאם למגבלות החשיפה, קרי, תיאבון הסיכון שנקבע בגין סיכונים אלה, תוך ניצול הזדמנויות וניטור מתמשך של פרופיל הסיכון, כך שהבנק לא ייחשף להפסדים משמעותיים.

ניהול סיכון השוק והריבית בבנק נחלק לשני מוקדי סיכון עיקריים: תיק בנקאי ותיק סחיר. התיק הסחיר מאופיין בפעילות קטנה יחסית לפעילות בתיק הבנקאי, ונמצא ברמת סיכון נמוכה. התיק הבנקאי, המהווה את עיקר הפעילות של הבנק וחשוף בעיקר לסיכון ריבית.

ניהול סיכונים שוק וריבית מתבצע ברמה קבוצתית, כולל שלוחות חוץ לארץ וחברות הבת של הבנק. הפעילות מול בנק יחב מתואמת באופן שוטף, בפרט, לצורך קביעת תיאבון סיכון קבוצתי שמחייב גם את ניטור פרופיל הסיכון ברמת הקבוצה. עקרונות המדיניות נקבעו באופן הולם את אסטרטגיית הבנק ואת דרישות הרגולציה, קרי, הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, הוראות ועדת באזל הרלבנטיות, ובהתאם לפרקטיקה המקובלת בעולם (Best Practice).

כחלק מניהול הסיכון, הבנק נדרש להקצות הון, במסגרת הנדבך הראשון של באזל II, כנגד הסיכון בתיק הסחיר, וזאת, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 208 ("מדידה והלימות הון - סיכון שוק") הכוללת את הנחיות באזל II בקשר עם הגדרת התיק הסחיר, ניהולו ושערך.

רמת סיכון השוק הכולל מוגדרת כנמוכה-בינונית. סיכון השוק בתיק הסחיר הינו מזערי, על פי מדיניות הבנק. התיק הבנקאי כולל את הפוזיציות שלא הוגדרו כפוזיציות סחירות בתיק הסחיר. טיפול הבנק בסיכון הריבית בתיק הבנקאי והקצאת ההון הכולל הנוספת בגינו, מתוארים ומתבצעים במסגרת הנדבך השני של באזל. הקצאת ההון במסגרת הנדבך השני של באזל, נבחנת הן בתרחישים המדמים מצב חיים רגיל והן בתרחישי קיצון, לרבות תרחישים מערכתיים ותרחישי איום. זאת כחלק מתהליך הערכת ההון הפנימי, ה-ICAAP, כמתואר בפרק הלימות ההון.

מבנה תיק הנכסים וההתחייבויות של הבנק המוטה תיק משכנתאות, מייצר שימושים לטווחים בינוניים, אשר כנגדם מגייס הבנק מקורות. עקב אי התאמה מלאה בין מח"מ השימושים למח"מ המקורות, חשוף השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

סיכון זה מנוטר באופן שוטף, הן במסגרת ניהול סיכון הריבית על התיק הכולל במונחי VAR, הן במונחי EVE - Economic Value of Equity, והן במסגרת שורה נוספת של תרחישים המבטאים ברובם מצבי קיצון. הערכת החשיפה של הבנק לסיכונים ריבית לרבעון הרביעי של שנת 2019, הינה ברמת סיכון נמוכה-בינונית, ראה הסבר להלן. הבנק פועל, כמדיניות, לגיוס מקורות לטווחים בינוניים לגיוס פיקדונות יחודיים, הנותנים גם מענה לצרכי הלקוח ומהווים מקורות לטווחים בינוניים לגידור חשיפות הריבית. לפרטים נוספים בדבר מודלים אלה, השימוש בהם והמגבלות שלהם, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

אמצעי פיקוח ומימוש המדיניות

הבנק קבע מבנה ארגוני לניהול סיכונים השוק והריבית בתיק הבנקאי, הכולל את הדירקטוריון, ההנהלה ושלושת קווי ההגנה. מבנה זה נתמך על ידי ועדות ופורומים יעודים, שמוסדו לשם ניהול סיכונים אלה, ולשם הקמת מערך בקרה פנימית שנועד למנוע סטיות ממדיניות הבנק בפעילותו בתיק הסחיר ובתיק הבנקאי.

לפרטים נוספים בדבר סיכון השוק והריבית ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

מדיניות גידור והפחתת הסיכונים

אחד הכלים העיקריים לניהול והפחתת סיכון הריבית הינו קביעת מחירי הצל בבנק (מחירי מעבר). מחירי הצל בבנק נקבעים בתדירות יומית במחלקת ניהול נכסים והתחייבויות (להלן: "נני") שבסקטור ניהול פיננסי, ומשקפים את צרכי ניהול החשיפות השונות תחת מדיניות ניהול הרווח והסיכון.

כלי נוסף הוא פעילות קנייה/מכירה באגרות חוב ממשתליות. כמו כן, פועלת מחלקת ניהול נכסים והתחייבויות שבסקטור ניהול פיננסי, לניהול פוזיציות הריבית ו/או הבסיס באמצעות עסקאות Forward, עסקאות Swap ואופציות. היתרונות בשימוש בכלים אלו נובעים מיכולת ביצוע מהירה ובסכומים גדולים, דבר המאפשר ניהול דינמי ואפקטיבי של חשיפות השוק והריבית לצורכי ניהול הנכסים והתחייבויות של הבנק, בפרק זמן סביר. בנוסף, העסקאות הן ללא מימון (Unfunded), קיימת בהן נדירות גבוהה והן מבוצעות באמצעות חדר העסקאות של הבנק.

עסקאות נגזרים, אשר מזוהות כמגדרות פוזיציות מאזניות בהתאם לכללי החשבונאות, יוגדרו בהתאם לניהול גידור שקיים בבנק, כעסקאות גידור חשבונאי. אפקטיביות הגידור הינה מידת ההתאמה בין השינויים בשווי ההון או בין תזרימי המזומנים של הפריט המגודר ושל הנגזר המגודר. הגידור נחשב כבעל אפקטיביות גבוהה, אם השינויים בשווי ההון או בתזרימי המזומנים של הפריט המגודר, מתקדמים כמעט במלואם על ידי השינויים בשווי ההון או בתזרימי המזומנים של המכשיר המגודר. בדיקות אפקטיביות הגידור מתבצעות אחת לרבעון.

אחת לשנה לפחות, נבחנות הנחות המודלים המשמשים לניהול סיכונים שוק וריבית, לרבות ההנחות ההתנהגותיות הנלקחות לצורך קביעת הפריסות במכשירים שונים.

הבנק בוחן את מידת ריכוזיות סיכון הריבית לפי מגזרי ההצמדה ולפי סוגי מכשירים עיקריים. מפת הריכוזיות נידונה בוועדה לניהול סיכונים בתדירות שנתית. הבנק פועל באופן שוטף להגברת המודעות לנושא סיכונים שוק והריבית בתיק הבנקאי ברמת הקבוצה, לרבות ביחידות הבנק בחוץ לארץ, באמצעות נהלי עבודה, הדרכות והשתלמויות בנושא. כמו כן, מתקיים קשר שוטף עם כל היחידות הרלבנטיות לניהול סיכון השוק והריבית. התיאום בין היחידות נועד ליצירת מתודולוגיה אחידה לניהול סיכונים השוק והריבית בתיק הבנקאי.

מידת חשיפת סיכונים השוק והריבית ודרכי ניהולם לפי מודלים לניהול סיכונים

מידת סיכונים השוק והריבית נתמכת על ידי מגוון רחב של מערכות מידע, מודלים, תהליכים, מדדי סיכון ומבחי מצוקה ואלה נבחנים באופן שוטף, באמצעות מהלכי הבקרה הפנימית של הבנק, לרבות תהליכי תיקוף מתמשכים.

לבנק שני מודלים עיקריים לניהול סיכון השוק והריבית שלו: מודל ה-VAR ומודל ה-EVE. הבנק מחשב מדדים אלה, כמו גם מדדים נוספים המשמשים אותו לניהול סיכונים אלה, בתדירות יומית לכל הפחות.

מודל ה-VAR הוא מודל סטטיסטי האומד את ההפסד הצפוי לבנק, במהלך אופק השקעה מסוים וברמת ביטחון סטטיסטית הנקבעת מראש. המודל מודד את רמת הסיכון במונחי כסף, כאשר הבנק מתאים את אופק ההשקעה לתיקים אותם הוא בוחן באמצעות מדד זה. הבנק משתמש בשיטה המשלבת בין מספר שיטות חישוב VAR המקובלות בעולם. לחישוב ה-VAR נלווה חישוב BACKTESTING, שנועד לבחון את איכות אומדני החישוב שלו, קרי, לבחון את תחזית המודל לעומת התוצאה בפועל.

EVE - Economic Value of Equity, הוא מודל המבטא את גישת השווי הכלכלי. מודל זה הוא המודל העיקרי של הבנק לאמידת סיכון הריבית בתיק הבנקאי, והוא בוחן שינויים בשווי הכלכלי של התיק תחת הנחות שונות של שינויים בעקומי הריבית, במצב חיים רגיל ובמצבי קיצון, לרבות עלייה/ירידה מקבילה של עקום הריבית בשיעורים גבוהים. בנוסף, לבנק מגוון מבחי מצוקה (קיצון) ברמות חומרה שונות שנועדו לבחון את פרופיל הסיכון שלו בעת אירוע קיצון. לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון. כמו כן, מפעיל הבנק שיטות חדישות לבחינת סיכון הריבית בתיק הבנקאי בעת חירום, כולל תרחיש קיצון המתבצע במתווה כלכלי. תרחיש זה מתבסס על הבנת הבנק לגבי אופן התפתחות בעת קיצון של תנאי המאקרו הרלבנטיים לסיכונים אלה. בנוסף, מבצע הבנק תרחיש במסגרתו משתנה עקום הריבית בצורה שאינה מקבילה. תרחיש כזה משלים את גישת ה-EVE, המתבססת על תזוזה מקבילה בעקומי הריבית.

שיטות מדידת ערכי הסיכון של הבנק הינן שמרניות בהיבטים רבים, בהתאמה לפרקטיקה המקובלת ביישום עקרונות באזל. המשקפת באופן מהימן את חשיפת הריבית, לרבות ההשפעות של האופציות ההתנהגותיות הגלומות בתיק המשכנתאות ובתיק הפיקדונות, התלויות בריבית.

סיכון השוק בתיק הסחיר הינו מזער, על פי מדיניות הבנק. סיכון שוק בתיק הסחיר של הבנק, שמורכב בעיקרו מתיקים המנוהלים בחדר עסקאות, מנוהל באמצעות מגבלות כמותיות המוגדרות לכל תיק בהתאם לפעילותו.

מבנה תיק הנכסים והתחייבויות של הבנק המוטה תיק משכנתאות, מייצר שימושים לטווחים בינוניים, אשר כנגדם מגייס הבנק מקורות. הערכת החשיפה של הבנק לסיכונים ריבית לרבעון הרביעי של שנת 2019, הינה ברמת סיכון נמוכה-בינונית, ראה הסבר להלן.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

להלן ערך ה-VAR של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

שנת 2018	שנת 2019	
537	484	לסוף התקופה
640 (פברואר)	626 (יוני)	ערך מקסימלי במהלך התקופה
537 (דצמבר)	431 (מרץ)	ערך מינימלי במהלך התקופה

מרבית סיכון השוק נובע מסיכון הריבית בתיק הבנקאי, כפי שיוצג להלן. תוצאות בחינת ה-Back-Testing על מודל ה-VAR ההיסטורי-אנליטי מצביעות על מקרה אחד שבו ההפסד היומי עלה על ערך ה-VAR שנחזה. מספר מקרים זה עומד בקריטריונים, כפי שהוגדרו על ידי ועדת באזל, לבחינת איכות מודל ה-VAR.

ניתוח סיכון הריבית בתיק הבנקאי

להלן השפעת⁽⁴⁾ תזוזה מקבילה של העקום ב-2% על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי במונחי EVE (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2019						
שינוי בשווי הוגן						
מטבע ישראלי						
מטבע חוץ						
לא צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר	סך הכל	
55	(1,304)	372	67	12	(798)	עלייה של 2%
(1,211)	799	(401)	(40)	(12)	(865)	ירידה של 2%
31 בדצמבר 2018						
(289)	(2,076)	46	(43)	(1)	(2,363)	עלייה של 2%
757	2,522	(30)	48	-	3,297	ירידה של 2%

(4) מחושב על סמך נתונים שוטפים המשמשים לצורך ניהול סיכון הריבית בפועל.

במסגרת עריכת התחזית לתזרימים הצפויים מפירעון משכנתאות בבנק, נלקחות בחשבון הנחות לגבי שיעור ואופן הסילוקים המוקדמים. יתרות עובר-ושב בזכות נפרסו על פי הפרקטיקה המקובלת בהתאם להנחיות באזל, קרי למח"מים של 3 עד 4 שנים לסוגי לקוחות שונים. הבנק ביצע במהלך שנת 2018, בחינה מקיפה למתודולוגיית אמידת הסיכון, בהתאמה לפרקטיקה המקובלת ביישום עקרונות באזל. בעקבות כך שיטות המדידה ומגבלות הסיכון עודכנו במדיניות הבנק ברבעון הראשון של שנת 2019, כך שישקפו באופן מהימן יותר את חשיפת הריבית, לרבות ההשפעות הצולבות בין תרחישי שינוי ריבית לבין תרחישים התנהגותיים בתיק המשכנתאות ובתיק הפיקדונות, ועודכנו עקומי ההיוון מעקומי ריבית חסרת סיכון לעקומי מחירי מעבר. בהתאמה, עודכנו גם המגבלות במדיניות ניהול הסיכון. השינוי הביא למדידה נכונה יותר של החשיפה לסיכון ריבית, ויישומו ליום 31 במרץ 2019 (מועד העדכון) צמצם בכ-1.5 מיליארדי שקלים חדשים את היקף החשיפה בתרחיש של עליה מקבילה של 2% בשיעור הריבית, ובכ-4.1 מיליארדי שקלים חדשים את החשיפה בתרחיש ירידה (EVE-PV02).

מידע כמותי על סיכון ריבית - ניתוח רגישות

שווי הוגן נטו מותאם⁽⁴⁾ של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו:

ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 31 בדצמבר 2019			
סך הכל	מט"ח ⁽²⁾	שקל	סך הכל	מט"ח ⁽²⁾	שקל	
11,092	(476)	11,568	13,497	295	13,202	שווי הוגן נטו מותאם ⁽⁴⁾
9,845	(1,081)	10,926	12,151	14,562	(2,411)	מזה: תיק בנקאי

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם⁽¹⁾ של הבנק וחברות מאוחדות שלו:

ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 31 בדצמבר 2019			
סך הכל	מט"ח ⁽²⁾	שקל	סך הכל	מט"ח ⁽²⁾	שקל	
175	(87)	262	359	211	148	שינויים מקבילים
180	(21)	201	374	233	141	עלייה במקביל של 1%
(119)	93	(212)	(915)	(200)	(715)	מזה: תיק בנקאי
(130)	26	(156)	(951)	(242)	(709)	ירידה במקביל של 1%
						מזה: תיק בנקאי
						שינויים לא מקבילים
(268)	(82)	(186)	(364)	(60)	(304)	התללה ⁽³⁾
382	73	309	146	111	35	השטחה ⁽⁴⁾
403	52	351	527	180	347	עליית ריבית בטווח הקצר
(401)	(52)	(349)	(728)	(183)	(545)	ירידת ריבית בטווח הקצר

- (1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
 (2) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
 (3) ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח הארוך.
 (4) עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

ברבעון הרביעי של שנת 2019 עודכנו ההשפעות הצולבות בין תרחישי שינוי ריבית לבין תרחישים התנהגותיים בתיק המשכנתאות ובתיק הפיקדונות גם ביחס לרגישות השווי ההוגן המותאם נטו לשינויים בשיעורי ריבית, ליום 31 בדצמבר 2019.

הפער בין חשיפת הבנק לשינויים בריבית על פי השווי ההוגן המותאם נטו לבין רגישות הערך הכלכלי (EVE) המוצגים לעיל, בתזוזה מקבילה של העקום ב-1% עומד על 556 מיליוני שקלים חדשים.

עיקר הפער נובע משימוש בעקומי היוון שונים. עקומי ההיוון המשמשים לניתוח רגישות הערך הכלכלי (EVE) הינם עקומי מחירי המעבר ואילו ריביות ההיוון המשמשות לצורך הצגת השווי ההוגן המותאם נטו הינן ריביות בהן היה ניתן לבצע עסקאות דומות בתאריך המאזן והן משקפות את רמת הסיכון הגלומה ללקוח דומה.

לפרטים נוספים ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

יצוין כי שיעור התשואה הפנימי ומשך חיים ממוצע האפקטיבי כפי שמוצגים בחשיפת הבנק לשינויים בשיעורי הריבית בדוח הסיכונים, הינם נתונים ממוצעים ולכן לא ניתן להסיק משינוי ליניארי בהם על רגישות השווי ההוגן המותאם נטו לשינויים בשיעורי הריבית.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית⁽¹⁾:

ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 31 בדצמבר 2019			
סך הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית ⁽³⁾	הכנסות ריבית	סך הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית ⁽³⁾	הכנסות ריבית	
706	228	478	913	246	667	שינויים מקבילים⁽²⁾
704	226	478	836	168	668	עלייה במקביל של 1%
(540)	(232)	(308)	(589)	(243)	(346)	מזה: תיק בנקאי
(539)	(231)	(308)	(524)	(177)	(347)	ירידה במקביל של 1%
						מזה: תיק בנקאי

- (1) לסווח של שנה.
 (2) שינויים בריבית חסרת סיכון.
 (3) כולל השפעת שווי הוגן, רווחים (הפסדים) מפעילות באיגרות חוב והשפעת צבירת ריבית על פעילות בנגזרים.

להלן ההנחות העיקריות שבבסיס הנתונים לעיל:

- יתרות עובר ושב בזכות נפרסו על פי הפרקטיקה המקובלת בהתאם להנחיות באזל, קרי למח"מים של 3 עד 4 שנים לסוגי לקוחות שונים.
- בחישוב רגישות הכנסות הריבית במגזר הלא צמוד, מתבצעת קטימה של הריבית חסרת סיכון ברמה של 0%. לא מתבצעת קטימה כאמור במגזרי ההצמדה האחרים.
- בחישוב רגישות הכנסות מימון שאינן מריבית, לא מתבצעת קטימה.

למידע נוסף על סיכון הריבית, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

מדד ושער חליפין

סקירת סיכוי האינפלציה ושערי החליפין והעקרונות לניהולם

חשיפות אינפלציה - תיאבון הסיכון משתנה בהתאם לתוחלת הרווח הצפויה בהחזקת הפוזיציה, ויכולת הבנק לצמצם את החשיפה תוך פרק זמן סביר. החשיפה כלולה במסגרת מדדי תיאבון הסיכון והמודלים שמפעיל הבנק על כלל סיכויי השוק. חשיפות מטבע - מדיניות הבנק היא פוזיציות מטבע מזעריות (תפעוליות), למעט פוזיציות אסטרטגיות ספציפיות אשר אושרו בועדות השונות ו/או פוזיציות חדר עסקאות על פי מגבלות הסיכון שאושרו. הפוזיציות האסטרטגיות במטבע חוץ תחומות ב-Stop Loss המהווה מנגנון לבלימה וקיסון הסיכון. נגזרים בתיק הבנקאי שבוצעו על מנת לגדר כלכלית את הפעילות המאזנית, אך שלא ניתנים להגדרה כגידור לפי כללי הגידור החשבונאי, יוצרים השפעה על הרווח וההפסד החשבונאי. הפער נוצר כתוצאה משוני ברישום החשבונאי בין הפריטים המאזניים לבין הנגזרים הלא מגודרים חשבונאית. השפעה זו מנוטרט ומנהלת תחת קיום מנחים שנקבעו על ידי ההנהלה, באופן שוטף בסקטור ניהול פיננסי ומדווחת ונדונה בועדות השונות לניהול סיכונים.

להלן נתונים בדבר חשיפות מדד ושער חליפין כפי שבאים לידי ביטוי בדוחות הכספיים, ותוך התייחסות לשוני בין ההצגה החשבונאית לבין מדידת החשיפה הכלכלית:

הון פיננסי - ליום 31 בדצמבר 2019 עולה ההון של הקבוצה על סך הפריטים הלא כספיים ב-15,329 מיליוני שקלים חדשים. ההון הפנוי של הקבוצה, הכולל את ההון הפיננסי, מימן במהלך שנת 2019 שימושים שקליים, בהתאם למדיניות ניהול המקורות והשימושים בתיק הבנקאי.

מצב הצמדה - פירוט הנכסים וההתחייבויות במגזרי הצמדה השונים בבנק ליום 31 בדצמבר 2019 ו-2018, מוצג בביאור 31 בדוחות הכספיים, אולם, מידת החשיפה הכלכלית של הבנק אינה באה לידי ביטוי מלא בפוזיציות המוצגות בביאור זה, לאור השוני בין הגישה החשבונאית לבין הגישה הכלכלית בהתייחסות לסעיפי ההון, לפרטים שאינם כספיים ולהשקעות בחברות מוחזקות, כפי שיתואר להלן.

עודפי הנכסים צמודי המדד בקבוצה, הכוללים נכסים והתחייבויות מאזניים וחוץ מאזניים ל-31 בדצמבר 2019, כמוצג בביאור 31 בדוחות הכספיים, מסתכמים ב-13.4 מיליארדי שקלים חדשים, והם מייצגים את החשיפה הכלכלית. בדצמבר 2018, הסתכמו עודפי הנכסים במגזר זה ל-12.9 מיליארדי שקלים חדשים.

עודפי הנכסים במטבע חוץ בקבוצה ל-31 בדצמבר 2019, מסתכמים ב-175 מיליוני שקלים חדשים. לאחר התאמת ההתייחסות הכלכלית לפיקדונות המשמשים לכיסוי השקעות בחברות בנות בחוץ לארץ המוצגים כפריטים שאינם כספיים, וכן לירידת ערך בעלות אופי זמני של השקעות בניירות ערך, מסתכמת הפוזיציה במגזר זה בעודף שימושים של כ-168 מיליוני שקלים חדשים. ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכמה הפוזיציה במטבע חוץ בקבוצה, לאחר ההתאמות האמורות, ולאחר ייחוס הפרשה הכללית והנוספת לחובות מסופקים להון הפנוי, בעודף מקורות של כ-175 מיליוני שקלים חדשים הפוזיציה במגזר השקלי הלא צמוד מאזנת את הפוזיציות הכלכליות הפתוחות במגזר הצמוד למדד ובמגזר מטבע החוץ.

לבנק שימושים צמודי מדד, הנובעים מהפעילות השוטפת בתיק המשכנתאות הצמודות למדד, אשר כנגדם מגויסים מקורות צמודי מדד, הכוללים הנפקות אגרות חוב ופיקדונות מהציבור. הבנק פועל באמצעות מכשירים פיננסיים נגזרים לניהול אקטיבי של חשיפה זו, בהתאם למדיניות החשיפה שנקבעה.

במסגרת דוח הדירקטוריון וההנהלה מוצגת החשיפה הקבוצתית לריבית על בסיס מאוחד במונחי משך חיים ממוצע אפקטיבי (מח"ם) ובמונחי השווי ההוגן. תזרימי המזומנים לחישוב החשיפה מבוססים על הנחות שיעורי משיכה בתחנות היציאה בפיקדונות וכן על שיעורי סילוק מוקדם במשכנתאות. שיעורי המשיכות מבוססים על נתונים אמפיריים.

לפירוט נוסף בדבר הנחות השימוש לחישוב התזרימים והשווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 לדוח הכספי.

להלן ניתוח רגישות הון קבוצת הבנק לשינויים בשערי חליפין עיקריים ובמדד המחירים לצרכן (לפני השפעת מס), ליום 31 בדצמבר 2019, גידול (שחיקה) בהון (במיליוני שקלים חדשים):

	תרחיש קיצון היסטורי ⁽⁴⁾			תרחישים		
	ירידה מקסימלית	עלייה מקסימלית	ירידה של 10%	ירידה של 5%	עלייה של 5%	עלייה של 10%
מדד ⁽²⁾	(136.6)	150.7	(1,522.2)	(761.1)	720.0	1,440.0
דולר	(7.0)	10.1	(35.2)	(11.3)	22.1	48.9
ליש"ט	0.5	0.1	1.3	0.2	0.2	0.4
יין	0.4	0.1	1.8	0.7	0.1	0.3
אירו	1.1	1.3	(3.8)	2.7	4.9	10.4
פר"ש	0.1	(0.3)	0.2	0.1	(0.1)	(0.2)

(1) תרחישי הקיצון חושבו על בסיס שינויים יומיים בשערי החליפין ושינויים חודשיים במדד ב-10 השנים האחרונות.

(2) רגישות ההון לעלייה ולירידה של 3% במדד המחירים לצרכן הינה 432 ו-457 מיליוני שקלים חדשים, בהתאמה.

סיכון מחירי מניות

לפרטים בדבר סיכון מחירי מניות, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק. לפרטים נוספים בדבר השקעות במניות בתיק הבנקאי, ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות לעיל, דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק, וכן ביאורים 12 ו-15 לדוחות הכספיים.

סיכון נזילות ומימון

תיאור הסיכון

סיכון נזילות - סיכון הנובע מאי הוודאות לגבי זמינות המקורות, ויכולת מימוש נכסים בזמן קצוב ובמחיר סביר.
סיכון מימון - סיכון הנובע ממחסור במקורות מימון או עלויות גבוהות מידי לגיוס מקורות.

סקירת סיכון הנזילות והעקרונות לניהול

סיכון הנזילות מנהל במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין 310 (ניהול סיכונים), 342 (ניהול סיכון נזילות) ו-221 (יחס כיסוי נזילות). הסיכון מנהל בכפוף למגבלות הדירקטוריון והנהלה, תוך מאמץ למזער הפסדים הנובעים מהשקעת עודפי נזילות בנכסים עם נזילות גבוהה, אך בעלי תשואה נמוכה. ניהול סיכון הנזילות מעוגן במסמך מדיניות המובא בתדירות של לפחות אחת לשנה לאישור הדירקטוריון. מסמך המדיניות כולל את אופן ניהול הסיכון, לרבות סמכויות ואחריות האורגנים השונים, מנגנון הניהול השוטף של סיכון הנזילות, אפיון כל הפרמטרים למדידת הסיכון במהלך עסקים רגיל ובתרחשי הלחץ השונים, מגבלות הדירקטוריון והנהלה, לרבות מגבלות בתחום הריכוזיות ומבנה המקורות, ותוכנית חירום מפורטת לטיפול במקרה של משבר נזילות לרבות מצבי הכוננות השונים בניהול סיכון הנזילות והאמצעים האפשריים בכל אחד מסוגי התרחישים ופרק הזמן המוערך לביצוע.

דירקטוריון הבנק קובע את האסטרטגיה לניהול סיכון הנזילות ואת תיאבון הסיכון על פי הדרישה הרגולטורית באמצעות סדרה של מגבלות בשלושת הממדים של הסיכון: מצב עסקים רגיל, תרחישים (יחס כיסוי נזילות ויחס נזילות מזערי - מודל פנימי) וריכוזיות. הנהלת הבנק קבעה סדרה נוספת של מגבלות המהווים קווים מנחים לניהול - מעבר למגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון. במהלך שנת 2019 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון.

הבנק מפעיל כלים לניטור סיכון הנזילות באמצעות אינדיקטורים אנדוגניים ואקסוגניים העשויים להצביע על עליית הסיכון למצב של משבר. בבנק פותח מדד משולב למעקב אחר השווקים הפיננסיים בישראל לזיהוי ואבחון מצב של אי יציבות במערכת הפיננסית בארץ - מדד זה הינו מדד תומך החלטה להכרזה על מצב כוננות בשל תרחיש מערכת.

במהלך שנת 2019 לא נצפו אירועים חריגים מהותיים. במהלך חודשים מרץ, מאי ונובמבר 2019 העלה הבנק את רמת הכוננות לכוננות מוגברת. ההחלטה להעלאת הכוננות נבעה מהמתיחות הביטחונית. בפועל לא נצפו כל אירועים ו/או אינדיקטורים שיש בהם בכדי להצביע על התממשות של אירוע נזילות. לאחר מספר ימים, עם החזרה לשגרה, הוחלט בבנק לחזור למצב עסקים רגיל. לפרטים נוספים בדבר סיכון הנזילות ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סקירת סיכון המימון והעקרונות לניהול

סיכון המימון מנהל כחלק מסיכון הנזילות באמצעות מגבלות דירקטוריון והנהלה על ריכוזיות מקורות המימון, והפחתת התלות בצדדים נגדיים מהותיים.

ריכוזיות מקורות המימון, כאמור, מנוטרת באמצעות מגוון רחב של מגבלות דירקטוריון, הנהלה וכן אינדיקטורים לניהול הסיכון (Key Risk Indicators) תחת מספר תתי קטגוריות: גודל, סוג לקוח, מפקיד בודד, כמות לקוחות, מוצר, מטבע ואורך חיים של הפקדה ממוצעת. הוגדר "מדד על" המשקלל את כלל האינדיקטורים הקשורים לריכוזיות מקורות המימון. הניהול השוטף של מבנה המקורות, כולל התוויה של מדיניות לגיון המקורות ותקופות המימון וכן קביעת יעדים ספציפיים למדדי הסיכון. ניטור הריכוזיות מבוצע בתדירות יומית, מדווח ומנהל באופן שוטף.

מקורות המימון העיקריים של הבנק הינם מקורות מימון יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים - פיקדונות קמעונאיים ועסקיים, פיקדונות ארוכים מגופים פיננסיים, וכן הנפקות איגרות חוב וכתבי התחייבות. הבנק מייחס חשיבות רבה לפיזור מקורות המימון ופועל באופן יזום לגיוס מקורות לטווחים ארוכים, בין השאר על ידי מגוון הפיקדונות הרחב המוצע לציבור הלקוחות על ידי הבנק, פיקדונות עם מאפיינים ייחודיים המאפשרים ללקוח ליהנות מריבית גבוהה יחסית בטווח הארוך ואופציות לנזילות במהלך התקופה. לאורך שנת 2019 סיכון ריכוזיות מקורות המימון נותר נמוך.

כמו כן, החשיפות לנגזרים מנהלות באופן שוטף, בהתאם למצב החשיפה מול כל צד נגדי, מבוצעת השלמה מיידית של ביטחונות נדרשים לצד נגדי או דרישה מיידית לביטחונות מצד נגדי.

לפרטים נוספים בדבר מקורות המימון, ראה פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.

לפרטים נוספים בדבר סיכון המימון ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

יחס כיסוי הנזילות

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221 - "יחס כיסוי נזילות", הדרישה הרגולטורית המזערית הינה 100%. ההוראה קובעת יחסי נזילות מינימאליים לתקופה של חודש ("LCR רגולטורית"), המחושבים על בסיס מקדמים אחידים למערכת הבנקאית אשר נקבעו על ידי בנק ישראל בהתבסס על הנחיות באזל III. כחלק ממדיניות ניהול הסיכונים, דירקטוריון הבנק קבע כי תישמרנה כריות ביטחון נוספות מעבר ליחס המזערי הרגולטורי, כך שיעד יחס כיסוי הנזילות של הבנק והקבוצה יעמוד על שיעור הגבוה ב-5% מהדרישה המזערית. היחס מנהל ומדווח בסך כל המטבעות יחידיו ובמטבע חוץ בנפרד, הן ברמת הבנק והן על בסיס קבוצתי. היחס בתאגיד הבנקאי "סולו" והן היחס במאוחד מחושב יומית, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות, בתקופת 90 הימים שקדמו לתאריך הדוח. הוראה זו הינה בנוסף לניהול סיכון הנזילות תחת מודלים פנימיים, כנדרש בהוראה 342, כפי שתואר לעיל.

יחס כיסוי הנזילות הממוצע (מאוחד) לרבעון הרביעי של שנת 2019 הסתכם ב-121.1%. כאמור לעיל, במהלך שנת 2019, לא נרשמו חריגות ממגבלות יחס זה.

לפרטים נוספים בדבר סיכון הנזילות ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

לפרטים בדבר תזרים המזומנים של הבנק לפי תקופות לפירעון ראה ביאור 32 בדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה יתרת שלושת קבוצות המפקידים הגדולות בקבוצת הבנק ב-11.2 מיליארדי שקלים חדשים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

הבנק פועל באופן עקבי, כחלק מהאסטרטגיה לניהול מקורות ושימושים, לגיוס מקורות ארוכי טווח. שיעור המקורות המאזניים השקליים של הבנק, לתקופה העולה על חודש ימים, מסך המקורות השקליים ליום 31 בדצמבר 2019, מסתכם ב-53% (ליום 31 בדצמבר 2018 - 52%) ומתוכם שיעור מקורות מאזניים לתקופה העולה מעל שנה, הוא כ-43% (בדומה ליום 31 בדצמבר 2018). מרבית המקורות המאזניים של הבנק במטבע חוץ ליום 31 בדצמבר 2019 הם לתקופה של עד שנה ומהווים כ-97% (ליום 31 בדצמבר 2018 - 98%) מסך המקורות במטבע חוץ, מתוכם כ-34% (ליום 31 בדצמבר 2018 - 27%) מקורות לתקופות של מעל 3 חודשים. המקורות השקליים ארוכים יותר מהמקורות במטבע חוץ, זאת בהתאמה למבנה השימושים הארוך יותר בשקלים, בדגש על המשכנתאות במטבע ישראלי. כמו כן, פועל הבנק בעסקאות עתידיות בהיקפים ניכרים להססת עודפי נזילות בין מטבע חוץ לשקלים ובהתאמה לתקופות, כחלק מניהול דינמי של המקורות והשימושים. גיוס המקורות ומצב הנזילות בבנק - במהלך שנת 2019 חלה עלייה ביתרת פיקדונות הציבור בבנק. יתרת פיקדונות הציבור עלתה מהיקף של כ-199.5 מיליארדי שקלים חדשים ביום 31 בדצמבר 2018, להיקף של כ-211.0 מיליארדי שקלים חדשים ביום 31 בדצמבר 2019, גידול של כ-5.8%. במגזר הלא צמוד, היקף פיקדונות הציבור במגזר זה הגיע לסך של כ-159.0 מיליארדי שקלים חדשים, עלייה של כ-9.1% לעומת סוף שנת 2018. במגזר צמוד המודד ירד היקף פיקדונות הציבור ל-14.3 מיליארדי שקלים חדשים, ירידה של כ-0.7% ובמגזר מטבע חוץ ירד היקף פיקדונות הציבור ל-37.7 מיליארדי שקלים חדשים, ירידה של כ-4.3% לעומת סוף שנת 2018.

סיכון תפעולי

תיאור הסיכון

הסיכון התפעולי מוגדר על ידי בנק ישראל כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הבנק הגדיר מסגרת לניהול סיכונים תפעוליים, הכוללת הגדרה של הממשל התאגידי המפרט את תחומי הסמכות והאחריות של קווי ההגנה, ואת חשיבותה של הטמעת תרבות נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים בבנק. הסיכון התפעולי בבנק מטופל באופן אקטיבי ובמטרה לתמוך בפעילות היחידות העסקיות, לשפר את התהליכים העסקיים העיקריים הכרוכים בפעילותם, ועל ידי כך, להגדיל את הערך העסקי, ולא רק למזער את ההפסדים הצפויים מהסיכון התפעולי. הסיכון התפעולי כולל גם את סיכון אבטחת מידע והגנת הסייבר, סיכון טכנולוגיית המידע וסיכון משפטי.

סקירת הסיכון התפעולי והעקרונות לניהול

עם ההתפתחות בשווקים הגלובליים, והעלייה במורכבות הפעילות הפיננסית והתשתיות הטכנולוגיות התומכות, גברה ההבנה כי חשיפת הבנק להפסדים פוטנציאליים כתוצאה מכשלים בפעילות התפעולית השוטפת, עלולה לפגוע בפעילות העסקית. אירועי הכשל התפעולי, שהתרחשו במסגרת הפיננסים, הגבירו את מודעות המחוקקים והמוסדות הפיננסיים למהותיות אירועי הכשל התפעולי, לפוטנציאל הגבוה של הנזק היכול להיגרם מאירועי סיכון תפעולי, ולמאפיינים העיקריים שלהם, כאמור להלן: אירועים תפעוליים יכולים להתרחש בכל רחבי הארגון, והם מובנים בפעילות המוסד הפיננסי. לסיכון התפעולי פוטנציאל פגיעה ברווח, בהכנסות, בערך ובתדמית הבנק.

לסיכון התפעולי יחסי גומלין עם סיכונים אחרים כגון סיכון שוק, סיכון אשראי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין וסיכונים נוספים. כך לדוגמה, יכול אירוע של התממשות סיכון תפעולי לגרום להתממשות סיכון המוניטין, שבעקבותיו יעמוד הבנק בפני אירוע נזילות. לחלק מהכשלים התפעוליים יש הסתברות להתממשות נמוכה ביותר, אך פוטנציאל נזק גדול באופן יחסי.

לסיכון התפעולי מגוון מופעים, החל מטעות אנוש, תקלת מערכות טכנולוגיות, מעילה, הונאה, מלחמה, שריפה, שוד וכדומה. אירועים תפעוליים מתרחשים לעיתים שלא בשליטת המוסד הפיננסי, ועלולים להתפתח כתוצאה מאירועים חיצוניים, בחלקם לא צפויים, בעלי סיכון התממשות שלא ניתן להערכה מראש כגון: אסון טבע (רעידת אדמה, שיטפון) או אירוע ביטחוני.

בגין מהותיות הסיכון התפעולי, מייחסים הנהלת הבנק והדירקטוריון חשיבות רבה לניהול סיכון זה, כחלק מהמסגרת הכוללת של הבנק לניהול ובקרת הסיכונים שלו. הדירקטוריון והנהלה קבעו כי ניהולו של הסיכון מחייב יצירת תרבות הולמת בארגון לטיפול בו, באמצעות הטמעת והנחלת התרבות הארגונית על ידי הדרכות, הפצת תכנים בנושא ויישום סטנדרטים גבוהים של בקרה פנימית בכל הרמות.

לבנק מדיניות מסגרת לטיפול בסיכונים התפעוליים המגדירה את העקרונות לפיהם הבנק מנהל את הסיכון התפעולי, מהותיות הסיכון, אופן ניהולו, תהליכי המדידה והניטור והפעולות שנוקט הבנק על מנת להפחית את הסיכון. מנהל הסיכון התפעולי הוא מנהל החטיבה לבקרת סיכונים, שהוא גם מנהל הסיכונים הראשי של הבנק. מסגרת הטיפול שנקבעה כוללת גם את המסגרת הנדרשת לטיפול בסיכונים מעילות והונאות, המהוות חלק מקטיגוריות הסיכון התפעולי, על פי הנחיות בנק ישראל. הבנק פועל להטמעת מסגרת לטיפול בסיכון התפעולי שאיננה בהכרח רק דפנסיבית, קרי, פועלת אך ורק למזער פוטנציאל ההפסדים מאירועי סיכון תפעולי, אלא פועלת באופן אקטיבי להסדרת היבטי הסיכון התפעולי במערכות, תהליכים ובבקורות אותם מפעיל הבנק, במטרה לתמוך בהשגת יעדיו העסקיים.

מדיניות הבנק קובעת את תיאבון הסיכון התפעולי של הבנק במספר היבטים: כמותיים ואיכותיים במהלך עסקים רגילי ובתרחישי קיצון, תיאבון הסיכון הכמותי של הבנק, במונחי הנזק השנתי בפועל, הינו כ-1% מהון עצמי רובד 1 של הבנק. תיאבון הסיכון מנוטר באופן שוטף באמצעות מעקב אחר אירועי כשל שגרמו להפסד, המנוהלים לפי קטגוריות השונות של הסיכון התפעולי, על פי הוראת בנק ישראל, הכולל גם הפסדים שהתרחשו בגין סיכון משפטי, אבטחת מידע והגנת הסייבר, כולל סיכונים מעילות והונאות. בנוסף קובעת המדיניות תיאבון סיכון איכותי להפסדים פוטנציאליים במהלך עסקים רגילי ובתרחישי קיצון, בהתאם לקטגוריות הסיכון שונות.

במהלך שנת 2019, עודכנה המדיניות וכללה עדכון והרחבה של תיאבון הסיכון הכמותי והאיכותי, והוספת אינדיקטורים לסיכון למדידת הסיכונים הפוטנציאליים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

הבנק מקצה הון בגין סיכון תפעולי לפי השיטה הסטנדרטית. לפי שיטה זו, פולח הבנק לשמונה קווי עסקים, כנדרש על ידי בנק ישראל, כשלכל קו עסקים ניתן משקל סיכון סטנדרטי, המבטא את רמת הרגישות שלו להפסדים בגין סיכון תפעולי. הפילוח והטיפול בהקצאת ההון הנדרש מעוגן במסמך מדיניות ייעודי המסדיר את ההיבטים הנדרשים לשם הקצאת ההון בשיטה הסטנדרטית, ובפרט, מגדיר את קווי העסקים בפעילות הבנק.

מסגרת הטיפול של הבנק בסיכון תפעולי נסקרת מדי רבעון, במסגרת מסמך הסיכונים של הבנק. כחלק מזה, מוצג פרופיל הסיכון הכמותי והאיכותי, לנוכח תיאבון הסיכון, מפת הסיכונים התפעוליים, וכן מוצגים ומנותחים האירועים המהותיים ביותר שהתרחשו במהלך הרבעון.

הבנק נערך ליצירת תשתית מקיפה לטיפול בסיכונים מעילות והונאות. כחלק ממהלך זה מפעיל הבנק מנגנון מיכוני המבוסס על חוקים עסקיים שנועדו לאתר פעילות חשודה. מסגרת הטיפול בסיכונים מעילות והונאות, כוללת שילוב בין מספר גורמים בבנק: בקרת סיכונים, אבטחת מידע והגנת סייבר, משאבי אנוש וחטיבת הטכנולוגיה.

הפחתת הסיכון התפעולי

בשל מהותיות הסיכון התפעולי נוקט הבנק מגוון אמצעים להפחתת סיכון זה. אחד הכלים המרכזיים הוא ביצוע סקרי סיכונים תפעוליים בכל פעילויות הבנק, ליצירה וניהול שוטף של מפת הסיכונים. הסקרים מתבצעים במתכונת של RSA (Risk Self-Assessment), כאשר היחידה העסקית (כקו הגנה ראשון) מעריכה את הסיכונים הקיימים בפעילותה. אגף לבקרת סיכונים, מנחה את היחידה העסקית, בנוגע למתודולוגיה לעריכת הסקר ולהערכה אפקטיבית של הסיכונים הקיימים ומאתגר את תוצאות הסקר. יודגש כי בשנת 2019, הושלם התהליך התלת שנתי לביצוע סקרי הסיכונים התפעוליים על מכלול הפעילויות בבנק, וכן עודכנה מפת הסיכונים הכוללת של הבנק. המתודולוגיה לעריכת הסקרים מבוססת על ארבע שלבים: הערכת הסיכון המובנה, הערכת אפקטיביות הבקורות, הערכת הסיכון השיווי וניהול ממצאים ותהליכי הפחתת הסיכון.

תהליך חשוב נוסף הינו הנחלת תרבות ארגונית הכוללת מודעות גבוהה לסיכון התפעולי ולהטמעת תהליכים מפחיתי סיכון. מונו נאמני סיכון תפעולי במטה ובסניפים המשמשים כזרועו הארוכה של מנהל הסיכונים התפעוליים בתהליך זה. הבנק יוזם תהליכי הדרכה פרונטליים וטכנולוגיים בנושאי הסיכון התפעולי בקרב עובדים חדשים, וביחידות ובאולוסיות הפועלות ביחידות שזוהו כעתירות סיכון תפעולי, וקיום כנסים להנחיה שוטפת של נאמני הסיכון התפעולי במטה ובסניפים.

אחד הכלים להפחתת הסיכון בהם משתמש הבנק הוא ביצוע תחקירים והפקת לקחים, כתוצאה מאירועים פנימיים ו/או חיצוניים. המסקנות המגובשות בתהליך זה מוטמעות בתהליכי העבודה, במערכות בתכני ההדרכה ובנהלים מחד, ומופצות לנאמני הסיכון התפעולי לשם הטמעתם ביחידות מאידך.

הבנק גיבש מדיניות ותוכניות פעולה לשעת חירום, לגיבוי התאוששות והמשכיות עסקית במקרה של נזק פיזי לתשתיות הבנק. תוכנית זו, הנתמכת בנהלי חירום ובבעלי תפקידים קבועים מראש, מתורגלת על בסיס שנתי ומסקנות התרגולים מוטמעות בתוכנית הפעולה.

הפחתת סיכון תפעולי באמצעות ביטוח - הבנק מבטח בפוליסת ביטוח בנקאי, כנגד נזקים העלולים להיגרם במהלך פעילותו השוטפת, כתוצאה מאירועים של טעות אנוש, מעילות, הונאות וכדומה. בנוסף, רוכש הבנק פוליסת ביטוח לנושאי משרה, החלה על כל נושאי המשרה בבנק ובחברות השונות בקבוצת הבנק, ומעניקה כיסוי ביטוחי כנגד תביעות אישיות שיוגשו כנגד נושאי המשרה בגין פעילותם במסגרת תפקידם בחברות הקבוצה. רכישת פוליסת הביטוח לנושאי משרה כאמור, כפופה לאישור האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק.

כנגד נזקי רכוש ותביעות חבות, רכש הבנק פוליסות ביטוח ספציפיות המעניקות כיסוי ביטוחי לרכוש הבנק ולחביונותיו. לבנק מסמך מדיניות ייעודי המסדיר את היבטי הביטוח הכרוכים במסגרת פעילותו.

הבנק רכש ברבעון הרביעי של שנת 2018 פוליסה לביטוח נזקי סייבר עבור קבוצת הבנק. הכיסוי הביטוחי שנרכש בפוליסה הוא רובד נוסף מעל הפוליסה הבנקאית הקיימת, ונותנת גם מענה ביטוחי לנושאים שאינם מכוסים על ידי הפוליסה הבנקאית הקיימת והכוללים בין היתר נזקים תוצאתיים בעקבות הפסקת פעילות כתוצאה מאירוע סייבר, סחיטה באמצעות סייבר, כשל תפעולי הנובע כתוצאה מאירוע סייבר והחזר הוצאות מיוחדות בגין מתקפת סייבר.

המשכיות עסקית

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 355 בנושא ניהול המשכיות עסקית.

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2019, המשיך הבנק לפעול בהתאם לתוכנית העבודה ותוכנית התרגול הרב השנתית. בוצעו מגוון תרגילים ובהם תרגול טכנולוגי באתר המחשוב החלופי (אתר DRP), תרגולים בסניפי גרעין ובמרכז המזומנים ובוצע תרגול והפקת לקחים בתהליך ליווי וניתוח תרחיש אחיד בנק ישראל בנושא אירוע סייבר.

אבטחת מידע והגנת הסייבר

הוראה 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, מתווה עקרונות לניהול נאות של סיכונים סייבר באופן המחייב הרחבה והתאמה של המסגרת לניהול סיכונים טכנולוגית המידע, בהיבט תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. בהתאמה, אושרה בבנק אסטרטגיה ומדיניות הגנת סייבר מקיפה ונקבעו קווי ההגנה ליישומה, מונה מנהל אבטחת מידע והגנת סייבר הכפוף למנהל החטיבה לבקרת סיכונים ובאחריותו, בין היתר, קביעת מדיניות אבטחת המידע והגנת הסייבר בבנק, פיתוח תוכנית עבודה להגנת הסייבר, מעקב אחר יישום תוכנית העבודה בתחום זה ובחינה של אפקטיביות מערכות ותהליכי אבטחת המידע והגנת הסייבר.

מערכות הבנקאות הישירה בבנק כוללות תהליכי אבטחת מידע בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 367 ובכלל זה מנגנוני הזדהות, אופן שליחת מידע ללקוחות וזיהוי פעולות חריגות.

רמת הסיכון במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2019 נותרה בינונית. במהלך רבעון זה, זוהו מספר ניסיונות הונאה בודדים כנגד לקוחות (באמצעות מתקפות דיוג) במסגרתם נגנבו פרטי ההזדהות שלהם לחשבון במטרה לבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם. לאור מנגנוני ההגנה המופעלים בבנק, על אף ניסיונות הונאה אלו לא בוצעו פעולות לא מורשות בחשבונות הלקוחות.

הבנק ממשיך לחזק ולשפר את מנגנוני ההגנה המופעלים במערכות הבנק על מנת להמשיך ולצמצם את היכולת להונות את הלקוחות ולבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם. פעולות אלו הינן חלק מתהליכי התחקור והפקת הלקחים הקיימים בבנק בהקשר לאיום המתפתח.

סיכון טכנולוגיית המידע

במשך השנים האחרונות התרבו הסיכונים הכרוכים בניהול טכנולוגיית המידע, כפונקציה של פיתוח והטמעת טכנולוגיות חדשות והתפתחויות של סיכונים ואיומים חדשים. לבד ממצב שגרה מסגרת ניהול טכנולוגיית המידע מטפלת במצבי כשלים מערכתיים כגון: תקלות מערכת ובהיערכות למצב חירום. זאת על מנת להבטיח לבנק שמירה על רצף פעילות עסקית גם בעת התראה או חירום. בכך ניתן יהיה למזער סיכונים מוניטין וסיכונים עסקיים העלולים להתפתח במצבים אלו.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

מנהלת חטיבת הטכנולוגיה היא האחראית על ניהול נכסי טכנולוגיית המידע ומסגרת הניהול מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי התואם לעקרונות שנקבעו במסמכי המדיניות לניהול ובקרת סיכונים שונים בבנק. מדיניות ניהול נכסי טכנולוגיית המידע תואמת את דרישות הפיקוח על הבנקים ובפרט את העקרונות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 357 (ניהול טכנולוגיית המידע), 350 (ניהול הסיכון התפעולי), 355 (ניהול המשכיות עסקית) ו-361 (ניהול הגנת הסייבר). תיאבון הסיכון מוגדר כמותית ואיכותית בתרחישי שגרה וחירום, כאשר תיאבון הסיכון של הבנק בהיבטים התפעוליים לסיכון טכנולוגיית המידע נכלל במסגרת ניהול תיאבון הסיכון של הסיכון התפעולי. תיאבון הסיכון בהיבטים הטכנולוגיים מוגדר בשורה של מדדים, לרבות רמות הסיכון במפת סיכונים טכנולוגיים ותיאבון סיכון פרטי בגורמי סיכון שונים.

הבנק מפעיל מגוון אמצעים להפחתת הסיכונים, בין השאר באמצעות אינדיקטורים (KRI) ומערכות תומכות. יצוין מוקד (Security Operation Center) SOC - הפועל 24/7, האחראי על ניטור תשתיות ומערכות הבנק, ופועל לניתוח לוגים ואיתור אנומליות בזמן אמת, להתנהגות חריגה של משתמשים ומערכות ברשת, בהיבטי אבטחת מידע והגנת הסייבר. כמו כן הקים הבנק השנה את מוקד (Network Operation Center) NOC - הפועל אף הוא 24/7, ומשמש כגוף תפעולי להצגת תמונה אחודה של תשתיות הארגון, יכולת ניטור וחיזוי תקלות, ופועל לניתוח לוגים ואיתור אנומליות, בהיבטי הסיכונים הטכנולוגיים.

לאור ההתפתחויות הקיימות בשוק הפיננסי, גילן של המערכות הקיימות בבנק ומעבר בנק יהב לפלטפורמה חדשה, הבנק סיים תהליך לבחינת מעבר מערכת הליבה של שוק ההון של הבנק למודול שוק ההון של פלטפורמה חדשה והחל בפריקט ברבעון הראשון של שנת 2019.

כמו כן לאחרונה אושר פרויקט משמעותי נוסף שעניינו החלפת מערכת ה-CRM (Customer Relations Management) במטרה להעצים את השירות האישי לכל לקוח. הפרויקט החל ברבעון אחרון של שנת 2019.

סיכון משפטי

סיכון משפטי הוגדר, במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350 בנושא סיכונים תפעוליים והוא כולל העדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם וכן כולל, אך אינו מוגבל, לחשיפה לקנסות או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית, כמו גם מהסדרים פרטניים. הסיכון המשפטי כולל גם סיכונים הנובעים מחשיפה משפטית בשל התנהלות הבנק עם מחזיקי העניין השונים שלו (כגון: לקוחות, ספקים וצדדים שלישיים אחרים).

החטיבה המשפטית של הבנק מנתחת באורח שוטף את מרכיבי הסיכון המשפטי, את גבולותיו (כפי שנובעים למשל מזוהות הצד הנגדי, מאופן יצירת הבטוחות וכדומה) וכן את מאפייניו הספציפיים, תוך בחינה של רמת הסיכון והחשיפה אליו בשים לב לקווי הפעילות העסקית השונים של הבנק.

בשנת 2019, רמת הסיכון המשפטי נותרה נמוכה-בינונית, בדומה להערכה בדוח השנתי של 2018.

לפרטים נוספים בדבר הסיכון התפעולי ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכונים אחרים

סיכון ציות ורגולציה

תיאור הסיכון

סיכון הציות (Compliance Risk) הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את "הוראות הציות".

סיכון הציות כולל גם את סיכון ההוגנות (Conduct risk), וכן את סיכון חוצה גבולות וסיכון הלבנת הון ומימון טרור המוצגים בנפרד להלן.

סקירת סיכון ציות ורגולציה והעקרונות לניהול

מנהל סיכון הציות והרגולציה הוא מנהל החטיבה לבקרת סיכונים. קצין הציות הינו האחראי לניהול השוטף של הסיכון.

הבנק קבע תוכנית עבודה רב שנתית לפונקציית הציות, הכוללת יעדים איכותיים להפחתת סיכון הציות בכלל הבנק.

הבנק פועל על פי מדיניות לניהול סיכון הציות והרגולציה, שאושרה בדירקטוריון הבנק. קצין הציות פועל להטמעת תרבות הציות בבנק, בחברות הבת ובשלוחות הבנק בחוץ לארץ, באמצעות יישום מדיניות קבוצתית, ופיקוח על יישום תהליכי ציות נאותים בחברות הבת ובשלוחות. ניהול סיכונים הציות מתבצע על ידי זיהוי, הערכה ותיעוד של סיכונים הציות הגלומים בפעילויות העסקיות של הבנק, ובכלל זה התפתחויות הנוגעות למוצרים חדשים, נוהגים עסקיים, קווי עסקים או לקוחות חדשים, או בשינויים מהותיים בכל אחד מאלה. הבנק עדכן את מדיניותו בנושא הגנת הפרטיות והשלים סקר פערים בנושא זה.

הבנק פועל בצורה הוגנת אל מול כל מחזיקי העניין. ערך ההוגנות הינו חוצה ארגון ומושתת על יישום ערכי ייסוד בדמות יושרה, הגינות ושקיפות. הבנק פועל לשמירה על מערכת יחסים הוגנת עם לקוחותיו ועם שאר מחזיקי העניין, רואה את הלקוח במרכז פעילותו העסקית ומקפיד על הגינות עסקית בכל פעולותיו. ההוגנות מהווה ערך בסיסי במסגרת הקוד האתי של הבנק ובבנק מבוצעות פעולות להטמעה ויישום ערך ההוגנות בקרב העובדים.

לבנק תוכנית אכיפה פנימית בניירות ערך ובתחום דיני התחרות הכלכלית.

תיאבון הבנק לסיכונים ציות ורגולציה, בכל הקשור לציות להוראות הדין החלות על הבנק, הוא מעזרי.

סיכון הציות נותר ללא שינוי במהלך שנת 2019 והוא מוגדר ברמה נמוכה-בינונית.

הערכת הסיכון נובעת, בין היתר, מהמשך הטיפול בסיכונים שסווגו ברמות הגבוהות, ומהמשך הגברת הבקרה ושיפור מהלכי ההדרכה, המשך יעול תהליכי העבודה בתחום, תוך שילוב שיפורים טכנולוגיים וניהול ממוקד הכולל טיוב חשבונות של לקוחות שבהם אותרו חוסרים של מסמכים ונתונים.

לפרטים נוספים בדבר סיכון הציות והרגולציה ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

סיכון חוצה גבולות

תיאור הסיכון

סיכון חוצה גבולות (Cross Border Risk) הוא הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות חוק או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, הנובעים מאי עמידה של הבנק בהוראות דין שמקורן במדינות אחרות, בין הוראות המחייבות את הבנק, ובין הוראות שאינן מחייבות אך אי קיומן עלול להסב לבנק נזקים, או מפעילות בחוץ לארץ של לקוחות הבנק בניגוד להוראות דין כלשהו. סיכון חוצה הגבולות כולל גם, אך לא רק, סיכון לנזק, לרבות פגיעה במוניטין, בשל תביעות או הליכי אכיפה אחרים מצד רשויות במדינות זרות, בקשר עם דיני מס זרים החלים על לקוחות מסוימים של הבנק, חוקי איסור הלבנת הון ומימון טרור, סנקציות של גופים בינלאומיים ורשויות זרות, או דין אחר. הסיכון חוצה הגבולות חל גם בשלוחות הבנק בחוץ לארץ; בפעילות עם לקוחות תושבי-חוץ; בפעילות עסקית שמקיימים נציגי הבנק במדינות זרות וביחס לכספים של לקוחות ישראליים פרטיים המושקעים בחוץ לארץ.

סיכון חוצה הגבולות כולל גם את הסיכון הנובע מהחובות הנגזרות מדיני מס אמריקאים, החלים על פעילות קבוצת הבנק מחוץ לארצות הברית (FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act, וכן QI - qualified intermediary). הסיכון נובע גם מהחובות הנגזרות מהתקן שפורסם על ידי ארגון ה-OECD (OECD - Common Reporting Standard - CRS).

סקירת סיכון חוצה גבולות והעקרונות לניהול

הבנק מיישם את הוראות החוק ליישום FATCA וה-CRS ומעביר דיווחים לרשות המס הישראלית במועד, וכן עומד בתנאי הסכם ה-QI. תיאבון הסיכון לסיכונים חוצי הגבולות הוא אפסי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בקשר עם סיכונים חוצי גבולות יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה. הבנק קבע תוכנית עבודה רב שנתית לפונקציית הציות, הכוללת פעולות נדרשות להפחתת סיכון הציות בכלל הבנק. רמת סיכון חוצה הגבולות נותרה ללא שינוי במהלך שנת 2019 והיא מוגדרת נמוכה-בינונית. הבנק ממשיך לקיים תהליכים לשיפור איכות וניהול הסיכונים, בין היתר, על ידי עדכון נהלים, סיכון תהליכי עבודה וקיום הדרכות בנושא סיכונים חוצי גבולות וחסימת פעילות של לקוחות סרבנים. לפרטים על אישור דירקטוריון הבנק להתקשרות עם משרד המשפטים בארצות הברית בהסכם מסוג DPA לסיים החקירה הנוגעת לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחותיה האמריקאים, ראה ביאור 26 ג.12 לדוחות הכספיים. לפרטים נוספים בדבר סיכון חוצה גבולות ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון הלבנת הון ומימון טרור

תיאור הסיכון

סיכון הלבנת הון ומימון טרור הינו הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, אשר עלולים להיגרם לבנק בשל הפרת הוראות הדין השונות הקשורות בחובות המוטלות על הבנק בקשר עם הלבנת הון ומימון טרור.

סקירת סיכון הלבנת הון ומימון טרור והעקרונות לניהול

הבנק רואה עצמו כשותף למאבק הבינלאומי בהלבנת הון ומימון טרור ונרתם למאבק הבינלאומי בשוחד ושחיתות ופועל לאיתור, ניטור ומעקב אחר פעילויות ולקוחות אשר עלולים להיות חשופים לשוחד ושחיתות. כמו כן, נמנע הבנק מלבצע פעילויות המנוגדות לתוכניות הסנקציות הבינלאומיות של OFAC (ממשרד האוצר האמריקאי) ושל האיחוד האירופי.

במהלך שנת 2019 ביצע הבנק הערכת סיכונים שנתית, בהתאם להוראה 4.11.

הבנק מיישם על בסיס קבוצתי, בשינויים המחויבים, את מדיניותו בתחום ואת הוראות הדין, בחברות הבת שלו ושלוחותיו השונות בארץ ובחוץ לארץ. הבנק מיישם גישה מבוססת סיכון בפתיחת חשבונות וניהולם, תוך הקצאת משאבים התואמת לרמת הסיכון של החשבון והפעילות, המתבטאת בין היתר בבקורות מוגברות והדרכות ייעודיות תואמות.

רמת סיכון הלבנת הון ומימון טרור נותרה ללא שינוי בשנת 2019 והיא מוגדרת נמוכה-בינונית, זאת לאור המשך פעילות אינטנסיבית של הדרכה והטמעה לצד בקורות ממוקדות, סיכון, טיובי מסמכים וסיווגים וכן נקיטת פעולות אפקטיביות לצורך מניעת הישנות אירועים חריגים וכשלי ציות מערכת מא"ה (מערכת איסור הלבנת הון) לאיתור פעילות בלתי רגילה ולדיווחים פועלת בצורה שוטפת בסניפים ומאפשרת בקרה הדוקה על הפעילות הבנקאית. זאת, תוך גידול בפעילות העסקית, ועל רקע המשך פעילות רגולטורית מוגברת הבאה לידי ביטוי, בין היתר, בפרסום הוראות חדשות בתכיפות גבוהה אליהן הבנק נערך בהתאם.

לפרטים נוספים בדבר איסור הלבנת הון ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון מוניטין

תיאור הסיכון

סיכון המוניטין מופה על ידי הבנק כסיכון מהותי, שכן, מאירועי עבר ניתן ללמוד כי פגיעה במוניטין של גוף פיננסי עשויה להביא לאובדן ערך משמעותי. סיכון המוניטין הינו סיכון עצמאי, אך יכול גם לנבוע מהתממשות סיכונים אחרים בבנק, כגון, התממשות אירוע סיכון תפעולי. כמו כן, פגיעה במוניטין הבנק יכולה לגרום להתממשות של סיכונים אחרים, ובפרט, סיכון הנזילות, במסגרתו תהיה דרישה גוברת של לקוחות למשיכת פיקדונות.

סקירת סיכון המוניטין והעקרונות לניהול

הבנק הגדיר את תיאבון הסיכון לסיכון מוניטין כתיאבון סיכון מזערי. במהלך השנים האחרונות פעל הבנק ליצירת מסגרת לטיפול בסיכון המוניטין. ראיית הבנק היא שיש לטפל בסיכון זה לפי עקרונות דומים לאלה הנהוגים בטיפול בסיכונים האחרים, כגון, סיכון האשראי או סיכון השוק, זאת למרות שסיכון זה נחשב בעייתו יותר לכימות.

מנהלת הסיכון המוניטין הינה מנהלת חטיבת השיווק, פרסום ופיתוח עסקים של הבנק.

סיכון המוניטין מנוהל בהתאם למדיניות בשלושה מישורים: מראש (בשגרה), בזמן אמת (מצב התראה) ובדיעבד.

במהלך שנת 2019 לא אירעו אירועים שהשפיעו לרעה על מוניטין הבנק.

לפרטים בדבר הערכת מידת ההשפעה העדכנית של סיכון המוניטין ראה טבלת הערכת גורמי הסיכון לעיל.

לפרטים נוספים בדבר סיכון המוניטין ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

סיכון אסטרטגי-עסקי

תיאור הסיכון

סיכון אסטרטגי-עסקי הינו סיכון בזמן אמת או פוטנציאל עתידי לפגיעה ברווחים, בהון או במוניטין הבנק, הנובע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות, או בהיערכות לא מספקת לשינויים בסביבה העסקית. קרי, הסיכון שהבנק בחר אסטרטגיה שגויה או שהוא לא יוכל לממש את התוכנית העסקית והאסטרטגית על פי התכנון. מהותיות הסיכון האסטרטגי-עסקי מחייבת את הבנק לנקוט אמצעים שיאפשרו את ניהול הסיכון, תוך נקיטת אמצעים להערכה ולזיהוי מקדים של אירועים, העלולים למנוע את יישום האסטרטגיה.

סקירת הסיכון האסטרטגי-עסקי והעקרונות לניהול

הבנק פועל תחת מתווה של תוכנית אסטרטגית חמש שנתית, אשר האחרונה אושרה בדירקטוריון הבנק בחודש נובמבר 2016 ועקרונותיה פורסמו לציבור. סטייה מהותית מאסטרטגיית הבנק מחייבת את אישור דירקטוריון הבנק. הסיכון מנוטר על ידי חטיבת מידע ודיווח כספי ומאוגר על ידי החטיבה לבקרת סיכונים.

מנהל הסיכון האסטרטגי הוא המנהל הכללי, ובהתאם להנחיותיו בוחנת הנהלה באופן תקופתי את יישום האסטרטגיה, המעקב אחר התפתחויות רגולטוריות, כלכליות או טכנולוגיות בעלות השפעה על האסטרטגיה, ויזום תוכניות עבודה שנתיות הנגזרות ותואמות את התוכנית האסטרטגית.

לפרטים בדבר הערכת מידת ההשפעה העדכנית של הסיכון האסטרטגי-עסקי ראה טבלת הערכת גורמי הסיכון לעיל.

לפרטים נוספים בדבר הסיכון האסטרטגי-עסקי ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

סיכונים סביבתיים

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד העלול לנבוע מהרעה במצבו הפיננסי של לווה בשל עלויות גבוהות שנגרמו כתולדה של מפגעים סביבתיים ורגולציה בתחום איכות הסביבה או מירידה בשווי בטוחות החשופות לסיכון סביבתי, או מכך שהבנק יישא באחריות עקיפה למפגע סביבתי, הנגרם על ידי פרויקט שהבנק מממן. בסיכון הסביבתי נכללים גם סיכונים נוספים הנגזרים מסיכון זה (מוניטין, אחריות כלפי צד שלישי וכדומה). בשנים האחרונות גברה המודעות העולמית לחשיפה הפיננסית הפוטנציאלית הנובעת מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה.

לבנק מתודולוגיה מוסדרת לזיהוי, הערכה וטיפול בסיכון הסביבתי ופועל להטמעת ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי במכלול הסיכונים בבנק, לרבות קביעת תהליכי עבודה לזיהוי סיכון מהותי בעת מתן אשראי ולשילוב הערכת הסיכון, ככל שקיים, בהערכה התקופתית של איכות האשראי שהועמד.

לפרטים נוספים ראה דוח אחריות תאגידית של הבנק הנכלל באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrachi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים

מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. בנושאים הנוותרים, שהם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כאשר תקני דיווח כספי בינלאומי (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית.

עיקרי המדיניות החשבונאית מפורטים בביאור 1 לדוחות הכספיים.

יישום כללי החשבונאות על ידי הנהלה בעת עריכת הדוחות הכספיים כרוך לעיתים בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים ועל התוצאות העסקיות המדווחים במסגרת הדוחות הכספיים. חלק מההנחות, ההערכות והאומדנים הינם קריטיים למצב הכספי או לתוצאות הפעולות המשתקפים בדוחות הכספיים של הקבוצה, וזאת עקב מהותיות הנושא, מורכבות החישובים או מידת ההיתכנות של התממשות נושאים השרויים בחוסר ודאות.

להלן הנושאים בהם נעשה שימוש בהנחות, הערכות ואומדנים:

הפרשה להפסדי אשראי

- הפרשה פרטנית - הבנק בוחן באופן שוטף את התחזיות להפסדי אשראי הצפויים בהתאם לתזרימי המזומנים בפועל ומתאים את ההפרשה הפרטנית לתחזיות העדכניות.

- הפרשה קבוצתית - מחושבת בהתבסס על שיעורי הפסד היסטוריים בענפי משק שונים, בחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי, בטווח של שנים לאורך התקופה המתחילה מיום 1 בינואר 2011 ומסתיימת במועד הדיווח. בנוסף, מתחשב הבנק גם בגורמים סביבתיים רלבנטיים, רבות מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף ותנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי. כמו כן, שיעור ההתאמה בגין גורמים סביבתיים להפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין אשראי לאנשים פרטיים, אינו נמוך מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני שאינו פגום (לא כולל אשראי הנובע מחייבים בכרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית).

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

- הלוואות לדיור - הפרשה מזערית בגין הלוואות לדיור מחושבת לפי נוסחה שקבע הפיקוח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי הפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. ההוראה חלה על כלל הלוואות לדיור, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות המממנות פעילות בעלת אופי עסקי. הפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור לא תפחת משיעור של 0.35% מיתרת הלוואות האמורות למועד הדיווח.
 - אשראי חוץ מאזני - הפרשה מבוססת על שיעורי הפרשה שנקבעו עבור חשיפת האשראי הכוללת (כמפורט לעיל), תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.
- לפרטים נוספים ראה ביאור 1 ד. 6 לדוחות הכספיים.

מכשירים נגזרים

המכשירים הנמדדים בשווי הוגן מחולקים ל-3 רמות:

- רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים למכשירים זהים, בשוק פעיל אשר לבנק יכולת לגשת אליו במועד המדידה.
 - רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם מחירים מצוטטים כאמור ברמה 1. נתוני רמה 2 כוללים נתוני שוק מצוטטים בשווקים פעילים, או בשווקים שאינם פעילים, במידה שגורם זה קיים, או נתונים הנגזרים או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים, כאמור.
 - רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם נצפים.
- הבנק מעריך את סיכון האשראי במכשירים נגזרים באמצעות מודל, המתבסס על אינדיקציות לאיכות האשראי של הצד הנגדי, הנגזרות ממחירים של מכשירי חוב של הצד הנגדי הנסחרים בשוק פעיל וממחירים של נגזרי אשראי שהבסיס שלהם הוא איכות האשראי של הצד הנגדי. בהיעדר אינדיקציות כאמור, הבנק מחשב את ההתאמות בהתבסס על דירוגים פנימיים. הבנק בוחן את מהותיות רכיב סיכון האשראי ביחס לשווי ההוגן בכללותו, כחלק מבחינת הסיווג של המכשיר לרמות השווי ההוגן.
- מדידת שווי הוגן של מכשיר נגזר, כאשר לא קיימים לגביו מחירים מצוטטים, ביטחונות נזילים או הסכמי קיזוז המבטיחים באופן מספק את איכות האשראי של הנגזר ואין נתוני שוק על איכות האשראי של הצד הנגדי (כגון, CDS או איגרות חוב סחירות של הצד הנגדי), תחשב למדידת שווי הוגן ברמה 3.
- לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 16 לדוחות הכספיים. לפירוט הנגזרים הנמדדים לפי שווי הוגן, בהתאם לרמות השונות של שווי הוגן, ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

ניירות ערך

ניירות ערך בתיק למסחר ובתיק הזמין למכירה מוצגים על פי שוים ההוגן. ניירות ערך שסווגו לתיק המוחזק לפדיון נמדדים בשיטת העלות המופחתת. שוויים ההוגן של ניירות הערך נקבעו על פי מחירי שוק מצוטטים בשווקים פעילים של ניירות הערך או של ניירות ערך דומים בתנאים, דהיינו שערי בורסה, ציטוטים ממערכות מידע מוכרות כגון בלומברג, או ציטוטים מבורקים המקובלים על הבנק. הבנק משתמש במודלים פנימיים לצורך בחינת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים שלגביהם לא קיים שער בורסה, ואינו מסתמך בצורה בלעדית על מחירים המתקבלים מצדדים נגדיים או מחברות מצוטטות.

לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 5 לדוחות הכספיים. לפירוט ניירות ערך הנמדדים לפי שווי הוגן, בהתאם לרמות השונות של שווי הוגן, ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

התחייבויות בגין זכויות עובדים

מחשבות על פי מודלים אקטואריים, בהתבסס על ריבית היוון שנקבעה לפי תשואת איגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע של איגרות חוב קונצרניות בדירוג AA (בינלאומי) ומעלה במועד הדיווח. משיקולים פרקטיים, נקבע כי המרווח יקבע לפי הפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על איגרות חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארצות הברית, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות פירעון, על איגרות חוב ממשלת ארצות הברית, והכל במועד הדיווח. המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי לוחות תמורת, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה ושיעורי עליית שכר. שינוי בכל אחד מהפרמטרים יביא לשינוי בגובה התחייבות הבנק בגין זכויות עובדים.

היקף התחייבויות הקבוצה בגין זכויות עובדים המחושבות על פי מודל אקטוארי, מסתכם ב-1,568 מיליוני שקלים חדשים. (כולל הפרשה בגין פרישת עובדים בתנאים מועדפים).

להלן ניתוח רגישות סך הפרשה לזכויות עובדים לשינויים בהנחות העיקריות אשר שימשו בסיס לאומדן האקטוארי, במועד המעבר (במיליוני שקלים חדשים):

עלייה של 1%	שינוי של 1% בשיעור העזיבה לפני גיל הפרישה		שינוי של 1% בשיעור העלייה השנתית של השכר	
	עלייה	ירידה	עלייה	ירידה
(107)	160	(160)	105	(88)
(6)	-	-	-	-
(39)	(6)	5	5	(5)

לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 12 לדוחות הכספיים.

עסקאות תשלום מבוססות מניות

הדוחות הכספיים כוללים את ערך ההטבה של תוכנית אופציות למנהל הכללי ולמנהלי הבנק, שערכן נאמד על ידי חוות דעת של יועץ חיצוני מומחה לתחום, לפי מודלים מקובלים לרבות מודל בלאק ושולס, המודל הבינומי ומודל מונטה קרלו בהתבסס על הנחות שונות, בעיקר ביחס למועד המימוש

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

הצפוי של האופציות ולסטיית התקן של שער מניית הבנק. שינויים בשער מניית הבנק, בסטיית התקן של השער ובגורמים אחרים עשויים להשפיע על שוויה הכלכלי של ההטבה.

חלק מתוכניות האופציות של הבנק כוללות מספר מנות, המבשילות במועדים שנקבעו. כמות כתבי האופציה שהניצעים יהיו זכאים לממש, בפועל, נגזרת בעיקר מהשיעור של תשואת הרווח הנקי מפעולות רגילות להון העצמי הממוצע של הבנק, עד לשיעור תשואה שנתי של 13%, ומפרמטרים אחרים (לפרטים ראה ביאור 23 בדוחות הכספיים), בהתאם לנוסחת הזכאות למימוש שנקבעה בתוכנית האופציות. נכון ליום 31 בדצמבר 2019 מותאמות הכמויות של כתבי האופציה שכל ניצע יהיה ראשי לממש בהתאם לפרמטרים בפועל בכל אחת משנות התוכנית. לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 13 וביאור 23 לדוחות הכספיים.

הפרשות בגין התחייבויות תלויות ותביעות משפטיות

בדוחות הכספיים נכללו הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים, במקום בו לדעת הנהלת הבנק, ובהתבסס על חוות דעת של יועציה המשפטיים, נדרשה הפרשה.

בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים, סווגו התביעות בהתאם לתחומי ההסתברות להתממשות החשיפה לסיכון כמפורט להלן:

- (1) סיכון צפוי (Probable): הסתברות מעל 70% להפסד בגין התביעה. בגין תביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"צפויה", נערכת הפרשה מתאימה בדוחות הכספיים.
- (2) סיכון אפשרי (Reasonably Possible): הסתברות בין 20% ל-70% להפסד בגין התביעה. בתביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"אפשרית", נערכת במקרים מסוימים הפרשה מסוימת בדוחות הכספיים, בהתאם לשיקול דעת הנהלת הבנק, ובהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים.
- (3) סיכון קלוש (Remote): הסתברות נמוכה מ-20% להפסד בגין התביעה. בגין תביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"קלושה", לא נערכת הפרשה בדוחות הכספיים.

בביאור 26 ג. ניתן גילוי לתביעות מהותיות, שסכומן (ללא ריבית והוצאות) גבוה מ-1% מההון העצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק.

כמו כן, ניתן גילוי לבקשות לאישור תובענות ייצוגיות שהסכום הנתבע בהן הוא מהותי, אשר לדעת הנהלת הבנק המבוססת, בהתאם לעניין, על דעת הנהלת החברות המאוחדות שלו ועל חוות דעת יועציהם המשפטיים, לא ניתן במועד עריכת הדוחות הכספיים להעריך את סיכוייהן, ולכן לא בוצעה בגין הפרשה.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, ראשי הבנק לקבוע לגבי תובענה ייצוגית כי לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון, בארבעת הדוחות הכספיים המתפרסמים לאחר הגשת התביעה, וכן במקרה של עיכוב הליכים על פי החלטת בית משפט. מעבר לכך, רק במקרים נדירים ראשי הבנק לקבוע כי לא ניתן להעריך את סיכויי התממשות החשיפה.

יצוין כי ההפרשה בגין תביעות משפטיות והתחייבויות תלויות, תלויה בגורמים רבים וכרוכה באי ודאות גבוהה. מידע חדש שיגיע לבנק בעתיד ונוגע לחשיפות הקיימות למועד אישור הדוחות הכספיים יכול להשפיע באופן מהותי על גובה החשיפה או גובה ההפרשה הנדרשת בגין החשיפה.

הפרשה לירידת ערך נכסים שאינם פיננסיים

הפרשה לירידת ערך, במידה ונדרשת, מבוססת על הערכות שוויו הנערכות על ידי שמאי או מעריך שווי, ומעודכנות על ידו בהתאם לצורך. לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 8 ו-9 לדוחות הכספיים.

מסים נדחים

ההכרה במסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. המדידה של מסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו הבנק צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות.

המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה לתאריך המאזן.

נכסי מיסים נדחים מוכרים בספרים בגין הפסדים מועברים, זיכוי מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי, כאשר צפוי (more likely than not) שבעתיד תהיה הכנסה חייבת שכנגדה ניתן יהיה לנצל אותם. לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 17 לדוחות הכספיים.

פוזיציות מס לא וודאיות

הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימלי שסבירות התממשותן עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת.

המאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2019 כולל מיסים נדחים, נטו, בסכום של כ-1,089 מיליוני שקלים חדשים (ללא מיסים נדחים בגין ניירות ערך, שאינם משפיעים על ההפרשה למסים). עלייה של 1% בשיעור המס תגרום לירידה בהפרשה למסים בסכום של כ-32 מיליוני שקלים חדשים. לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ד. 17 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2019

בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים המבוססות על דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sarbanes-Oxley Act האמריקאי, חתמו המנהל הכללי של הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה המצורפת לדוחות הכספיים בנושא "בקורות ונהלים לגבי הגילוי" (להלן: "הצהרה על הגילוי").

הצהרה על הגילוי כאמור, מתייחסת לבקורות ולנהלים אשר תוכננו להבטיח שמידע אשר נדרש הבנק לגלות בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, נצבר, מעובד ומועבר להנהלת הבנק באופן המאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישות הגילוי. כן מתייחסת ההצהרה, לקביעתה של בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי, ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

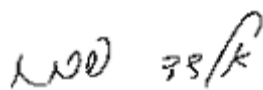
בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף עם המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי של הבנק והחשבונאי הראשי הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

התפתחויות בבקרה הפנימית

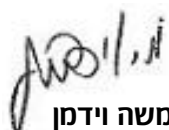
במהלך הרבעון המסתיים ביום 31 בדצמבר 2019 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים באשר לאימוץ הוראות סעיף 404 לחוק Sarbanes-Oxley, נכללות בדוח זה הצהרה בדבר אחריות הדירקטוריון והנהלה לקביעתה ולקיומה של בקרה פנימית נאותה על הדיווח הכספי והערכה של הנהלה בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי למועד הדוחות הכספיים. במקביל, נכללת חוות דעת של רואי החשבון המבקרים של הבנק בדבר נאותות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק בהתאם לתקנים הרלבנטיים של ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board).

אלדד פרשר

מנהל כללי

משה ידמן

יושב ראש הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים:
רמת גן, 24 בפברואר 2020
כ"ט בשבט התש"ף